

STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY I MIASTA JABŁONOWO POMORSKIE

KIERUNKI ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

(ZAŁĄCZNIK NR 1 DO UCHWAŁY RADY GMINY I MIASTA JABŁONOWO POMORSKIE)

Torun, wrzesień - listopad 2002 r.

Kujawsko-Pomorskie Biuro Planowania
Przestrzennego i Regionalnego we Włocławku
Oddział w Toruniu

ZESPÓŁ AUTORSKI

ZAGADNIENIA PROGRAMOWO-PRZESTRZENNE

mgr inż. arch. Ewa Kamińska

ZAGADNIENIA PRZYRODNICZE

mgr Sławomir Flanz

ZAGADNIENIA KULTUROWE I TURYSTYCZNE

mgr inż. arch. krajobrazu Izabela Kurowska

ZAGADNIENIA GOSPODARCZO-EKONOMICZNE

mgr Jolanta Rudnicka
mgr Rafał Modrzewski

ZAGADNIENIA DEMOGRAFICZNO-SPOŁECZNE

dr Jan Stachowski

ZAGADNIENIA TECHNICZNE

mgr inż. Elżbieta Wojt-Gorączniak
mgr inż. Halina Wierzbowska

OPRACOWANIE GRAFICZNE

Mirosława Kubicka
Maria Sierocka

OPRACOWANIE KOMPUTEROWE TEKSTU

Tomasz Kocieniewski

GENERALNY PROJEKTANT

mgr inż. arch. Adam Wincek
upr. urb. 670/88 członek Północnej Izby Urbanistów nr G-020/2002

DYREKTOR K-PBPPiR WE WŁOCŁAWKU

mgr inż. arch. Bogusław Stroszejn

Kujawsko-Pomorskie Biuro Planowania
Przestrzennego i Regionalnego we Włocławku
Oddział w Toruniu

SPIS TREŚCI

I. WPROWADZENIE	6
1. Podstawa prawna „Studium ...”.....	6
2. Podstawowe znamiona prawne „Studium ...”	6
3. Cel opracowania.....	7
4. Zakres opracowania.....	7
II. UWARUNKOWANIA ROZWOJU GMINY – SYNTEZA.....	9
1. Ogólna charakterystyka gminy.....	9
2. Uwarunkowania środowiska przyrodniczego i turystyki oraz zasoby środowiska kulturowego	9
2.1. Uwarunkowania przyrodnicze.....	9
2.2. Zagospodarowanie turystyczno-wypoczynkowe....	11
2.3. Zasoby środowiska kulturowego	12
3. Społeczno-demograficzne i gospodarcze uwarunkowania rozwoju.....	13
3.1. Stan i rozmieszczenie ludności.....	13
3.2. Prognoza zmian demograficznych w gminie	14
3.3. Sytuacja społeczno-ekonomiczna mieszkańców....	15
3.4. Infrastruktura społeczna	16
4. Uwarunkowania wynikające ze stanu układu komunikacyjnego i infrastruktury technicznej.....	18
4.1. Uwarunkowania układu komunikacyjnego	18
4.2. Uwarunkowania wynikające ze stanu gospodarki wodno-ściekowej.....	25
4.2.1. Miasto Jabłonowo Pomorskie	25
4.2.2. Gmina Jabłonowo Pomorskie.....	25
4.3. Uwarunkowania wynikające ze stanu elektroenergetyki	26
5. Potencjalne zagrożenia toksycznymi środkami przemysłowymi.....	27
III. CELE ROZWOJU GMINY	27
IV. STREFY POLITYKI PRZESTRZENNEJ	30
1. Cele polityki przestrzennej.....	30
2. Zasady podziału i określenie obszarów.....	30
3. Strefa polityki przestrzennej A (miejska).....	32
4. Strefa polityki przestrzennej B (rolniczo-osadnicza)....	33
5. Strefa polityki przestrzennej C (ekologiczno-osadnicza)	33
6. Strefa polityki przestrzennej D (ekologiczna).....	34
V. KIERUNKI ZAGOSPODAROWANIA W STREFACH POLITYKI PRZESTRZENNEJ	37
1. Kierunki zagospodarowania w strefie polityki przestrzennej A - miejskiej	37
2. Kierunki zagospodarowania w strefie polityki przestrzennej B – rolniczo-osadniczej	41

2.1. Obszar funkcjonalno-przestrzenny doliny rzeki Lutryny – „6”	44
3. Kierunki zagospodarowania w strefie polityki przestrzennej C – ekologiczno-osadniczej	45
4. Kierunki zagospodarowania w strefie polityki przestrzennej D – ekologicznej	47
VI. KIERUNKI ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY	47
1. Ochrona i kształtowanie środowiska przyrodniczego	47
1.1. Uwagi ogólne	47
1.2. Ochrona istniejących zasobów przyrodniczych	48
1.3. Kierunki działań proekologicznych	53
1.4. Podsumowanie	56
2. Ochrona środowiska kulturowego	57
2.1. Wstęp	57
2.2. Obiekty i tereny prawnie chronione wpisane do rejestru zabytków województwa kujawsko-pomorskiego	58
2.3. Zasady ochrony obiektów i terenów o wartościach kulturowych	58
3. Rozwój turystyki	61
3.1. Uwagi ogólne	61
3.2. Formy zagospodarowania turystycznego	61
3.3. Wnioski	63
4. Rozwój komunikacji	63
4.1. Gmina Jabłonowo Pomorskie	63
4.2. Miasto Jabłonowo Pomorskie	65
5. Rozwój sieci i urządzeń infrastruktury technicznej	71
5.1. Gospodarka wodno-ściekowa i odpadami	71
5.1.1. Miasto Jabłonowo Pomorskie	71
5.1.2. Gmina Jabłonowo Pomorskie	72
5.2. Elektroenergetyka	76
5.3. Gazownictwo	77
VII. TERENY PRZEWIDZIANE DO REALIZACJI PONADLOKALNYCH I LOKALNYCH ZADAŃ PUBLICZNYCH	78
VIII. OBSZARY OBJĘTE OBOWIĄZKIEM LUB ZALECENIEM SPORZĄDZENIA MIEJSCOWYCH PLANÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO	78
IX. WNIOSKI DO PLANU ZAGOSPODAROWANIA WOJEWÓDZTWA	80
X. PROPONOWANE INSTRUMENTY REALIZACJI POLITYKI PRZESTRZENNEJ	80
1. Planowanie przestrzenne	80
2. Gospodarka nieruchomościami i mieniem komunalnym	81

3. Polityka inwestycyjna	81
4. Polityka rozwoju systemów komunikacji	82
5. Polityka rozwoju systemów infrastruktury	83
5.1. Polityka inwestycyjna oraz warunki realizacji programu rozwoju gospodarki wodno-ściekowej ..	83
5.2. Polityka rozwoju i warunki realizacji programu rozwoju gazownictwa.....	83
6. Instrumenty wspierające politykę przestrzenną	84
6.1. Instrumenty finansowe	84
6.2. Instrumenty prawne	85
6.3. Promocja.....	85
6.4. Kontrola i nadzór	86
6.5. Monitoring.....	86

SPIS TABEL

Tabela 1 Obiekty wpisane do rejestru zabytków – stan na 2002 r.	12
Tabela 2 Zestawienie dróg publicznych w gminie Jabłonowo Pomorskie - Stan na 2002 r	19
Tabela 3 zestawienie dróg publicznych w mieście Jabłonowo Pomorskie - stan na 2002 r.....	23
Tabela 4 Wykaz podziału na zespoły i zadania z podziałem na zadania pierwszo, drugo i trzeciorzędne:.....	28
Tabela 5 Obiekty wpisane do rejestru zabytków – stan na 2002 r.	58
Tabela 6 Zestawienie dróg publicznych w mieście i gminie Jabłonowo Pomorskie - projektowana przebudowa.....	66

SPIS RYSUNKÓW STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY I MIASTA JABŁONOWO POMORSKIE

1. Strefy polityki przestrzennej i obszary funkcjonalno-przestrzenne – skala 1 : 100 000
2. Podział w strefie polityki przestrzennej „A” na obszary funkcjonalno-przestrzenne – skala 1 : 20 000
3. Powiązania komunikacyjne – skala 1 : 100 000
4. Energetyka – istniejące i projektowane elementy ponadlokalne – skala 1 : 100 000

I. Wprowadzenie

1. Podstawa prawna „Studium ...”

Podstawę prawną opracowania „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy i miasta Jabłonowo Pomorskie” stanowią przepisy Ustawy o zagospodarowaniu przestrzennym z dnia 7 lipca 1994 r. (Dz. U. Nr 15, poz. 139 z dnia 25.02.1999 r. z późniejszymi zmianami) oraz szereg ustaw szczególnych, w tym m.in. o ochronie i kształtowaniu środowiska, o ochronie przyrody, o ochronie gruntów rolnych i leśnych, o lasach, prawo wodne i inne.

„Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy i miasta Jabłonowo Pomorskie” opracowano w oparciu o Uchwałę Nr IV/16/98 Rady Gminy i Miasta w Jabłonowie Pomorskim z dnia 18 grudnia 1998 r. w sprawie przystąpienia do sporządzenia „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy i miasta Jabłonowo Pomorskie”.

2. Podstawowe znamiona prawne „Studium ...”

„Studium ...” jest aktem uchwalanym na podstawie przepisu ustawowego (art. 6, ust. 6 Ustawy powołanej wyżej). Nie można go jednak zaliczyć ani do aktów normatywnych prawa miejscowego – w rozumieniu art. 87, ust. 1 i art. 94 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej. „Studium ...” nie cechują trzy zasadnicze znamiona właściwe aktom prawa powszechnie obowiązującego, tj.:

- sposób zapisu treści „Studium ...”,
- podstawa prawna,
- wymóg formalnego ogłoszenia we właściwym Dzienniku Urzędowym.

„Studium ...” jest aktem bezpośrednio wyrażającym politykę przestrzenną. Z tego powodu jego ustalenia prawne nie mogą zostać zaliczone do norm prawa powszechnie obowiązującego.

Cechy formalne przybliżają „Studium ...” do aktów kierownictwa wewnętrznego (do rodzaju „wytycznych”), rozumianego jako specyficzny rodzaj aktów wewnętrznych.

Akty typu „wytyczne” i akty kierownictwa wewnętrznego nie mogą stanowić podstawy dla nakładania obowiązków lub przyznawania uprawnień dla obywatela, osób prawnych i innych podmiotów (art. 93, ust. 2 Konstytucji RP). Wiążą jedynie te jednostki organizacyjne, które podlegają hierarchicznie i służbowo danemu organowi. Podstawą do ich wydawania jest indywidualna, dla każdej władzy, tzw. ogólna norma kompetencyjna.

Składają się na nią te przepisy ustawowe, w których mowa o zakresie właściwości dawnego organu oraz o jednostkach organizacyjnie podporządkowanych. Tak więc ustalenia „Studium ...” określają własne zobowiązania władz samorządowych gminy.

Jedynym ustaleniem „Studium ...”, które można by uznać za prawo powszechnie obowiązujące jest dyrektywa, którą Rada Gminy, dla obszarów przez siebie wskazanych, ustanawia:

- obowiązek uchwalenie planu miejscowego,
- przeznaczanie pod (możliwą) zabudowę mieszkaniową na potrzeby wspólnoty samorządowej.

3. Cel opracowania

Podstawowym celem sporządzenia „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy i miasta Jabłonowo Pomorskie” jest określenie polityki przestrzennej gminy.

Podstawowymi zadaniami „Studium ...” są:

- rozpoznanie aktualnej sytuacji gminy, istniejących uwarunkowań oraz problemów związanych z jej rozwojem,
- sformułowanie zasad polityki przestrzennej i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy i miasta,
- stworzenie podstawy merytorycznej i prawnej do koordynacji miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego,
- promocja rozwoju gminy i miasta.

4. Zakres opracowania

„Studium ...” składa się z dwóch zasadniczych części: części diagnozy (4.1.), części dot. ustaleń Studium (4.2.)

4.1. W ramach prac nad „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy i miasta” poddano wszechstronnej analizie środowisko przyrodnicze i kulturowe, zagadnienia demograficzne i społeczno-gospodarcze, dotychczasowe przeznaczenie i zagospodarowanie terenu, uwarunkowania wynikające z prawa własności gruntów i turystycznego zagospodarowania, a także uwarunkowania związane ze stanem komunikacji oraz sieci i urządzeń infrastruktury technicznej. Uwzględniono także uwarunkowania, cele i kierunki polityki państwa na obszarze województwa dotyczące gminy i miasta Jabłonowo Pomorskie.

Powyższe analizy pozwoliły na stworzenie bazy poznawczej „Studium ...” będącej podstawą określenia polityki gminy w zakresie długookresowego gospodarowania przestrzenią. Niektóre analizy wykonano w postaci niezależnych opracowań. Całość analiz zawarto w części opisowej pod nazwą „Diagnoza stanu istniejącego i uwarunkowania rozwoju gminy”, wzbogaconej o liczne tabele i rysunki.

Część graficzna, obrazująca przestrzenne rozmieszczenie występujących na obszarze gminy zjawisk, składa się z następujących opracowań graficznych:

1. Mapy wynikowe uwarunkowań w skali 1:10000:

1.1. Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy i miasta Jabłonowo Pomorskie – opracowanie ekofizjograficzne.

1.2. Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy i miasta Jabłonowo Pomorskie – komunikacja, energetyka, gospodarka wodno-ściekowa.

1.3. Wyciągi z 4 map planu zagospodarowania przestrzennego województwa w skali 1:100.000 – kierunki polityki przestrzennej pt.:

- Strefy polityki przestrzennej
- Zagadnienia społeczno-gospodarcze
- Środowisko przyrodnicze i infrastruktura techniczna
- Zadania ponadlokalne realizujące cele publiczne

2) Mapy analityczne w skali 1:10000.

3) Ryciny do problematyki społeczno-demograficznej.

4) Rysunki dotyczące podziału administracyjnego i problematyki uwarunkowań rozwoju gminy.

4.2. Część uchwaloną stanowią dwa załączniki do Uchwały Rady Gminy i Miasta Jabłonowo Pomorskie w sprawie uchwalenia „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy i miasta Jabłonowo Pomorskie – ustalenia studium” – załączniki nr 1 (tekst) oraz załącznik graficzny – mapowy jako załącznik nr 2 w skali 1:10000. Obydwa te załączniki zawierają również syntezę uwarunkowań w zakresie niezbędnym do określenia stref polityki przestrzennej i kierunków zagospodarowania przestrzennego.

II. Uwarunkowania rozwoju gminy – synteza

1. Ogólna charakterystyka gminy

Obszar gminy i miasta Jabłonowo Pomorskie znajduje się w północno-wschodniej części województwa kujawsko-pomorskiego, w powiecie brodnickim. Według danych Urzędu Statystycznego w Bydgoszczy (Rocznik statystyczny województwa kujawsko-pomorskiego 2001) ogólna powierzchnia łączna analizowanego obszaru wynosi 134,4 km² w tym pow. miasta 3,3 km² i gminy 131,1 km². W mieście zamieszkuje 3.263 osoby, a w gminie 5.492 osoby.

Na obszarze gminy dominują użytki rolne, których pow. łączna wynosi 103, 8 km² co świadczy o tym, iż podstawową funkcją gminy jest produkcja rolna. Lasy i grunty leśne zajmują pow. 12,58 km² co stanowi około 9,38% łącznej pow. miasta i gminy.

Miasto Jabłonowo Pomorskie otoczone jest gminą Jabłonowo Pomorskie sąsiadującą z gminą Biskupiec w województwie warmińsko-mazurskim oraz z następującymi gminami województwa kujawsko-pomorskiego:

- Świecie nad Osą – powiat grudziądzki
- Książki – powiat wąbrzeski
- Bobrowo i Zbiczno – powiat brodnicki.

Granice gminy w większości poprowadzone są w sposób sztuczny.

Siedziba władz miasta i gminy znajduje się w Jabłonowie Pomorskim, które pełni funkcję ośrodka administracyjno-usługowego. Pod względem administracyjnym obszar gminy dzieli się na 16 sołectw. Ponadto na terenie gminy występują 2 wsie niesołeckie Jaguszewice i Płowężek.

2. Uwarunkowania środowiska przyrodniczego i turystyki oraz zasoby środowiska kulturowego

2.1. Uwarunkowania przyrodnicze

Obszar gminy Jabłonowo Pomorskie znajduje się na pograniczu dwóch mezoregionów fizycznogeograficznych: Pojezierza Chełmińskiego (zachodnia część gminy) i Pojezierza Brodnickiego (wschodnia część gminy). Wynika z tego zróżnicowanie wszystkich komponentów środowiska geograficznego.

Pod względem przyrodniczym cały obszar gminy znajduje się w granicach „Zielonych Płuc Polski” - obszaru, w którym przyjęto zasadę zrównoważonego rozwoju z uwagi na walory i potrzeby ochrony środowiska. Wschodnia część obszaru gminy znajduje się w

granicach Brodnickiego Parku Krajobrazowego, do którego przylegają obszary chronionego krajobrazu „Obszar doliny Osy i Gardęgi” i „Obszar doliny Drwęcy”.

Pod względem geomorfologicznym wyróżnić można trzy charakterystyczne elementy rzeźby: wysoczyznę morenową, dolinę rzeki Lutryny, dolinę rzeki Osy oraz równinę sandrową. Wysoczyzna morenowa, przeważnie płaska lub lekko falista, zbudowana jest z gliny i piasków zwałowych. Podstawowym sposobem użytkowania ziemi na wysoczyźnie morenowej są uprawy polowe. Obszar wysoczyzny morenowej rozcina na dwie części rynna polodowcowa wykorzystywana przez rzekę Lutrynę. Wschodnia część obszaru gminy w rejonie wsi Górale i częściowo Konojady położona jest w obrębie równiny sandrowej – sandru brodnickiego. Jest to rozległy obszar akumulacji osadów piaszczystych i żwirowych. Powierzchnia sandru jest przeważnie płaska, rzadziej falista. Praktycznie cały obszar sandrowy pokrywa zwarty obszar leśny.

W strukturze użytkowania gruntów zdecydowanie przeważają użytki rolne, które zajmują 79,2% obszaru gminy wiejskiej i aż 61,3% obszaru miasta. Wśród nich wyraźnie dominują grunty orne, jednak na niektórych obszarach (obniżenia rynnowe, dolinne i wytopiskowe) znaczny areal zajmują trwałe użytki zielone. Lasy zajmują 9,4% powierzchni gminy i występują głównie we wschodniej i północnej jej części.

Pod względem wartości rolniczej największą powierzchnię zajmują gleby III klasy bonitacyjnej, które zajmują 50% użytków rolnych oraz IV klasy bonitacyjnej, które zajmują 42% powierzchni. Gleby V i VI klasy zajmują tylko 8% powierzchni użytków rolnych.

Szata roślinna obszaru gminy Jabłonowo Pomorskie jest uboga. Teren wysoczyzny morenowej został prawie w całości odlesiony. Obszary leśne znajdują się przede wszystkim we wschodniej i północnej części gminy. Wschodnią część terenu gminy leżącą w obszarze obszaru akumulacji wodnolodowcowej porasta zwarty kompleks leśny. Część lasów to lasy wodochronne chroniące przed degradacją brzegi cieków i zbiorników wodnych. Największe skupiska zieleni na wysoczyźnie występują w obrębie zagłębień wytopi-skowych.

Główną osią hydrograficzną gminy Jabłonowo Pomorskie jest rzeka Lutryna. Na terenie gminy znajduje się środkowy odcinek rzeki od jej wypływu z Jeziora Wądryńskiego do wsi Szczepanki. Lutryna płynie w niezbyt głębokiej rynnie polodowcowej o głębokości 15-20 m i szerokości kilkuset metrów. Zlewnia Lutryny jest w głównej mierze użytkowana rolniczo. Północna część terenu gminy Jabłonowo Pomorskie leży w bezpośrednim przyrzeczu Osy i w zlewni niewielkiego jej dopływu – Strugi Płowskiej. Na terenie

gminy znajduje się 5 jezior o powierzchni przekraczającej 10 ha, z których wyróżnia się jezioro Płowęż o powierzchni 174,2 ha.

Wschodnia część terenu gminy w rejonie wsi Konojady, Górale i Buk Góralski o powierzchni 1337 ha znajduje się w granicach Brodnickiego Parku Krajobrazowego, chronionego ze względu na unikalne walory przyrodnicze, krajobrazowe i kulturowe. Obszar Brodnickiego Parku Krajobrazowego zwaloryzowany jako ostoja przyrody „Pojezierze Brodnickie” spełnia kryteria obszarów posiadających unikalne walory przyrodnicze o znaczeniu ponadregionalnym i jest wstępnie proponowany do objęcia ochroną w ramach sieci ekologicznej Natura 2000.

Na terenie gminy znajdują się fragmenty dwóch obszarów chronionego krajobrazu. Celem ochrony obszarów chronionego krajobrazu jest zachowanie wyróżniających się krajobrazowo terenów o zróżnicowanych ekosystemach, wartościowych ze względu na możliwość zaspokajania potrzeb związanych z masową turystyką i wypoczynkiem lub istniejące albo odtwarzane korytarze ekologiczne. Północną część obszaru gminy oraz tereny przylegające od zachodu do Brodnickiego Parku Krajobrazowego obejmuje obszar chronionego krajobrazu „Obszar doliny Osy i Gardęgi”. Fragment południowej części gminy w rejonie wsi Lembarg obejmuje „Obszar doliny Drwęczy”. Łącznie w granicach wymienionych obszarów znajduje się 27% ogólnej powierzchni gminy.

Łączna powierzchnia obszarów chronionych na terenie gminy Jabłonowo Pomorskie wynosi 4967 ha, co stanowi 37,0% powierzchni ogólnej gminy.

Na terenie gminy Jabłonowo Pomorskie znajduje się 11 uznanych pomników przyrody, które stanowią pojedyncze drzewa, skupienia i aleje drzew. Na szczególną uwagę zasługują okazy w parkach w Płowężu i Jabłonowie-Zamku.

Ponadto na terenie gminy Jabłonowo Pomorskie uznane zostały za użytki ekologiczne 10 obiektów o łącznej powierzchni 11,66 ha, które stanowią bagna i las bagienny na terenach Lasów Państwowych.

2.2. Zagospodarowanie turystyczno-wypoczynkowe

Na obszarze miasta Jabłonowo brak jest jakiegokolwiek trwałego zainwestowania turystycznego. Przez teren miasta poprowadzone są jedynie dwa szlaki turystyki pieszej. Nicco inaczej jest na obszarze gminy, gdzie zewidencjonowanymi formami zagospodarowania turystycznego są: ośrodek wypoczynkowy nad jeziorem Dużym, zabudowa letniskowa nad jeziorem Dużym i Wądryńskim oraz sieć szlaków turystyki pieszej. Gmina Jabłonowo dysponuje pewnym potencjałem zasobów środowiska przyrodniczego (przy

założeniu poprawy jego stanu) i kulturowego (przy założeniu przestrzegania zasad użytkowania i konserwacji) możliwym do wykorzystania przy wprowadzaniu różnego rodzaju form rekreacji, przede wszystkim w części północno-wschodniej obszaru opracowania. Obszarem o dużej konkurencyjności, w stosunku do wytypowanych na terenie gminy rejonów turystycznych, jest „serce” Pojezierza Brodnickiego z bogactwem zasobów środowiska przyrodniczego rynny Skarlanki i Strugi Brodnickiej.

2.3. Zasoby środowiska kulturowego

Na obszarze miasta i gminy Jabłonowo Pomorskie zachowały się do dnia dzisiejszego następujące obiekty lub zespoły obiektów o wartościach kulturowych.: 6 kościołów (w tym jeden na terenie miasta Jabłonowo Pomorskie), 8 pałaców i dworów, 11 parków, 20 cmentarzy (w tym jeden na terenie miasta Jabłonowo Pomorskie), a także liczne obiekty techniki i kultury materialnej oraz różnorodne obiekty architektury i budownictwa oraz 634 stanowiska archeologiczne (6 z nich znajduje się na terenie miasta Jabłonowo Pomorskie), wśród których przeważają stanowiska nieeksponowane w terenie, jedynie pięć stanowisk posiada własną formę terenową. Spośród tych obiektów do rejestru zabytków województwa kujawsko-pomorskiego wpisano: jeden pałac, jeden dwór, cztery kościoły oraz cztery grodziska (szczegółowy wykaz zawiera poniższa tabela). Wszystkie obiekty wpisane do rejestru zabytków znajdują się na terenie gminy.

Tabela 1 Obiekty wpisane do rejestru zabytków – stan na 2002 r.

Lp.	Miejscowość	Obiekt	Nr rejestru	Data rejestru
1.	Górale	<ul style="list-style-type: none"> kościół parafialny rzymskokatolicki, p.w. św. Marcina, drewniany, 1723-24 	A/134/57	04.11.1931 r.
2.	Jabłonowo-Zamek	<ul style="list-style-type: none"> grodzisko - wczesne i późne średniowiecze AZP 32-48 243/1 	C/117/61	18.09.1969 r.
		<ul style="list-style-type: none"> kościół parafialny, rzymskokatolicki, p.w. św. Wojciecha, murowany, XIX w. 	A/52/166	24.09.1970 r.
		<ul style="list-style-type: none"> pałac, 1853 r. 	A/389/127	29.11.1957 r.
3.	Lembarg	<ul style="list-style-type: none"> grodzisko – wczesne średniowiecze AZP 33-49 1/6 	C/109/48	07.11.1969 r.
		<ul style="list-style-type: none"> kościół parafialny, rzymskokatolicki, p.w. św. Piotra i Pawła murowany, XIV w. 	A/5	24.10.1929 r.
4.	Nowa Wieś Szlachecka	<ul style="list-style-type: none"> dwór- budowa XV/XVI, przebudowa XVII, XVIII w. 	A/325//121	14.12.1955 r.

Lp.	Miejscowość	Obiekt	Nr rejestru	Data rejestru
5.	Płowęż	<ul style="list-style-type: none"> • grodzisko - późne średnio-wiecze AZP 31-49 1/1 • grodzisko – kultura łużycka – okres halszacki AZP 31-49 2/2 • kościół parafialny, rzymsko-katolicki, p.w. św. Małgorzaty murowany z k. XIII w. wraz z urządzeniem wnętrza 	C/115/54	12/11/1969 r.
			C/114/53	12/11/1969 r.
			A/8/7	17.10.1929 r.

Źródło: dane uzyskane z dokumentacji Państwowej Służby Ochrony Zabytków Oddział w Toruniu

Bogactwo zasobów dziedzictwa kulturowego to zarówno świadectwo przeszłości danego regionu jak i walory wzbogacające jego atrakcyjność. Nakłada to na władających tymi zasobami, obowiązek przestrzegania zasad użytkowania i konserwacji wyznaczonych przez Służby Konserwatorskie.

3. Społeczno-demograficzne i gospodarcze uwarunkowania rozwoju

3.1. Stan i rozmieszczenie ludności

Według danych Narodowego Spisu Powszechnego 1978 r. w granicach gminy zamieszkiwało prawie 9,8 tys. osób. W latach następnych obszar gminy podlegał sukcesywnej depopulacji i jej obecne zaludnienie jest niższe o około 1000 osób aniżeli przed 24-toma latami. Zaobserwowany w okresie 1978 – 2002 spadek zaludnienia gminy ilustruje ogólną tendencję depopulacji obszaru wiejskiego w tej części województwa, niemniej w kilkunastu miejscowościach tej gminy był on bardzo wyraźny, w szczególności w: Adamowie, Buku Pomorskim, Bukowcu, Lembargu i w Szczepankach. W pozostałych miejscowościach spadki były mniejsze, tak że zmiany ich zaludnienia można uznać jako przejściowe wahania stanów a tym samym uznać je jako miejscowości o względnie stałym zaludnieniu. Bezwzględny wzrost zaludnienia w okresie 1978 – 2002 wykazały się zaledwie 2 miejscowości Kamień i Piecewo.

Miasto Jabłonowo Pomorskie – ośrodek centralny gminy, w analizowanym okresie 1978 – 2002 wykazywało tendencję do stabilizacji zaludnienia na dwóch poziomach, w latach osiemdziesiątych utrzymywało stan rządu 3,4 tys. mieszkańców a w latach dziewięćdziesiątych - po spadku na przełomie dekad – zaludnienie na poziomie 3,2 tys. mieszkańców.

Generalna, spadkowa tendencja zaludnienia w gminie Jabłonowo Pomorskie jest następstwem utrzymywania się ujemnego salda zmian ruchu rzeczywistego ludności. Jak-

kolwiek saldo zmian naturalnych tj. różnica pomiędzy urodzeniami i zgonami w rozpatrywanym okresie, na obszarze wiejskim było dodatnie, było ono także prawie zawsze niższe od ujemnego salda ruchów wędrowniczych ludności. Obszar wiejski gminy był od wielu lat obszarem emigracji. Warto zauważyć także, że dynamika demograficzna mieszkańców tej części gminy - mierzona odpowiednim wskaźnikiem - wykazała wyraźną tendencję spadkową, z poziomu około 2 występującego do połowy lat dziewięćdziesiątych, co oznacza tzw. reprodukcję prostą ludności (zastępowalność pokoleń), do poziomu około 1, co oznacza reprodukcję naturalną wyraźnie zawężoną. W dekadzie lat dziewięćdziesiątych ludność miasta Jabłonowa Pomorskiego znamionowała stagnacja z tendencją do regresji. Dynamika naturalna tej zbiorowości w środku tej dekady była ujemna, co ilustruje „ujemny przyrost” naturalny i współczynnik dynamiki demograficznej mniejszy od 1,0, co oznacza, że nie występowała nawet reprodukcja naturalna prosta. Miasto było także ośrodkiem emigracji.

Ludność gminy cechuje się asymetrią płci, którą ilustruje większa liczba kobiet aniżeli mężczyzn. Asymetria ta była niewielka na obszarze wiejskim – 102 kobiety na 100 mężczyzn i większa na terenie miasta – 107 kobiet na 100 mężczyzn. Odmienna asymetria występowała wśród ludności w wieku pro kreacyjnym tj. w przedziale wieku 20 – 39 lat. Wśród mieszkańców obszaru wiejskiego gminy na 100 mężczyzn w tym przedziale wieku przypadały 94 kobiety natomiast wśród mieszkańców miasta 92 kobiety na 100 mężczyzn. Wśród miejscowości gminy najbardziej niekorzystna asymetria płci ludności występowała w: Adamowie, Gorzechówku, Płowężu i Płowężku.

Struktura ludności według wieku w układzie podstawowych kategorii ekonomicznych (0-17, 18-59/64, 60/65 i więcej) była w obszarze wiejskim następująca: w wieku przedprodukcyjnym – 28,0%, w wieku produkcyjnym – 57,4% i w wieku poprodukcyjnym – 14,6%. Wśród ludności miasta: 24,8%, 58,9 i 16,3%, co sugeruje że była to ludność ogólnie starsza aniżeli na terenach wiejskich.

3.2. Prognoza zmian demograficznych w gminie

W świetle obecnych struktur płci i wieku ludności miejsko-wiejskiej gminy Jabłonowo Pomorskie, dotychczasowych tendencji w zakresie rozrodczości i migracji, najbardziej prawdopodobna wydaje się być jej dalsza, powolna regresja demograficzna na jej obszarze wiejskim i stagnacja w mieście.

Prognoza na okres do końca bieżącej dekady zakłada stagnację zaludnienia miasta Jabłonowa Pomorskiego na obecnym poziomie tj. 3,2 tys. mieszkańców i dalszy spadek zaludnienia obszaru wiejskiego gminy do poziomu około 5 tys. mieszkańców, wyraźną

zmianę w strukturze wieku ludności, znaczący spadek ludności w wieku przedprodukcyjnym i wzrost ludności w wieku produkcyjnym i poprodukcyjnym, zwłaszcza na obszarze wiejskim. Odnosząc powyższe założenia do miejscowości, to poszczególne z nich będą wykazywały różne tendencje zmian. Prawdopodobnie takie jak: Buk Pomorski, Jabłonowo Zamek, Kamień czy Piecewo mogą utrzymywać obecny poziom zaludnienia lub nawet nieznacznie go powiększyć, w odniesieniu do pozostałych przewiduje się w nich dalszy spadek liczby mieszkańców.

3.3. Sytuacja społeczno-ekonomiczna mieszkańców

W końcu grudnia 2001 r. w mieście Jabłonowie Pomorskim pracowało w gospodarce narodowej (bez rolnictwa indywidualnego) ogółem 706 osób, w tym m.in.: 188 pracowało w wytwórczości przemysłowej, 178 w transporcie i gospodarce magazynowej, 146 w sekcji edukacja i opieka społeczna, 47 w sekcji wytwarzania energii i zaopatrzenia wodę, 34 w ochronie zdrowia i 26 w administracji publicznej. Natomiast na obszarze wiejskim gminy łącznie 170 osób, w tym w rolnictwie i leśnictwie 113 osób i handlu i usługach naprawczych 45 osób.

Na terenie gminy Jabłonowo Pomorskie występuje znaczna w skali gminy dysproporcja między popytem a podażą pracy. W końcu września 2002 r. wśród mieszkańców miasta było 462, a wśród mieszkańców obszaru wiejskiego 583 bezrobotnych. Wielce niekorzystna jest struktura osób bezrobotnych w tej gminie. Charakteryzuje się ona wysokim udziałem osób długotrwale bezrobotnych tj. pozostających bez pracy ponad 12 miesięcy – 53,8% ogółu, wysokim udziałem osób o niskim poziomie wykształcenia i osób bez kwalifikacji – 80,0% z zasadniczym zawodowym, podstawowym i niepełnym, oraz występowaniem w ogólnej liczbie bezrobotnych tzw. wielokrotnych. Wśród zarejestrowanych bezrobotnych w mieście kobiety stanowiły, 50,7%, natomiast na obszarze wiejskim 48,7%. Brak możliwości zatrudnienia dotyczy w szczególności ludzi młodych - 35% nie przekroczyło 24 roku życia. W końcu września 2002 r. tylko 20,1% bezrobotnych mieszkańców miasta i 15,3% mieszkańców wsi miało prawo do zasiłku z Funduszu Pracy. Pozostali bezrobotni znajdują się w bardzo trudnej sytuacji ekonomicznej i częstokroć zmuszeni są do ubiegania się o wsparcie z pomocy społecznej.

Należy zwrócić uwagę na utrzymywanie się bardzo niskiego popytu na pracę w gminie. W 2001 r. zgłoszono zaledwie 89 ofert pracy w tym 52 w mieście i 37 w obszarze wiejskim gminy.

Sytuacja ekonomiczna mieszkańców miejsko-wiejskiej gminy Jabłonowa Pomorskiego jest mocno zróżnicowana, głównie w następstwie transformacji gospodarki w gmi-

nie - likwidacji sektora państwowego w rolnictwie jak i gospodarki w miastach będącym rynkiem pracy dla mieszkańców gminy. W 1998 r. sytuacja ekonomiczna licznych mieszkańców gminy była bardzo trudna, a społeczne wsparcie uzyskały wówczas 854 rodziny, które liczyły 2893 osoby. W następnych latach możliwości wspomagania były mniejsze, stąd liczba osób otrzymujących wsparcie ze strony Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej zmniejszyła się, niemniej utrzymywała się na poziomie 560-580 rodzin. W okresie ostatnich lat dominującymi powodami korzystania ze świadczeń pomocy społecznej były: bezrobocie, bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego, niepełnosprawność, długotrwała choroba, potrzeba ochrony macierzyństwa oraz alkoholizm. W trudnej sytuacji socjalno – bytowej znajdują się przede wszystkim rodziny wielodzietne, a następnie jednoosobowe oraz emerytów i rencistów.

Na terenie gminy, w miejscowości Jabłonowo Zamek Zgromadzenie Sióstr Pasterek od Opatrzności Bożej prowadzi niewielki ośrodek pomocy dla kobiet z dziećmi.

3.4. Infrastruktura społeczna

Restrukturyzacja systemu usług społecznych związana z urynkowieniem niektórych ich rodzajów znajduje odzwierciedlenie w ograniczeniu zakresu ich bezpośredniej podległości lokalnemu samorządowi. Usługą społeczną, subwencjonowaną z budżetu państwa, wykonywaną bezpośrednio przez lokalny samorząd jest realizacja obowiązku powszechnej edukacji na poziomie podstawowym. W miejsko-wiejskiej gminie Jabłonowo Pomorskie w roku szkolnym 2002/2003 czynne są placówki szkolne.

Zespół Szkół w Jabłonowie Pomorskim (przy ul. Kościelnej 8) zajmuje trzy budynki dydaktyczne w dobrym stanie technicznym, dysponuje salą gimnastyczną, boiskiem przyszkolnym, stołówką i świetlicą. W zespole jako odrębne placówki oświatowe występują: Szkoła Podstawowa licząca 26 oddziałów, w których 571 dzieci uczą 44 nauczycieli w tym 6 niepełnozatrudnionych, Szkoła Zawodowa, którą reprezentuje ostatni rocznik – 60 uczniów i która zakończy działalność w 2003 r. oraz Gimnazjum składające się z 16 oddziałów, w których 450 uczniów z terenu całej gminy uczy 36 nauczycieli, w tym 11 niepełnozatrudnionych. Część oddziałów gimnazjum mieści się w b. szkole podstawowej w Kamieniu.

Szkoła Podstawowa w Płowieżu jest placówką usytuowaną w 2 budynkach, w tym w jednym po kapitalnym remoncie. Liczy 6 oddziałów, w których 104 uczniów uczą 13 nauczycieli. Do dyspozycji uczniów jest zmodernizowane boisko szkolne.

Szkoła Podstawowa w Góralach jest placówką zajmującą 2 budynki, z których 1 powstał jako szkoła Pomnik 1000-lecia, obecnie po kapitalnym remoncie. Przy szkole jest

standardowa sala gimnastyczna i utwardzone boisko szkolne. Szkoła liczy 9 oddziałów i 197 uczniów, których uczy 19 nauczycieli, w tym 5 niepełnozatrudnionych.

Szkoła Podstawowa w Konojadach jest placówką zaledwie 2 oddziałową, w której 48 dzieci uczy 3 nauczycieli. Placówka mieści się w obiekcie o dostatecznym stanie technicznym, pozbawiona jest zarówno sali gimnastycznej jak i boiska szkolnego.

Szkoła Podstawowa w Bukowcu jest również placówką 2 oddziałową, w której 19 dzieci naucza 3 nauczycieli. Budynek szkolny jest w stanie technicznym dobrym, placówka posiada boisko szkolne.

W mieście Jabłonowie Pomorskim czynne jest Przedszkole Samorządowe, które jest z zasadzie miejscem nauki przedszkolnej. W 4 oddziałach „0” uczy się 81 uczniów, natomiast wychowaniu przedszkolnemu podlega 22 dzieci. Przedszkole zatrudnia 6 nauczycieli. Placówka jest po remoncie, w jej strukturze występuje duży teren przystosowany do zajęć rekreacyjnych dla dzieci.

W Jabłonowie Pomorskim (przy ul. Głównej 22) ma siedzibę Zespół Szkół Rolniczych podległy Starostwu Powiatowemu w Brodnicy.

Usługi lekarskie na terenie gminy wykonują niepubliczne podmioty medyczne, które świadczą je na podstawie bezpośrednich umów z Kujawsko-pomorską Kasą Chorych. Najbliższą placówką usług szpitalnych jest Szpital Powiatowy w Brodnicy.

Podstawowymi placówkami kulturalnymi w gminie są Miejsko Gminny Ośrodek Kultury w Jabłonowie Pomorskim, biblioteki, świetlice wiejskie.

Upowszechnianiem czytelnictwa, udostępnianiem książek i czasopism zajmuje się Gminna Biblioteka Publiczna z siedzibą w Jabłonowie Pomorskim i filiami w miejscowościach Górale i Konojady. Księgozbiór biblioteki liczy ponad 27 tys. woluminów, a stałymi czytelnikami jest blisko 2 tys. mieszkańców gminy.

W ostatnim czasie pojawiły się nowe placówki związane z rozrywką, komercyjne dyskoteki m.in. w miejscowości Konojady.

W miejscowości Nowa Wieś, w odrestaurowanym dworze czynny jest Ośrodek Rekolekcyjny Kurii Diecezji Toruńskiej. Ponieważ jest usytuowany nad jeziorem wykorzystywany jest także jako ośrodek wypoczynkowy – kolonijny.

W mieście Jabłonowie Pomorskim znajduje się stadion miejski, w ramach którego są: płyta piłkarska główna, płyta treningowa, bieżnia z urządzeniami lekkoatletycznymi, zaplecze socjalne. W terenie wiejskim boiska sportowe występują w miejscowościach: Bukowiec, Górale, Kamień, Konojady, Lembarg i Płowęż.

4. Uwarunkowania wynikające ze stanu układu komunikacyjnego i infrastruktury technicznej

4.1. Uwarunkowania układu komunikacyjnego

Drogi

Struktura przestrzenna sieci drogowej miasta i gminy Jabłonowo Pomorskie jest dobrze rozwinięta a najważniejszym elementem tej sieci jest droga wojewódzka nr 543. Pozostałą sieć drogową stanowią drogi powiatowe i gminne.

Droga wojewódzka przechodząca przez m. Jabłonowo Pomorskie umożliwia dogodne połączenia zewnętrzne.

Droga nr 543 na obszarze gminy ma długość 11,939 km co stanowi 5,76% ogólnej długości dróg w gminie natomiast na obszarze miasta 1,423 km co stanowi 11,39% ogólnej długości dróg w mieście.

Drogi powiatowe na terenie gminy to 49,1 km co stanowi 23,69% ogólnej długości dróg, gwarantują połączenie z siedzibą powiatu w Brodnicy i sąsiednimi siedzibami powiatów.

Na terenie miasta drogi powiatowe o łącznej długości 4,0 km stanowią 32,08% ogólnej długości dróg. Pozostałe drogi stanowią drogi gminne i lokalne na obszarze miasta będące we władaniu samorządu lokalnego.

Wskaźnik gęstości dróg dla gminy Jabłonowo Pomorskie wynosi 157,62 km/100 km² przy średniej dla województwa 128,1 km/100 km².

Koleje

Przez teren gminy przebiegają następujące linie kolejowe:

- nr 353 Poznań – Toruń – Jabłonowo Pomorskie – Iława,
- nr 208 Działdowo – Brodnica – Jabłonowo Pomorskie – Grudziądz – Tuchola.

Powyższe linie zapewniają dogodne połączenie gminy i miasta z regionami kraju i większymi miastami województwa. Wskaźnik gęstości linii kolejowych wynosi 20,69 km/km².

Na liniach kolejowych obserwuje się tendencję spadkową dotyczącą ilości pociągów pasażerskich.

Tabela 2 Zestawienie dróg publicznych w gminie Jabłonowo Pomorskie - Stan na 2002 r

Nr drogi	Odcinek drogi	Długość drogi km	Nawierzchnia twarda				Nawierzchnia gruntowa		Szerokość		
			ulepszona		nieulepszona		Ż km	GR km	jezdni m	korony m	
			BM km	BT km	TŁ km	BR km					
I. DROGA WOJEWÓDZKA											
543	Paparzyn - Radzyń Chelmiński - Jabłonowo Pomorskie – Grzybno – Szabda	11,939								6,0	8,0
	Razem	11,939									
II. DROGI POWIATOWE											
44159	Rywałd – Bursztynowo – Jabłonowo Pomorskie	2,100	2,100							5,0	7,0
44187	Książki – Budziszewo	4,300	4,300							4,5	7,0
44190	Wąbrzeźno – Osieczek – Lemburg	2,200	2,200							6,0	9,0
44315	Wardęgowo - Płowęż – Jabłonowo Pomorskie	7,800	7,800							5,0	7,0
44316	Ostrowite – Górale	1,400				1,400				4,0	7,0
44341	Jabłonowo Pomorskie – Górale - Konojady	10,500	10,500							5,0	7,0
44342	Piecewo - Buk Góralski - Górale	6,200	6,200							4,5	7,0
44343	Górale – Zbiczno	5,200	2,200				3,000			5,0	7,0
44344	Jabłonowo Pomorskie – Bukowiec- Lemburg	9,400	9,400							5,0	7,0
	Razem	49,100	44,700				3,000			1,400	
III. DROGI GMINNE											
441501	Granica gminy(Swiecie n/Osą) - Buk Pomorski	4,658	2,038							3,0-4,0	5,0-6,0
441502	Buk Pomorski, od dr gm. 01 - do dr gm. 04	1,890							1,890		3,5-5,0
441503	Buk Pomorski – Płowężek	1,130							1,130		3,0
441504	Granica gminy(Swiecie n/Osą) - Szczepanki	3,410							3,410		4,0
441505	Buk Pomorski - Nowy Młyn	1,340							1,340		3,0
441506	Buk Pomorski, od dr gm. 04 do dr gm.01	1,220							1,220		4,0-5,0

Nr drogi	Odcinek drogi	Długość drogi				Nawierzchnia twarda				Nawierzchnia gruntowa		Szerokość	
		ulepszona		nieulepszona		BT	TL	BR	Z	GR	jezdni	korony	
		BM	km	km	km								km
441507	Nowy Młyn - Buk Pomorski - Szczepanki		4,270						4,270				4,0-5,0
441508	Buk Pomorski do dr gm. 09		0,620							0,620			3,5
441509	Buk Pomorski - Buk Góralski		5,030						5,030				4,0-5,0
441510	Buk Pomorski - Nowa Wieś		2,295							2,295			4,0
441511	Karolewo - granica gminy - Nowa Wieś		2,020						2,020				5,0-6,0
441512	Jezioro Płowęż (Rybakówka)- Płowęż		1,300							1,300			4,0
441513	Granica gminy (Nowiny)- Płowęż		1,070							1,070			4,0
441514	Granica gminy (Mierzyn)- Płowęż		1,615							1,615			3,0
441515	Płowęż- Rywałdzik		1,850	0,640				0,530		0,680		3,0	5,0-6,0
441516	Płowęż do dr gm.18		1,420							1,420			5,0
441517	PGR Płowęż do dr gm. 18		1,750						1,750				4,0
441518	Gr. gm.(Kamienny Most)- gr. gm.(Rywałdzik)		2,085							2,085			3,5
441519	Nowa Wieś od dr gm. 20 do dr gm. 26		3,300						3,300				3,0-4,0
441520	Nowa Wieś- Buk Góralski		3,610	0,430			3,180					4,0-5,0	5,0-7,0
441521	Od dr gm. 10 do dr gm. 20		1,300						1,300				3,0
441522	Od dr gm. 21- Buk Pomorski		1,318							1,318			4,0
441523	Buk Pomorski od dr gm. 10- Buk Góralski		2,018						2,018				3,0-4,0
441524	Buk Góralski od dr gm. 09 do dr gm. 25		0,552							0,552			3,5
441525	Buk Góralski- Gorzechówko		1,616							1,616			2,0-4,0
441526	Buk Góralski od dr pow. 44342 do dr pow. 44316		3,190							3,190			3,0-5,0
441527	Buk Góralski- Buk Góralski		1,015							1,015			4,0
441528	Buk Góralski- Górale		1,815							1,815			4,0-5,0
441529	Górale- gr gm. (Wronka)		1,950						1,950				4,0
441530	Smolniki Góralskie- gr gm.(Mieliwo)		3,610							3,610			4,5
441531	Granica gminy(Kitnówko)- Jablonowo Zamek		2,110						0,620	1,490			3,0-4,0
441532	Granica gminy- Białobloty- Jablonowo Zamek		1,276							1,276			3,0

Nr drogi	Odcinek drogi	Długość drogi	Nawierzchnia twarda				Nawierzchnia gruntowa		Szerokość	
			ulepszona		nieulepszona		Ż	GR	jezdni	korony
			BM	BT	TŁ	BR				
		km	km	km	km	km	km	m	m	
441533	Od drogi wojewódzkiej 543- Piecewo	0,704	0,704						5,5	7,5
441534	Piecewo- Kamień	1,920					1,920			2,0-3,0
441535	Kamień- Górale	3,820						2,320	4,0	3,0-5,0
441536	Kamień- Konojady	2,700						2,700		4,0-5,0
441537	Górale- Góraliki	1,440						1,440		3,0-4,0
441538	Od drogi gminnej 35- Góraliki	1,790					1,790			3,0-5,0
441539	Góraliki- Konojady	1,720					1,720			3,0-4,0
441540	Konojady- Smolniki Góralskie	5,096	1,600			2,600				4,0-6,0
441541	Smolniki Góralskie- gr. gm. (Grodziszka)	1,810								3,0-4,0
441542	Konojady od dr pow. 44341 do dr gm. 43	1,910				0,480		1,430		5,0
441543	Granica gminy(Grodziszka)- Konojady	3,385								4,0-5,0
441544	Konojady- gr. gm.(Tomki)	2,250	2,250						3,0-3,5	5,0-5,5
441545	Od drogi wojewódzkiej 543- gr. gm.(Tomki)	0,830					0,830			3,0
441546	Jablonowo Zamek- Budziszewo	2,300						2,300		5,0-6,0
441547	Jagiszewice do drogi wojewódzkiej 543	0,906	0,906						4,0	6,0
441548	Jablonowo Zamek- Lemberg	4,270						4,270		4,0-5,0
441549	Budziszewo- Bukowiec	1,620								3,0
441550	Od dr pow. 44344 do dr gm. 49	0,970								4,0
441551	Od dr gm. 52 do dr pow. 44344	0,910								3,0
441552	Od dr gm. 49- Bukowiec	1,890						1,890		2,5-4,0
441553	Budziszewo- gr. gm.(Brudzawki)	3,800							3,800	4,0
441554	Bukowiec do dr gm. 53	1,360						1,360		4,0
441555	Bukowiec- Lemberg	4,390		0,640		0,180		3,570	4,0	5,0-6,0
441556	Bukowiec- gr. gm.(Kruszyny)	3,530						2,700	0,830	4,0-5,0
441557	Od dr gm. 56- gr. gm.(Brudzawki)	1,154						1,154		4,0-5,0
441558	Od dr pow. 44344-Lemberg	2,000						2,000		4,0

Nr drogi	Odcinek drogi	Długość drogi		Nawierzchnia twarda				Nawierzchnia gruntowa		Szerokość	
		km	km	ulepszona		nieulepszona		Ż	GR	jezdni	korony
				BM	BT	TŁ	BR				
441559	Lemburg- gr. gm.(Wądryń)	2,885						2,885		m	m
441560	Mileszewy- gr. gm.(Kruszyny)	2,290						2,290			4,0-5,0
441561	Od dr wojewódzkiej 543 do dr gm. 60	0,450							0,450		3,0-5,0
441562	Od dr gm. 60 do dr gm. 59	0,705							0,705		3,0-5,0
441563	Od dr gm. 59- gr. gm.(Wądryń)	1,870						1,870			3,5
441566	Płowężek- Płowęż	2,375						2,375			4,0-5,0
441567	Buk Pomorski- Płowężek	3,360							3,360		3,0-5,0
441568	Buk Pomorski- Płowężek	1,950							1,950		3,0-5,0
441569	Gorzehówko- tory kolejowe	1,050						1,050			5,0-6,0
441570	PGR Mileszewo do dr gm. 45	3,100						3,100			3,5-6,0
	Razem	146,163	8,568				3,820	62,092	6,410		65,273
	Ogółem	207,202	65,207				3,820	63,492	9,410		65,273

OZNACZENIA:

BM – nawierzchnia bitumiczna

BT – nawierzchnia betonowa

TŁ – nawierzchnia tłuczniowa

BR – nawierzchnia brukowcowa

Ż – nawierzchnia żużlowa lub szlakowa

GR – nawierzchnia gruntowa

zestawienie dróg publicznych w mieście Jabłonowo Pomorskie - stan na 2002 r

Odcinek drogi	Długość drogi km	Nawierzchnia twarda				Nawierzchnia gruntowa		Szerokość	
		ulepszona		nieulepszona		Ż	GR	jezdni	korony
		BM km	BT km	TŁ km	BR km				
2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
A WOJEWÓDZKA									
Paparyn - Radzyń Chelmiński - Jabłonowo Pomorskie – Grzybno – Szabda, ul. Grudziądzka	1,42	1,42						6,0	18,0
Razem	1,42	1,42							
I POWIATOWE									
Rywałd – Bursztynowo – Jabłonowo Pomorskie, ul. Szczepańska ul. Kościelna, ul. Mostowa,	0,60	0,60						6,0	16,0
Wardegowo – Płowęż – Jabłonowo Pomorskie ul. Kościuszki	2,00	2,00						6,0	16,0
Jabłonowo Pomorskie – Górale - Konojady, ul. Główna, ul. Kolejowa, ul. Sikorskiego,	1,40	1,40						6,0	15,0
Razem	4,00	4,00							
E LOKALNE MIEJSKIE									
mysłowa	0,993		0,993					6,0-8,0	10,0-25,0
a	0,891	0,440				0,451		5,0	8,0-15,0
rki	0,300	0,300						7,0	10,0-12,0
ury	0,300	0,300						5,0-6,0	10,0-12,0
edowa	0,458	0,458						6,0-7,0	11,0-13,0
ska	0,254	0,254						3,0	7,0-9,0
ewa	0,260	0,260						6,0	13,0-15,0

Nr drogi	Odcinek drogi	Długość drogi km	Nawierzchnia twarda				Nawierzchnia gruntowa		Szerokość	
			ulepszona		nieulepszona		Ż	GR	jezdni	korony
			BM	BT	TŁ	BR				
	Ulica Hallera	0,254	0,254					7,0	m	11,0- 13,0
	Ulica Nowy Rynek	0,180	0,180					5,5	m	12,0
	Ulica Rynek	0,139	0,060	0,079				6,0	m	10,0
	Ulica Szkolna	0,232		0,232				3,0	m	3,5-7,0
	Ulica Stara	1,124	0,400	0,724				3,0-5,0	m	5,0-8,0
	Ulica Wojska Polskiego	0,426	0,426					6,0	m	10,0
	Ulica Kopernika	0,292	0,292					6,0	m	8,0-10,0
	Ulica Prosta	0,214	0,214					6,0	m	10,0
	Ulica Gen. Boltucia	0,220	0,220					6,0	m	10,0
	Ulica Chopina	0,212	0,212					6,0	m	8,0
	Ulica Bohaterów Westerplatte	0,198	0,198					6,0	m	8,0
	Ulica Krótka	0,100	0,100					6,0	m	8,0
	Razem	7,047	4,568	2,028				0,451		
	Ogółem	12,467	9,988	2,028				0,451		

OZNACZENIA:

BM – nawierzchnia bitumiczna

BT – nawierzchnia betonowa

TŁ – nawierzchnia tłuczniowa

BR – nawierzchnia brukowcowa

Ż - nawierzchnia żuźłowa lub szlakowa

GR – nawierzchnia gruntowa

4.2. Uwarunkowania wynikające ze stanu gospodarki wodno-ściekowej

4.2.1. Miasto Jabłonowo Pomorskie

Miasto Jabłonowo Pom. zwodociągowane jest w 95%. W zakresie zaopatrzenia miasta w wodę nie przewiduje się większych zamierzeń inwestycyjnych sieciowych za wyjątkiem budowy sieci wodociągowej w ulicy Kolejowej i Hallera. Miasto zaopatruje się z ujęcia głębinowego i stacji wodociągowej zlokalizowanej na terenie gminy Jabłonowo Pom.. we wsi Szczepanki i częściowo ze stacji wodociągowej we wsi Piecewo.

Gospodarka ściekowa oparta jest na kanalizacji ogólnospławnej. Planowana jest budowa kanalizacji rozdzielczej tj. sanitarnej i deszczowej.

Ścieki sanitarne i deszczowe z miasta odprowadzane są na miejską oczyszczalnię ścieków zlokalizowaną w północno-zachodniej części miasta na granicy z gminą Jabłonowo Pom.

Wydajność miejskiej oczyszczalni ścieków określa się na $Q_{\text{śr.d.}} - 1.300 \text{ m}^3/\text{d}$ i $Q_{\text{max.d.}} - 1.950 \text{ m}^3/\text{d}$ w okresie bezdeszczowym oraz $Q_{\text{śr.d.}} - 2.000 \text{ m}^3/\text{d}$ i $Q_{\text{max.d.}} - 3.000 \text{ m}^3/\text{d}$ w okresie deszczowym.

W zakresie gospodarki wodno-ściekowej istnieje potrzeba opracowania „Koncepcji programowej zaopatrzenia w wodę i odprowadzania ścieków z terenu miasta Jabłonowo Pomorskie”.

Miasto nie posiada wysypiska odpadów komunalnych i korzysta z wysypisk odpadów Niedźwiedz w gminie Dębowa Łąka i Łąkorz w gminie Biskupiec. Pilną potrzebą jest jedynie zwiększenie selektywnej zbiórki odpadów na terenie całego miasta

4.2.2. Gminą Jabłonowo Pomorskie

Gmina Jabłonowo Pom. zwodociągowana jest w 95%. Wodociągiem objęte są wszystkie wsie i jednostki osadnicze z wyjątkiem osad o zabudowie rozproszonej.

Zaopatrzenie w wodę w gminie pokrywane jest z 5-ciu podstawowych ujęć głębinowych i stacji wodociągowych zlokalizowanych we wsiach: Szczepanki, Górale, Mileszewy, Konojady i Jabłonowo. Poza wyżej wymienionymi ujęciami podstawowymi istnieją ujęcia głębinowe w byłych Zakładach Rolnych tj. Jaguszewice, Piecewo i Płowęż, które wykorzystywane są lokalnie. Gmina Jabłonowo Pom. posiada połączenia z siecią wodociągową sąsiednich gmin Książki i Bobrowo jako połączenia strategiczne i awaryjne. Z uwagi na zwiększony pobór wody z ujęcia ze stacji wodociągowej w Szczepankach ponad ustalenia wodno-prawne wymagana jest aktualizacja tego pozwolenia wodno-prawnego. Aktualizacja-

cja pozwolenia wodno-prawnego wymagana jest również dla ujęcia w stacji wodociągowej w miejscowości Mileszewy.

Ścieki sanitarne z gminy Jabłonowo Pom. odprowadzane są kanalizacją grawitacyjno-tłoczną na istniejącą miejską oczyszczalnię ścieków sanitarnych i deszczowych w Jabłonowie Pom. Ścieki na wyżej wymienioną oczyszczalnię odprowadzane są z miejscowości: Kamień, Jaguszewice, Konojady i Mileszewy. Wydajność oczyszczalni określa się na $Q_{\text{śr.d.}} - 1.300 \text{ m}^3/\text{d}$ i $Q_{\text{max.d.}} - 1.950 \text{ m}^3/\text{d}$ w okresie bezdeszczowym oraz $Q_{\text{śr.d.}} - 2.000 \text{ m}^3/\text{d}$ i $Q_{\text{max.d.}} - 3.000 \text{ m}^3/\text{d}$ w okresie deszczowym.

Na terenie gminy istnieje również lokalna oczyszczalnia ścieków w miejscowości Nowa Wieś o wydajności $Q_{\text{max.d.}} - 30 \text{ m}^3/\text{d}$ z odpływem ścieków oczyszczonych do rzeki Osy.

Celem uporządkowania gospodarki ściekowej w gminie zachodzi potrzeba opracowania docelowej „Koncepcji programowej odprowadzania ścieków sanitarnych z całego terenu gminy”.

W zakresie małej retencji widzi się potrzebę realizacji „Programu rozbudowy obiektów małej retencji” w miarę potrzeb i możliwości realizacji przez gminę.

W zakresie gospodarki odpadami widzi się potrzebę zwiększenia selektywnej zbiórki odpadów na terenie gminy.

Gmina nie posiada własnego wysypiska odpadów komunalnych i korzysta z wysypiska Niedźwiedz gmina Dębowa Łąka i Łąkorz gmin Biskupiec.

4.3. Uwarunkowania wynikające ze stanu elektroenergetyki

Obszar miasta i gminy zasilany jest z GPZ 110/15 kV „Jabłonowo-Piecewo” zlokalizowany przy granicy miasta. Rezerwowe zasilanie stanowią GPZ-ty „Brodnica-Grunwald” i „Węgrowo” k/Grudziądz. Stacja transformatorowa wysokiego napięcia zasilana jest dwukierunkowo napowietrznymi liniami wysokiego napięcia – 110 kV.

Powyższe stacje WN stanowią źródła energii elektrycznej o wysokim stopniu pewności zasilania, które aktualnie posiadają rezerwy mocy oraz możliwości rozbudowy zatem nie występują bariery dla rozwoju sieci średniego i niskiego napięcia oraz wzrostu poboru mocy.

Aktualnie miasto i gmina nie posiadają gazu przewodowego. Projektowane gazociągi wysokiego ciśnienia wraz ze stacją redukcyjno-pomiarową I^o w Piecewie stworzą dogodne warunki dla gazyfikacji tych terenów.

Elementy ponadlokalne nie związane z funkcją miasta i gminy:

- odcinek ropociagu relacji Płock – Gdańsk który powoduje ograniczenia lokalizacyjne w pasie ochronnym 2 x 100 m licząc od osi ropociagu,
- odcinek linii radiowej relacji Radzyń Chełmiński – Dylewska Góra, która powoduje ograniczenia lokalizacyjne obiektów powyżej 8 m. wysokości w pasie 2 x 250 m. licząc od osi tej linii.

5. Potencjalne zagrożenia toksycznymi środkami przemysłowymi

Gmina i Miasto Jabłonowo Pom. nie leży w zasięgu zagrożenia toksycznymi środkami przemysłowymi (TSP).

Potencjalne, ograniczone zagrożenie zewnętrzne dla gminy i miasta związane jest z technologiami produkcji stosowanymi w zakładach na terenie miast Grudziądz i Wąbrzeźno. Awaryjne uwolnienie całkowitej posiadanej ilości toksycznego środka przemysłowego może przy niesprzyjających warunkach atmosferycznych spowodować zagrożenie dla zdrowia mieszkańców gminy i miasta.

Potencjalne zagrożenie na terenie miasta i gminy może nastąpić w związku z transportowaniem drogą kolejową toksycznych środków przemysłowych.

III. Cele rozwoju gminy

W ramach prac poprzedzających wykonanie „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy i miasta Jabłonowo Pomorskie” wiosną 2002 r. przystąpiono do wykonania „Strategii rozwoju gminy i miasta Jabłonowo Pomorskie”. „Strategia ...” oparta została na pracy zespołowej przedstawicieli mieszkańców gminy reprezentujących różne grupy społeczności lokalnej. Metoda ta odwołuje się do wiedzy i doświadczenia wniesionego przez poszczególnych członków zespołu, zakłada wolę rozstrzygnięć kompromisowych i powszechną akceptację przyjętych rozwiązań. W trakcie prac nad „Strategią ...” pod kierownictwem Burmistrza mgr Kazimierza Gawędy, uczestnicy opracowania podzielili się na pięć zespołów problemowych. Każdy zespół ustalił zadania pierwszo, drugo i trzeciorzędne.

Zespół opracowujący „Strategię” nie doprowadził do wyznaczenia hierarchii celów ani podziału na „wyniki” i „uwarunkowania zewnętrzne”. Podział ten wyróżniałby cele, których realizacja zależna jest bezpośrednio od gminy – „wyniki” i te, na których realizację gmina nie posiada znacznego wpływu – „uwarunkowania zewnętrzne”.

Zespół autorski opracowywanego „Studium ...” wyodrębnił cele, które wiążą się z przestrzenią i powinny być uwzględnione w kierunkach zagospodarowania przestrzennego gminy.

Tabela 4 Wykaz podziału na zespoły i zadania z podziałem na zadania pierwsze, drugo i trzeciorzędne:

Lp.	Zespół	Zadania pierwszorzędne	Zadania drugorzędne	Zadania trzeciorzędne
1.	Ochrony Środowiska	- pełne wykorzystanie oczyszczalni ścieków	- budowa systemu segregacji odpadów, - poprawa wyglądu estetycznego gminy i miasta, - budowa zalewu na rzece Lutynie, - kształtowanie świadomości ekologicznej mieszkańców	- stworzenie warunków do rozwoju gospodarstw ekologicznych - zwiększenie lesistości gminy, - promocja obiektów cennych kulturowo i przyrodniczo
2.	Oświaty, Kultury i Sportu	- zakończenie budowy gimnazjum - utworzenie zespołu szkół ponadgimnazjalnych, adaptacja obiektu pod zespół szkół ponadgimnazjalnych - dokończenie budowy stadionu, - budowa sali gimnastycznej przy gimnazjum	- wyposażenie szkół w kompletne pomoce dydaktyczne, - stworzenie systemu dofinansowania kadr do nauki języków obcych, - istnienie wszystkich typów szkół oraz oferta kształcenia dla dorosłych, - utworzenie gminnego centrum edukacji europejskiej, - rozpoznanie potrzeb środowiska w zakresie kultury, - utworzenie klubu kobiet aktywnych, - wprowadzenie pozalekcyjnych zajęć sportowych, - modernizacja obiektów sportowych przy ZS w Jabłonowie Pomorskim	- szkoły podstawowe w Jabłonowie, Góralach i Płowcu, gimnazjum w Jabłonowie, - organizowanie kursów i szkoleń dla mieszkańców gminy, - zabezpieczenie mieszkań dla nauczycieli języków obcych, - organizowanie szkoleń przygotowujących społeczeństwo do integracji z Unią Europejską, - poszukiwanie animatorów kultury i prowadzenie różnorodnych zajęć dla mieszkańców, zwłaszcza młodzieży, - rozbudowa Domu Kultury w Jabłonowie o widowie, - utrzymanie imprez sportowych promujących Jabłonowo, - powołanie koordynatora sportu na terenie gminy
3.	Budownictwa	- adaptacja – budowa lokali socjalnych, - adaptacja obiektów niezasiedlonych – pustostany – TBS (budynek od PKP, od AWRSP w Miliszewach), - przygotowanie wieloletniego planu gospodarowania zasobami komunalnymi	- przygotowanie nowych atrakcyjnych zasad sprzedaży mieszkań i nieruchomości, - opracowanie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego (poszukiwanie terenów budowlanych), - opracowanie planu zagospodarowania pustych szkół	- opracowanie planu wykupów gruntów pod rekreację, - opracowanie planu wykupów gruntów pod budownictwo mieszkaniowe, - opracowanie planów zagospodarowania przestrzennego – tereny rekreacyjne
4.	Gospodarki i Infrastruktury	- stworzenie warunków do budowy zakładu utylizacji odpadów, - przygotowanie od strony formalno-prawnej gruntów i lokali dla małych i średnich przedsiębiorstw, - zmiana dotychczasowego systemu ulg i preferencji dla inwestorów	- opracowanie programu sanitacji wsi, - opracowanie programu rozwoju turystyki, - rozwinięcie przetwórstwa mięsnego i zbożowego, - modernizacja sieci dróg i wyposażenie ich w potrzebną infrastrukturę, - stworzenie warunków dla rozwoju transportu kolejowego, autobusowego i samochodowego	- wykonanie modernizacji istniejących sieci wodociagowych, - zbudowanie sieci telekomunikacyjnej przewodowej w Buku Góralskim, - wybudowanie sieci gazowniczej na terenie gminy
5.	Rzemiosła i Usług	- przygotowanie oferty gruntów gminnych pod rzemiosło i usługi, - uchwalenie przez Radę Gminy i Miasta systemu preferencji podatkowych, - przygotowanie oferty lokali użytkowych na punkty usługowe	- podjęcie działań promujących rzemiosło i usługi – wydanie informatora, - przygotowanie internetowej oferty promocyjnej w zakresie rzemiosła i usług, - promowanie rzemiosła i usług przy okazji uroczystości gminnych	

Źródło: Strategia rozwoju gminy i miasta Jabłonowo Pomorskie

I tak do zadań przekładających się na przestrzeń, które należy uwzględnić w „Studium ...”, w grupie celów, na których realizację ma wpływ władza samorządowa gminy, zaliczono:

1. w zespole ochrony środowiska
  - pełne wykorzystanie oczyszczalni ścieków, co wiąże się z realizacją systemu kanalizacji sanitarnej,
  - budowę systemu segregacji odpadów – w związku z projektowanym zakładem utylizacji odpadów,
  - budowę zalewu na rzece Lutrynie,
  - zwiększenie lesistości gminy,
  - stworzenie warunków do rozwoju gospodarstw ekologicznych
2. w zespole oświaty, kultury i sportu
  - zakończenie budowy gimnazjum,
  - dokończenie budowy stadionu,
  - budowę sali gimnastycznej przy gimnazjum,
  - modernizację obiektów sportowych przy ZS w Jabłonowie,
  - ustalenie docelowej sieci szkół podstawowych w Jabłonowie, Góralach i Płowężu, gimnazjum w Jabłonowie Pom.,
  - rozbudowę Domu Kultury w Jabłonowie o widownię.
3. w zespole budownictwa
  - adaptacja i budowa lokali socjalnych,
  - adaptacja obiektów niezasiedlonych, pustostany (dot. budynków od PKP i od AWRSP w Mileszewach),
  - opracowanie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego dla terenów budowlanych i rekreacyjnych,
  - opracowanie planu wykupu gruntów pod rekreację, budownictwo mieszkaniowe.
4. w zespole gospodarki i infrastruktury
  - stworzenie warunków do budowy zakładu utylizacji odpadów,
  - przygotowanie od strony formalno-prawnej gruntów i lokali dla małych i średnich przedsiębiorstw,
  - modernizację sieci dróg i wyposażenie ich w potrzebną infrastrukturę,
  - stworzenie warunków dla rozwoju transportu kolejowego, autobusowego i samochodowego,
  - wykonanie modernizacji istniejących sieci wodociagowych,
  - wybudowanie sieci gazowniczej na terenie gminy.
5. w zespole rzemiosła i usług
  - przygotowanie oferty gruntów gminnych pod rzemiosło i usługi.

Do zadań, na których realizację gmina nie posiada wpływu, należących do tzw. „uwarunkowań zewnętrznych” zaliczono szereg zjawisk z zakresu polityki społecznej, oświatowej, podatkowej, będących w gestii parlamentu i rządu. Zwrócono w ten sposób uwagę na konieczność stosowania „lobbingu” m.in przez parlamentarzystów.

IV. Strefy polityki przestrzennej

1. Cele polityki przestrzennej

Polityka przestrzenna jest to świadome oddziaływanie władz samorządowych gminy na gospodarkę przestrzenną w sposób spójny z ustalonymi celami społecznymi. W zakres tych działań wchodzi, zarówno sterowanie rozwojem przestrzennym, jak i inicjowanie rozwoju przestrzennego.

Ramy polityki przestrzennej wyznaczone są przez:

- przyjęte cele rozwoju,
- przyjęte zasady realizacji celów,
- kompetencje (władza samorządowa),
- instrumenty (możliwe do wykorzystania).

Polityka przestrzenna wiąże się wprost z polityką społeczną, ekonomiczną i ekologiczną i ma charakter integrujący. Podstawowe komponenty polityki to:

- polityka lokalizacyjna,
- polityka z zakresu obrotu gruntami i innymi nieruchomościami,
- polityka inwestycyjna (finansowanie inwestycji, realizacja).

Bliższe określenie polityki musi zawierać:

- zadania wynikające z przyjętych celów,
- zakres zamierzonych działań, kolejność i możliwość finansowania,
- narzędzia i środki realizacji.

Jednym z wiodących zadań dla władz samorządowych w trakcie realizacji polityki przestrzennej jest godzenie interesu publicznego z interesami prywatnymi.

2. Zasady podziału i określenie obszarów

Jednym z głównych celów sporządzenia „Studium ...” jest określenie polityki przestrzennej gminy (art. 6 ust. 1 Ustawy o zagospodarowaniu przestrzennym). Ustalenia zawarte w części uchwalanej „Studium ...”, na które składają się, zarówno część tekstowa, jak i graficzna, określają zasady podziału na strefy polityki przestrzennej, jak i kierunki

zagospodarowania w poszczególnych strefach. Wszelkie te działania mają doprowadzić do realizacji przyjętych celów rozwoju gminy.

Na podstawie wielu materiałów analitycznych zawartych w „Diagnozie stanu istniejącego i uwarunkowaniach rozwoju gminy”, przy uwzględnieniu istniejących uwarunkowań i zakładając rozwój zrównoważony, obszar gminy i miasta Jabłonowo Pomorskie podzielono na cztery strefy polityki przestrzennej: **A** – miejską, **B** – rolniczo-osadniczą, **C** – ekologiczno-osadniczą, **D** – ekologiczną.

Dla całego obszaru gminy sformułowano zasady i kierunki zagospodarowania i ochrony w zakresie środowiska przyrodniczego, kulturowego, kierunki rozwoju infrastruktury technicznej i komunikacji – jako dziedzin nie podlegających podziałowi na strefy A, B, C, D, z uwagi na ich specyfikę i rozmieszczenie w przestrzeni. Jedynie w strefie polityki przestrzennej A i B wprowadzono drugi poziom podziału na obszary funkcjonalno-przestrzenne. W obrębie wszystkich stref i obszarów wyróżniono ponadto tereny zabudowane, z dopuszczeniem uzupełnień przekształceń i rehabilitacji oraz tereny predysponowane do rozwoju. Granice stref polityki przestrzennej wyznacza granica Brodnickiego Parku Krajobrazowego, granica obszaru chronionego krajobrazu i strefa oddziaływania miasta Jabłonowo Pomorskie. Granice obszarów funkcjonalno-przestrzennych i terenów należy traktować orientacyjnie.

W „Studium ...” nie określa się, zgodnie z art. 6, ust. 5, pkt. 3, 5 i 5a:

- obszarów rolniczej przestrzeni produkcyjnej wyłączonych z zabudowy, (nazwanych w ustawie „obszar rolniczej przestrzeni produkcyjnej”, z uwagi na trzystopniowy podział na strefy polityki przestrzennej - obszary i tereny, w dalszym opisie do Studium traktuje się jak tereny rolniczej przestrzeni produkcyjnej);
- obszarów, które mogą być przeznaczone pod zabudowę ze wskazaniem, w miarę potrzeby, obszarów przewidzianych do zorganizowanej działalności inwestycyjnej;
- obszarów, które mogą być przeznaczone pod zabudowę mieszkaniową wynikającą z potrzeby zaspokojenia potrzeb mieszkaniowych wspólnoty samorządowej;

Polityka proinwestycyjna władz samorządowych gminy uznaje za zbyt ograniczający zapis Ustawy „obszary rolniczej przestrzeni produkcyjnej wyłączone z zabudowy”, stosując inne łagodniejsze formy w zapisie dotyczącym gospodarowania rolniczą przestrzenią produkcyjną.

Pozostałe zapisy Ustawy dotyczące zorganizowanej działalności inwestycyjnej oraz zaspokajania potrzeb mieszkaniowych wspólnoty samorządowej, mieszczą się w ustale-

niach „Studium ...” sformułowanych bardziej ogólnie w poszczególnych strefach polityki przestrzennej i terenach.

3. Strefa polityki przestrzennej A (miejska)

Strefa miejska A obejmuje całe miasto Jabłonowo Pomorskie wraz z najbliższym otoczeniem, na które wprost oddziałuje. Została podzielona na 6 obszarów funkcjonalno-przestrzennych:

1. – obszar śródmiejski
2. – obszar aktywizacji gospodarczej
3. – obszary aktywizacji funkcji mieszkaniowo-usługowych
4. – obszary specjalistycznej produkcji rolnej
5. – obszar Jabłonowo-Zamek
6. – obszar doliny rzeki Lutryny – obszar przechodzący w układzie południkowym przez całą gminę.

Dla strefy A ustala się następujące zasady działalności (wg kryteriów ekonomiczno-społecznych) w dziedzinach:

- mieszkalnictwo – preferowany rozwój mieszkalnictwa jedno i wielorodzinnego (typu małe domy mieszkalne) z usługami nieuciążliwymi, prace modernizacyjne w zabudowie istniejącej;
- usługi – o charakterze lokalnym dla ludności miasta i gminy;
- działalność gospodarcza, szczególnie w obszarze funkcjonalno-przestrzennym „2” – aktywizacji gospodarczej;
- wypoczynek i turystyka – głównie poza obszarem miasta;
- komunikacja, infrastruktura techniczna – obsługa mieszkalnictwa i działalności gospodarczej, a także specjalistycznego rolnictwa;
- ochrona środowiska przyrodniczego i kulturowego z uwzględnieniem istniejących walorów krajobrazowych (głównie w obszarze doliny Lutryny) i elementów historycznego układu miasta;
- specjalistyczna produkcja rolna na terenach o wysokiej przydatności rolniczej.

Dla strefy polityki przestrzennej „A” i wydzielonych w niej sześciu obszarów funkcjonalno-przestrzennych oznaczonych od 1 do 6 określono szczegółowo rodzaje działalności oraz zasady i zakres ich prowadzenia. Powyższe ustalenia zapisano w kierunkach zagospodarowania przestrzennego (Rozdział V).

4. Strefa polityki przestrzennej B (rolniczo-osadnicza)

Strefa B (rolniczo-osadnicza) obejmuje znaczną część gminy Jabłonowo Pomorskie, położona jest na obszarze wysoczyzny morenowej (poza granicą Brodnickiego Parku Krajobrazowego i obszaru chronionego krajobrazu), z wiodącą funkcją rolniczą i przewagą wysokoprodukcyjnych gleb. W strefie tej wydziela się obszar funkcjonalno-przestrzenny doliny rzeki Lutryny „6”.

W obrębie strefy B ustala się następujące zasady działalności (wg kryteriów ekonomiczno-społecznych) w dziedzinach:

- rolnictwo wysokotowarowe i ekologiczne,
- mieszkalnictwo związane z obsługą rolnictwa oraz jedno- i wielorodzinne,
- usługi – głównie dla mieszkańców,
- działalność gospodarcza, głównie nieuciążliwa, odpowiednia do wyposażenia w infrastrukturę techniczną i obsługę komunikacyjną,
- wypoczynek i turystyka kwalifikowana – dotyczy głównie ścieżek rowerowych i szlaków pieszych,
- komunikacja, infrastruktura techniczna, „korytarz” infrastruktury technicznej o charakterze ponadlokalnym, a także obsługa mieszkalnictwa, działalności gospodarczej i rolnictwa,
- ochrona środowiska przyrodniczego i kulturowego z uwzględnieniem odtworzenia lokalnych ciągów ekologicznych (w tym szczególnie rzeki Lutryny) dla której wyodrębniono obszar funkcjonalno-przestrzenny oznaczony numerem „6”.

Dla strefy polityki przestrzennej B oraz wydzielonego obszaru funkcjonalno-przestrzennego określono szczegółowo rodzaje działalności oraz zasady i zakres ich prowadzenia. Powyższe ustalenia zapisano w kierunkach zagospodarowania przestrzennego (Rozdział V).

5. Strefa polityki przestrzennej C (ekologiczno-osadnicza)

Strefa C (ekologiczno-osadnicza) przebiega w układzie południkowym, położona jest w całości w obszarze chronionego krajobrazu „Obszar doliny Osy i Gardęgi”.

Wszelkie działania w tej strefie winny uwzględniać zasady gospodarowania obowiązujące w granicach obszaru chronionego krajobrazu i być podporządkowane maksymalnej ochronie walorów krajobrazowych.

Dla strefy C ustala się następujące zasady działalności (wg. kryteriów ekonomiczno-społecznych) w dziedzinach:

- ochrona środowiska przyrodniczego, kulturowego i krajobrazu – priorytet dla ochrony i promocji z odtworzeniem lokalnych ciągów ekologicznych,
- rolnictwo – priorytet dla rolnictwa ekologicznego, na terenach melioracji z preferencją dla użytków zielonych,
- rolnictwo – leśnictwo z preferencją dla przeznaczania terenów rolnych na cele leśne z uwagi na występowanie gleb o niskiej przydatności rolniczej,
- wypoczynek i turystyka z wykorzystaniem wartości przyrodniczych i krajobrazowych, rozwój form wypoczynku i turystyki na terenach otwartych oraz nad jeziorami z preferencją dla wypoczynku pobytowego,
- rozwój agroturystyki,
- mieszkalnictwo – preferowany rozwój mieszkalnictwa ekstensywnego z usługami w ograniczonym zakresie, w tym dla korzystających z wypoczynku,
- mieszkalnictwo – rezydencjonalne na dużych działkach, ewentualnie letniskowe,
- działalność gospodarcza nieuciążliwa, odpowiednia do wyposażenia w infrastrukturę techniczną i obsługę komunikacyjną,
- komunikacja, infrastruktura techniczna – obsługa mieszkalnictwa i działalności gospodarczej ze szczególnym uwzględnieniem gospodarki wodno-ściekowej.

Dla strefy polityki przestrzennej C określono szczegółowo rodzaje działalności oraz zasady i zakres ich prowadzenia. Powyższe ustalenia zapisano w kierunkach zagospodarowania przestrzennego (Rozdział V).

6. Strefa polityki przestrzennej D (ekologiczna)

Strefa ekologiczna D położona jest w całości w Brodnickim Parku Krajobrazowym. Szczegółowe zasady funkcjonowania Parku, dopuszczalne formy działalności i sposoby zagospodarowania terenu oraz zakres i metody ochrony i kształtowania środowiska przyrodniczego i kulturowego zawiera Rozporządzenie Wojewody Toruńskiego Nr 18/97 z dnia 30 maja 1997 r. o zatwierdzeniu planu ochrony Brodnickiego Parku Krajobrazowego (Dziennik Urzędowy Województwa Toruńskiego Nr 19/97 poz. 145).

Dla przybliżenia szczegółowych ustaleń zawartych w planie ochrony przywołuje się poniżej „ustalenia dotyczące całego obszaru Brodnickiego Parku Krajobrazowego” – z ustaleń ogólnych Operatu Generalnego.

Ustalenia dotyczące całego obszaru BPK:

- należy wykluczyć wszelką działalność stwarzającą zagrożenie dla walorów krajobrazowych obszaru Parku oraz mogącą prowadzić do zachwiania równowagi ekologicznej,
- wszelką działalność należy realizować w taki sposób, aby nie dopuścić do zanieczyszczenia gruntu, wód i powietrza,
- należy zachować wszelkie zbiorniki wodne, w szczególności śródleśne i śródpolne „oczka wodne”, obszary podmokłe i mokradła oraz tereny bagienne stanowiące obszary retencji naturalnej, a obiekty zasługujące na ochronę objąć nowymi formami ochrony prawnej,
- należy wykluczyć wprowadzanie zmian stosunków wodnych mogących pogorszyć stan środowiska,
- wokół wytypowanych jezior na obszarze Parku należy wprowadzić strefy ciszy,
- wokół akwenów i wzdłuż cieków na obszarze Parku należy utworzyć pasy ochronne, tereny wolne od zabudowy kubaturowej, których szerokość powinna zostać ustalona w planach zagospodarowania przestrzennego (na terenie pasów ochronnych zabrania się budowy nowych i rozbudowy istniejących obiektów i urządzeń, prowadzenia i rozbudowy instalacji podziemnych za wyjątkiem służących ochronie środowiska),
- należy uporządkować gospodarkę wodno-ściekową i gospodarkę odpadami na terenach osadnictwa wiejskiego i w obiektach bazy turystycznej,
- należy kształtować strukturę użytkowania gruntów na obszarze Parku m.in. przez zwiększenie powierzchni terenów leśnych,
- gospodarkę leśną należy prowadzić zgodnie z „Ogólnymi zasadami zagospodarowania lasów wchodzących w skład parków krajobrazowych i obszarów chronionego krajobrazu”, a w szczególności: racjonalne wykorzystywanie zasobów drzewnych, nie przekraczanie etatu cięć rębnych, stosowanie wyłącznie rębni częściowych i gniazdowych, dążenie do urozmaiconej struktury piętrowej i wiekowej drzewostanów, dążenie do wykształcenia składu gatunkowego drzewostanów zbliżonych do naturalnego, stosowanie materiału nasiennego pochodzenia miejscowego oraz nie wprowadzanie gatunków drzew obcych i nie zakładanie plantacji drzew szybko rosnących,
- należy opracować operat glebowo-siedliskowy dla obszarów leśnych terenu Parku,
- należy zachować w naturalnym stanie wszystkie torfowiska, mokradła i podmokłości, bagna oraz zbiorowiska olsów,

- tereny leśne chronione należy wyłączyć z użytkowania turystycznego za wyjątkiem znakowanych szlaków turystycznych,
- należy opracować szczegółowy program zalesień dla obszaru Parku uwzględniający areał gruntów nie użytkowanych rolniczo oraz uwarunkowania ekologiczne i krajo-brazowe,
- należy wykluczyć intensywną gospodarkę rolną na rzecz rolnictwa ekologicznego i integrowanego,
- wyklucza się eksploatację surowców naturalnych, w szczególności kruszyw i kredy jeziornej,
- należy podjąć działania na rzecz szczegółowej inwentaryzacji przyrodniczej obszaru Parku, objąć ochroną prawną wszystkie tereny i obiekty zasługujące na ochronę,
- należy prowadzić regularne badania monitoringowe i kontrolę stanu środowiska przyrodniczego,
- należy zlikwidować „dzikie” formy budownictwa, w szczególności nielegalne budownictwo letniskowe,
- należy opracować miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego dla zlewni wytypowanych jezior,
- liczbę miejsc noclegowych w obiektach turystycznych wypoczynku pobytowego należy ograniczać do określonej pojemności; należy propagować rozwój aktywnych form turystyki kwalifikowanej, tj. krajoznawczą, rowerową, konną itp.,
- w budownictwie należy stosować formy architektoniczne nawiązujące do tradycji regionalnych,
- należy zagospodarować wytypowane punkty widokowe,
- dla całego obszaru Parku należy opracować projekt jednolitego otablicowania wg. wytycznych MOŚZNiL,
- należy przeprowadzić badania dotyczące stanu świadomości ekologicznej ludności zamieszkującej obszar BPK,
- należy prowadzić edukację ekologiczną na terenie Parku,
- należy opracować projekt dostępności komunikacyjnej obszaru Parku ze szczególnym uwzględnieniem uwarunkowań ekologicznych,
- wyklucza się na obszarze Parku lokalizację napowietrznych elektroenergetycznych linii wysokiego napięcia,
- przy rozbudowie elektroenergetycznej sieci średniego i niskiego napięcia należy stosować wyłącznie linie kablowe,

- należy sukcesywnie likwidować napowietrzne linie elektroenergetyczne kolidujące z walorami krajobrazowymi obszaru parku,
- rozwój sieci telekomunikacyjnej należy prowadzić w oparciu o kable telekomunikacyjne z jednoczesną likwidacją linii napowietrznych,
- gazyfikację obszaru Parku należy traktować jako zadanie wspomagające, prowadzące do poprawy stanu środowiska,
- należy prowadzić monitoring środowiska naturalnego i kulturowego,
- należy utrzymywać rzędną poziomu lustra wody na wszystkich jeziorach i ciekach zgodnie z aktualnymi pozwoleniami wodno-prawnymi wydanymi przez uprawniony do tego odpowiedni organ administracji państwowej.

V. Kierunki zagospodarowania w strefach polityki przestrzennej

Przyjmując zrównoważony rozwój gminy i miasta oraz poprawę jakości życia mieszkańców, preferowanie nowoczesnej gospodarki rolnej, działalności gospodarczej, produkcyjnej i usługowo-wytwórczej w tym szczególnie obsługującej rolnictwo, agroturystyki, a także uwzględniając istniejące uwarunkowania geomorfologiczne, przyrodnicze, kulturowe, gospodarcze i społeczne, ustala się następujące sposoby osiągania założonych celów rozwojowych w poszczególnych strefach i obszarach funkcjonalno-przestrzennych.

1. Kierunki zagospodarowania w strefie polityki przestrzennej A - miejskiej

Strefa **A** obejmuje swym zasięgiem miasto Jabłonowo Pomorskie w granicach administracyjnych oraz część terenów sołectw ościennych, znajdujących się w bezpośrednim zasięgu oddziaływania miasta.

Obejmuje ona przestrzeń zabudowaną różnymi formami i rodzajami funkcji w stopniu istotnie ograniczającym znaczące wielkościowo dogęszczenia, poszerzona o przestrzeń ogarniającą rozpoczęte procesy urbanizacyjne. Scala ona przenikające się istniejące funkcje mieszkaniowe, usługowe, przemysłowo – produkcyjne, magazynowe itp., czyli regularną zabudowę miejską z terenami kształtującej się zabudowy i terenami szczególnie predysponowanymi do urbanizacji i aktywizacji gospodarczej, w obrębie których nie występują urbanistyczne przeszkody w kontynuacji zabudowy strefy.

Ustala się następujące zasady i kierunki zagospodarowania w strefie polityki przestrzennej **A**:

Dominującą formą gospodarowania będzie kompleksowa urbanizacja. W obrębie jednostki ustala się możliwość realizacji różnorodnych funkcji z wyłączeniem działalności

uciążliwych i szkodliwych dla środowiska, a także z zastrzeżeniem przestrzegania przepisów szczególnych oraz norm i normatywów technicznych.

Funkcją podstawową strefy jest i będzie nadal mieszkalnictwo i działalność gospodarcza związana z mieszkalnictwem – głównie jednorodzinnym oraz szeroko pojęta obsługa funkcji mieszkaniowych.

- Intensyfikacja zabudowy, procesy przekształceń i rehabilitacji w strefie zurbanizowanej oraz aktywna urbanizacja obszaru wymagać będą:
  - kompleksowej kontynuacji przebudowy systemów gospodarki ściekowej w tym ścieków deszczowych,
  - rozbudowy i modernizacji miejskiego układu komunikacyjnego oraz sieci elektroenergetycznych SN i NN,
  - zapewnienie ochrony rzeki Lutryny,
  - uregulowanie spraw terenowo-prawnych i technicznych z PKP jako właścicielem obiektów i terenów na terenie miasta możliwych do przejęcia na rzecz mienia komunalnego,
  - pozyskanie możliwie maksymalnej ilości terenów w obrębie strefy z Agencji Własności Rolnej Skarbu Państwa.
- Oddziaływanie na jednostki eksploatujące i modernizujące istniejącą zabudowę i zagospodarowanie powinno zmierzać do:
  - powiązania i uzależnienia przekształceń i uzupełnień istniejącej zabudowy od równoczesnego porządkowania (w tym wyburzeń, przesunięć ogrodzeń itp.) istniejącej struktury,
  - uzależnienia przekształceń, zmiany funkcji i rozbudowy istniejącej substancji kubaturowej od równoczesnego uporządkowania przyłączy kanalizacyjnych, energetycznych itp.,
  - racjonalnej rehabilitacji obiektów wpisanych do tzw. ewidencji konserwatorskiej, we współpracy z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków,
  - zachowania dawnych założeń dworsko-parkowych (np. Piecewo, Jabłonowo Zamek) w gestii jednego właściciela (niewłaściwe jest wprowadzanie podziałów własnościowych w obrębie dawnych jednorodnych założeń urbanistycznych),
  - powiązania modernizacji i remontów w tym przebudowy dachów od dostosowania nowej formy i pokrycia do rozwiązań oczekiwanych w ustaleniach planów miejscowych,
  - porządkowania i estetyzacji terenów publicznych,

- estetyzacji ogrodzeń i elementów małej architektury,
- eliminacji zabudowy substandardowej,
- powiększenia udziału powierzchni aktywnej przyrodniczo w strefach zwartej zabudowy wiejskiej oraz utrwalania zieleni już istniejącej.

W obrębie strefy polityka przestrzenna powinna obejmować również:

- sporządzenie koncepcji urbanistycznych, planów miejscowych i programów uzbrojenia, urządzenia itp.,
- współdziałanie z instytucjami eksploatującymi sieci i urządzenia infrastruktury technicznej,
- współdziałanie z jednostkami zarządzającymi drogami powiatowymi i drogą wojewódzką,
- koordynacja inicjatyw społeczności lokalnej,
- zagospodarowanie lub koordynacja zagospodarowania terenów przeznaczonych na cele publiczne.

W obrębie całej strefy miejskiej A wydzielono 6 obszarów funkcjonalno-przestrzennych charakteryzujących się zróżnicowaną rolą w jej przekształcaniach i rozwoju. Podział miejskiej strefy polityki przestrzennej na obszary funkcjonalno-przestrzenne ilustruje załączona mapa w skali 1:20.000.

1) Obszar śródmiejski

Ścisłe centrum miasta ograniczone od północy linią kolejową Toruń – Olsztyn o dominującej funkcji usługowo-mieszkaniowej

Rehabilitacja istniejących, zachowanych w różnym stopniu, założeń przestrzennych, związana jest z możliwie maksymalnym ich poszanowaniem. Dawne, czytelne w terenie lub z przekazów historycznych, rozwiązania architektoniczne i urbanistyczne dotyczące głównie kształtowania układów urbanistycznych, zabudowy produkcyjnej, należy traktować jako inspirację przy opracowywaniu i wykonywaniu remontów, rozbudów i modernizacji, zarówno obiektów, jak i ich szerszego otoczenia. Prace o charakterze rehabilitacyjnym na obiektach objętych ewidencją konserwatorską należy uzgadniać z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków.

Istniejąca zabudowa oraz budownictwo mieszkaniowe i gospodarcze wymaga sukcesywnych prac remontowo-modernizacyjnych. Każdą z tych prac należy wykorzystać dla indywidualizacji i uatrakcyjnienia formy architektonicznej budynków oraz racjonalizacji wykorzystania terenu otaczającego. Należy zmierzać do czytelnego wyodrębnienia stref funkcjonalnych w obrębie zwartej zabudowy. Zaleca się nawiązywanie do formy

dwuspadowego dachu i wprowadzanie zieleni ozdobnej i użytkowej. Konsekwentnego uporządkowania wymaga budownictwo gospodarcze przy zabudowie mieszkaniowej.

2) Obszar aktywizacji gospodarczej

Obszar rozcinający miasto na kierunku wschód-zachód oparty o linie kolejową, tereny kolejowe i istniejące już zakłady produkcyjno-przetwórcze i komunalne.

Możliwie maksymalna ochrona formy architektonicznej kompleksu obiektów byłej znaczącej stacji rozrządowej PJKP z możliwością ich modernizacji i zmiany funkcji.

Potrzeba przebudowy ulic i dróg obsługujących tereny predysponowane do rozwijania funkcji.

Lokalizacja nowych zespołów zabudowy (przemysłowej, magazynowej, wytwórczej itp.) związanej z tworzeniem nowych miejsc pracy. Obszary predysponowane do koncentracji nowych form działalności gospodarczej, w tym związanej z przetwórstwem rolno-spożywczym. Nowe zainwestowanie powinno być poprzedzone opracowaniami planów miejscowych o charakterze regulacyjnym.

3) Obszary aktywizacji funkcji mieszkaniowo-usługowych

Dwa obszary stanowiące rozwinięcie obszaru śródmiejskiego w kierunku północnym i południowym. Na tych kierunkach koncentrują się przestrzenie predysponowane do rozwoju miasta.

Dla zabudowanej części obszaru północnego i dawnego Zakładu Rolnego w Piecewie obowiązują wybrane zasady – jak dla obszaru śródmiejskiego.

Część niezabudowana – predysponowana do zmiany przeznaczenia i urbanizacji – mieszkalnictwo jednorodzinne o charakterze ekstensywnym z możliwością prowadzenia działalności gospodarczej o ewentualnej uciążliwości ograniczającej się do terenu własnej działki.

Preferencja działalności usługowej na rzecz rolnictwa.

Zalecana zabudowa o wysokości do 2 kondygnacji o wyszukanej, indywidualnej formie architektonicznej, bliskiej jednak tradycji polskiego budownictwa. Optymalna wielkość działek 15-40 arów. Co najmniej 60% powierzchni poszczególnych działek powinna stanowić powierzchnię aktywną przyrodniczo. Zaleca się wprowadzenie obowiązku zagospodarowywania działek ozdobnymi gatunkami drzew i krzewów oraz narzucenie dyskretnego, indywidualnego charakteru ogrodzeń.

Uwaga: - Część obszaru obejmuje grunty dobrej i dosyć dobrej klasy, które wymagają uzyskania zgody właściwych organów na przeznaczenie ich na cele nierolnicze. Między

innymi z tego względu celowe jest rozważenie możliwości podzielenia tych terenów na części, dla których sporządzone zostałyby odrębne plany miejscowe.

4) Obszary specjalistycznej produkcji rolnej

Obejmują wschodnią część strefy, sięgającą do rozjazdów nieczynnej i czynnej regionalnej linii kolejowej. Obszar północny i południowy rozdziela linia kolejowa Toruń – Olsztyn i obszar aktywizacji gospodarczej.

Lokalizacja specjalistycznych gospodarstw rolnych, zakładów specjalistycznej produkcji i przetwórstwa rolnego. Intensywna, wyspecjalizowana produkcja ogrodniczo-warzywnicza.

Adaptacja zabudowy istniejącej z zaleceniem przekształceń zmierzających w kierunku funkcji predysponowanych – określonych wyżej.

Zalecenie koncentracji nowej zabudowy wzdłuż istniejących dróg: powiatowej i gminnych.

Uwaga: - Część obszaru obejmuje grunty dobrej i dosyć dobrej klasy, które wymagają uzyskania zgody właściwych organów na przeznaczenie ich na cele nierolnicze. Między innymi z tego względu celowe jest rozważenie możliwości podzielenia tych terenów na części, dla których sporządzone zostałyby odrębne plany miejscowe.

5) Obszar Jabłonowo – Zamek

Obszar wykształconej zabudowy mieszkalno-usługowej poza administracyjnymi granicami miasta w zachodniej części strefy, oddzielony od miasta doliną rzeki Lutryny.

Obszar o ograniczonych możliwościach nowego inwestowania, na którym obowiązują właściwe zalecenia określone dla obszaru 1.

W całym obszarze ustala się obowiązek szczególnej ochrony istniejącego zadrzewienia.

6) Obszar doliny rzeki Lutryny

W obrębie strefy miejskiej występuje tylko niewielka część obszaru doliny.

Ustalenia i zalecenia dla obszaru podano poniżej – w pkt.2.

2. Kierunki zagospodarowania w strefie polityki przestrzennej B – rolniczo-osadniczej

Strefa B obejmuje swym zasięgiem sołectwa:

- w całości – Budziszewo, Bukowiec, Mileszewy, Piecewo, Kamień,
- w części – Buk Pomorski, Adamowo, Nowa Wieś, Szczepanki, Buk Góralski, Jabłonowo-Zamek, Lembarg, Konojady.

Jest to strefa dominująca powierzchniowo, położona na wysoczyźnie morenowej z przewagą wysokoprodukcyjnych gleb. Dominującą funkcją strefy jest rolnictwo oparte na glebach o wysokiej przydatności dla prowadzenia wysokotowarowej gospodarki rolnej. Niewielkie zróżnicowanie terenu (za wyjątkiem doliny rzeki Lutryny i kilku lokalnych obniżeń) i brak lasów stwarzają dogodne warunki do intensyfikacji produkcji rolnej. Wewnątrz strefy B położona jest strefa A – siedziba władz gminy i miasta Jabłonowo Pomorskie. Dolina Lutryny określona jako obszar funkcjonalno-przestrzenny „6” dzieli strefę B na część zachodnią i wschodnią w której przebiega korytarz infrastruktury technicznej o znaczeniu ponadlokalnym.

Ustala się następujące zasady i kierunki zagospodarowania w strefie polityki przestrzennej **B**:

- w zakresie gospodarowania rolniczą przestrzenią produkcyjną:
  - ochronę gruntów rolnych o wysokiej przydatności rolniczej przed zmianą przeznaczenia na cele nierolnicze,
  - rolnictwo z preferencją dla wysokotowarowej produkcji rolnej lub dla ekologicznych metod produkcji w zależności od bieżących uwarunkowań zewnętrznych,
  - ograniczenie lokalizowania nowej zabudowy siedliskowej,
  - prowadzenie gospodarki rolnej z zachowaniem uwarunkowań przyrodniczych, w tym ograniczeń wynikających z ochrony użytków ekologicznych i terenów wododziałowych,
  - preferencje dla melioracji nawadniających, szczególnie dla użytków rolnych, na których występują niedobory wody w okresie wegetacyjnym, na obszarze wysoczyznowym zaniechanie melioracji odwadniających,
  - wymianę i przebudowę istniejących obiektów służących gospodarce rolnej,
- w zakresie osadnictwa, usług, działalności gospodarczej dla terenów położonych w granicach zwartej zabudowy wsi oraz pozostałych terenów zainwestowanych:
  - adaptację istniejącej zabudowy siedliskowej i mieszkaniowej jednorodzinnej z dopuszczeniem wymiany, modernizacji, przebudowy i rozbudowy w celu podniesienia standardów techniczno-użytkowych,
  - rozwój mieszkalnictwa, usług i działalności gospodarczej na terenach wskazanych do inwestowania,
  - możliwość uzupełnień istniejących ciągów zabudowy z dostosowaniem do charakteru i skali istniejących budynków,

- adaptację istniejącej zabudowy produkcyjno-usługowej z dopuszczeniem modernizacji, przebudowy, rozbudowy w celu podniesienia standardów technicznych i użytkowych oraz z dopuszczeniem przekształceń funkcji z ograniczeniem uciążliwości do granicy działki,
- w zakresie ochrony i promocji istniejących zasobów i walorów przyrodniczych, krajo-
brazowych i środowiska kulturowego:
  - promowanie ekologicznych metod gospodarki rolnej,
  - przywracanie właściwych stosunków wodnych,
  - ochronę przed osuszaniem terenów bagiennych i podmokłych,
  - rewaloryzację i rekonstrukcję parków podworskich,
  - ograniczenie uciążliwości dla istniejących i potencjalnych zakładów rolnych (ścieki, odory, hałas),
  - podjęcie kompleksowych działań w celu przeciwdziałania procesom erozji wietrznej (zadrzewienia kępowe, szpalerowe, duże remizy śródpolne),
  - zalesianie użytków rolnych nie wykorzystywanych na cele rolnicze (projekt „granicy rolno-leśnej” będący w trakcie opracowania winien być ponownie przeanalizowany pod kątem rozbieżności z polityką dotyczącą zalesień, wyrażoną w „Studium ...”),
  - pielęgnacja i uzupełnianie istniejących szpalerów drzew wzdłuż dróg wojewódzkich, gminnych i powiatowych oraz realizacja nowych szpalerów,
  - promowanie i ochrona zachowanych zasobów dziedzictwa kulturowego i tworzenie warunków sprzyjających rozwojowi w harmonii z otoczeniem kulturowym i przyrodniczym,
  - określenie obszarów parków podworskich, wymagających rewaloryzacji, położonych w obrębie „dawnych zespołów dworsko – parkowych ...”, wymaga indywidualnego podejścia ze względu na stan zachowania założenia i drzewostanu. Uszczegółowienie tych obszarów nastąpi na etapie sporządzania planów miejscowych.
- w zakresie wyposażenia w infrastrukturę techniczną:
  - wykorzystanie i modernizacja istniejącej sieci wodociągowej oraz rozbudowa wynikająca z bieżących potrzeb,
  - budowę sieci kolektorów sanitarnych do istniejących oczyszczalni ścieków,
  - realizację programu reelektryfikacji wsi w zakresie modernizacji i rozbudowy sieci elektroenergetycznych średniego i niskiego napięcia,
  - uwzględnienie uwarunkowań i ograniczeń wynikających z przebiegu infrastruktury technicznej o znaczeniu ponadlokalnym, tj.

- istniejącej linii elektroenergetycznej 110 kV
- istniejącego ropociągu „Przyjaźń”
- projektowanego gazociągu wysokiego ciśnienia
- orientacyjnego przebiegu projektowanej przez PKP Centralnej Magistrali Kolejowej przewidzianej do realizacji po 2020 roku.

W strefie polityki przestrzennej **B** określono kierunki rozwoju wskazując tereny:

- zabudowy mieszkaniowo-usługowej z dopuszczeniem uzupełnień, przekształceń i rehabilitacji (dotyczy głównie rejonu istniejącej zwartej zabudowy wsi),
- zabudowy produkcyjno-usługowej z dopuszczeniem uzupełnień funkcjami wzajemnie nie kolidującymi (dotyczy głównie obiektów związanych z gospodarką rolną, szczególnie z hodowlą w obiektach po byłych PGR-ach, częściowo dzisiaj niewykorzystywanych, często zdewastowanych),
- predysponowane do rozwoju funkcji mieszkaniowo-usługowej,
- predysponowane do rozwoju działalności gospodarczej, w tym około 45 ha dla usług komunalnych, teren położony w Lembargu przy drodze wojewódzkiej przy granicy gminy.

2.1. Obszar funkcjonalno-przestrzenny doliny rzeki Lutryny – „6”

Obszar funkcjonalno-przestrzenny doliny rzeki Lutryny jest to obszar związany z ochroną ciągu ekologicznego o znaczeniu lokalnym.

Na obszarze „6” przyjmuje się następujące zasady gospodarowania rolniczą przestrzeni produkcyjną:

- preferencje dla użytków zielonych,
- ochronę i uzupełnianie istniejącej zieleni,
- ograniczenie stosowania nawozów sztucznych i środków ochrony roślin.

Ponadto w zakresie ochrony i promocji istniejących zasobów i walorów przyrodniczych i krajobrazowych zaleca się:

- promowanie ekologicznych metod gospodarki rolnej,
- przywracanie właściwych stosunków wodnych,
- ochronę przed osuszaniem terenów bagiennych i podmokłych,
- podjęcie kompleksowych działań w celu przeciwdziałania procesom erozji wietrznej (zadrzewienia kępowe, szpalerowe, duże remizy śródpolne),
- zalesianie użytków rolnych nie wykorzystywanych na cele rolnicze

3. Kierunki zagospodarowania w strefie polityki przestrzennej C – ekologiczno-osadniczej

Strefa C obejmuje swym zasięgiem sołectwa: Płowęż - w całości, Nowa Wieś, Buk Góralski, Adamowo, Buk Pomorski, Górale, Gorzechówko, Konojady – w części. Dla strefy tej ustala się:

- w zakresie ochrony i promocji istniejących zasobów oraz walorów przyrodniczych, krajobrazowych i środowiska kulturowego:
  - ochronę obszarów bagiennych, mokradeł i podmokłości przed przeznaczaniem na cele inwestycyjne z uwagi, zarówno na retencję wód, jak i bytowanie rzadkich gatunków flory i drobnej fauny,
  - promowanie ekologicznych metod gospodarki rolnej,
  - ochronę niewielkich kompleksów leśnych w strefie krawędziowej i w dnie doliny Osy,
  - wprowadzenie dolesień z częściowym wykorzystaniem będącego w opracowaniu projektu „granicy rolno-leśnej” (projekt „granicy rolno-leśnej” winien być ponownie przeanalizowany po kątem rozbieżności z polityką dotyczącą zalesień wyrażoną w „Studium ...”),
  - ochronę przed erozją wietrzną,
  - korektę nadmiernych i wadliwych melioracji odwadniających i modernizację melioracji nawadniających,
  - preferencje dla proekologicznych systemów grzewczych,
  - uregulowanie gospodarki ściekowej,
  - ograniczenie stosowania nawozów sztucznych i środków ochrony roślin,
  - ochronę i rewaloryzację parku w zespole dworsko-parkowym w Konojadach i Płowężu, Określenie obszarów parków podworskich, wymagających rewaloryzacji, położonych w obrębie „dawnych zespołów dworsko – parkowych ...”, wymaga indywidualnego podejścia ze względu na stan zachowania założenia i drzewostanu. Uszczegółowienie tych obszarów nastąpi na etapie sporządzania planów miejscowych.
  - promowanie ochrony zasobów dziedzictwa kulturowego i tworzenie warunków sprzyjających rozwojowi harmonii z otoczeniem kulturowym i przyrodniczym,
- w zakresie gospodarowania rolniczą przestrzenią produkcyjną:
  - rolnictwo z preferencją dla metod ekologicznych i dla użytków zielonych,

- uwzględnienie ograniczeń i ukierunkowań wynikających z położenia w obszarze chronionego krajobrazu określonych w Rozporządzeniu Nr 21/92 Wojewody Toruńskiego z dnia 10 grudnia 1992 r.,
- ograniczenie lokalizowania nowej zabudowy siedliskowej,
- wymianę i przebudowę istniejących obiektów służących gospodarce rolnej,
- w zakresie wykorzystania terenów dla potrzeb turystyki i wypoczynku:
  - adaptację i rozbudowę istniejących obiektów mieszkalnych dla potrzeb turystyki i rekreacji z dostosowaniem do wymagań obowiązujących w obszarze chronionego krajobrazu z pełnym wyposażeniem w sieci i urządzenia infrastruktury technicznej,
  - wyznaczenie terenów dla rekreacji i wypoczynku,
  - wyznaczenie tras spacerowych, ścieżek rowerowych, szlaków konnych, punktów widokowych, miejsc wypoczynkowych, urządzeń sportowych,
- w zakresie osadnictwa, usług i działalności gospodarczej:
  - preferencje dla lokalizacji ekstensywnej zabudowy mieszkaniowej na dużych działkach – budownictwo rezydencjonalne, również letniskowe,
  - adaptację istniejącej zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej i siedliskowej z podwyższeniem standardów techniczno-użytkowych, w tym dla potrzeb usług, głównie agroturystycznych,
  - możliwość uzupełnień istniejących ciągów zabudowy z dostosowaniem do charakteru i skali istniejących budynków,
- w zakresie wyposażenia w infrastrukturę techniczną:
  - wyposażenie w niezbędne urządzenia, głównie z zakresu gospodarki ściekowej wraz z siecią dosyłową,
  - realizację programu reelektryfikacji wsi w zakresie modernizacji i rozbudowy sieci elektroenergetycznych średniego i niskiego napięcia.

W strefie polityki przestrzennej C określono kierunki rozwoju wskazując tereny:

- zabudowy mieszkaniowo-usługowej z dopuszczeniem uzupełnień, przekształceń i rehabilitacji w rejonie wsi Konojady, Górale, Płowęż,
- predysponowane do rozwoju funkcji mieszkaniowo-usługowej, głównie ekstensywnej – wzdłuż drogi z Konojadów w kierunku Górali, w Konojadach i Góralach,
- predysponowane do rozwoju rekreacji i wypoczynku, położone nad jeziorami: Wądzyskim, Dużym i Płowęż.

4. Kierunki zagospodarowania w strefie polityki przestrzennej D – ekologicznej

Szczegółowo określono w przywołanych w rozdziale IV pkt. 6 ustaleniach planu ochrony Brodnickiego Parku Krajobrazowego.

VI. Kierunki zagospodarowania przestrzennego gminy

1. Ochrona i kształtowanie środowiska przyrodniczego

1.1. Uwagi ogólne

Ustawa z dnia 7 lipca 1994 r. o zagospodarowaniu przestrzennym (tekst jednolity – Dz. U. Nr 15 z 1999 r., poz. 139 z późniejszymi zmianami) uznaje naczelną zasadę, że podstawą działań w zakresie przeznaczenia terenów na określone cele i ustalania zasad ich zagospodarowania jest **zrównoważony rozwój** (art. 1, ust. 1), czyli gospodarowanie w harmonii z przyrodą, tj. z zachowaniem zasad i wymogów ochrony środowiska przyrodniczego. Szczegółowa definicja pojęcia „zrównoważony rozwój” zawarta jest w ustawie z dnia 27 kwietnia 2001 r. – Prawo ochrony środowiska (Dz.U. Nr 62, poz. 627 z późniejszymi zmianami). Pod tym pojęciem należy rozumieć „taki rozwój społeczno-gospodarczy, w którym następuje proces integrowania działań politycznych, gospodarczych i społecznych, z zachowaniem równowagi przyrodniczej oraz trwałości podstawowych procesów przyrodniczych, w celu zagwarantowania możliwości zaspokajania podstawowych potrzeb poszczególnych społeczności lub obywateli zarówno współczesnego pokolenia, jak i przyszłych pokoleń”.

Miejsce problematyki dotyczącej środowiska przyrodniczego w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego określa art. 6, ust. 4, pkt. 2 i 3 ustawy o zagospodarowaniu przestrzennym, w którym stwierdza się, że w studium uwzględnia się uwarunkowania wynikające w szczególności z występowania obiektów i terenów chronionych na podstawie przepisów szczególnych oraz ze stanu i funkcjonowania środowiska przyrodniczego, w tym stanu rolniczej przestrzeni produkcyjnej. Natomiast zadania w zakresie kierunków ochrony i kształtowania środowiska przyrodniczego zostały sformułowane w art. 6, ust. 5, pkt. 1, 2 i 3 w/w Ustawy, gdzie stwierdza się, że w studium określa się w szczególności obszary objęte lub wskazane do objęcia ochroną na podstawie przepisów szczególnych, lokalne wartości zasobów środowiska przyrodniczego i zagrożenia środowiskowe oraz obszary rolniczej przestrzeni produkcyjnej, w tym wyłączone z zabudowy. Ponadto szczegółowe zalecenia w zakresie problematyki środowiska przyrodniczego zawarte są w art. 71 i 72 ustawy – Prawo ochrony środowiska. Dotyczą one w szczególności

zapewnienia warunków utrzymania równowagi przyrodniczej, racjonalnej gospodarki zasobami przyrodniczymi środowiska i ochrony walorów krajobrazowych oraz warunków klimatycznych, zachowania lub przywracania równowagi przyrodniczej i prawidłowych warunków życia, racjonalnego wykorzystania powierzchni ziemi i racjonalnego gospodarowania zasobami gleby oraz ochrony świata roślinnego i zwierzęcego.

W świetle powyższych uwarunkowań prawnych oraz na podstawie przeprowadzonej wcześniej (na etapie uwarunkowań rozwoju) analizy i oceny zasobów środowiska przyrodniczego oraz dokonanej diagnozy stanu środowiska na terenie gminy należy stwierdzić, że naczelnym celem w zakresie kształtowania i ochrony środowiska przyrodniczego na obszarze gminy i miasta Jabłonowo Pomorskie jest uznanie, w polityce przestrzennej gminy, za wiodący trwały i zrównoważony rozwój, zgodny z wymogami czynnej ochrony środowiska przyrodniczego.

Aby osiągnąć postawiony cel nadrzędny należy dążyć do poprawy jakości środowiska przyrodniczego na terenach o najwyższym stopniu rozwoju procesów urbanizacyjnych oraz terenów o zdegradowanych walorach przyrodniczych. Natomiast na terenach, gdzie wysokie walory środowiska zostały zachowane należy maksymalnie ograniczyć wszelkie zagrożenia oraz zapewnić ochronę wszystkich cennych obiektów i struktur przyrodniczych.

Zróżnicowana struktura ekologiczna obszaru gminy wymaga ustalenia priorytetów dla zasad kształtowania i ochrony środowiska przyrodniczego w zagospodarowaniu przestrzennym z uwagi na niejednakowe predyspozycje terenów do pełnienia określonych funkcji, z uwagi na zróżnicowane walory środowiska przyrodniczego oraz na niejednorodną skalę zagrożeń stanu środowiska.

1.2. Ochrona istniejących zasobów przyrodniczych

Obszar gminy i miasta Jabłonowo Pomorskie został w dużym stopniu przekształcony w wyniku działalności człowieka. Jednak znaczna część zasobów przyrodniczych zachowała swoje wysokie walory pozwalając na właściwe funkcjonowanie środowiska lub służące działalności gospodarczej człowieka.

Jednym z bogactw przyrodniczych na terenie gminy są zasoby glebowe stanowiące bazę dla rozwoju gospodarki rolnej. Należy przyjąć generalną zasadę, że na terenie gminy nie przeznaczają się na cele nierolnicze wszystkich gruntów o wysokiej przydatności rolniczej, do których zakwalifikowano kompleksy rolniczej przydatności gleb: pszenny dobry i żytni bardzo dobry. Największe powierzchnie wymienionych kompleksów znajdują się na terenie wysoczyzn morenowych w rejonie wsi: Adamowo, Buk Góralski, Gorzechów-

ko, Jabłonowo-Zamek, Kamień, Konojady, Lembarg, Piecewo, Jaguszewice i Płowęż. Zasoby glebowe podlegają ochronie przed przeznaczaniem na cele nierolnicze na mocy przepisów ustawy z dnia 3 lutego 1995 r. o ochronie gruntów rolnych i leśnych, która nakłada wymóg uzyskiwania zgody na przeznaczanie gruntów klas I-III na cele nierolnicze (konieczna zgoda Ministra Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej) i gruntów klasy IV (konieczna zgoda Wojewody). Ochrona zasobów glebowych obejmuje ponadto warstwę próchniczną gleby, która powinna zostać zdjeta przed realizacją podjętej inwestycji. Warstwa ta powinna zostać zabezpieczona i wykorzystana na cele rolne lub pokrewne (ogrodnictwo, sadownictwo). Podobnie należy zabezpieczyć warstwę próchniczną gleby na terenach eksploatacji kopalin.

Na terenie gminy wysoki odsetek gruntów zajmują tereny bagien, mokradeł i podmokłości. Są to przede wszystkim: dno doliny Lutryny i doliny Osy (terasa zalewowa), dna rynien polodowcowych i dolin wód roztopowych oraz dna zagłębień wytopiskowych na wysoczyźnie morenowej i równinie sandrowej. Obszary te podlegają ochronie przed przeznaczaniem na cele inwestycyjne, zarówno z uwagi na znaczenie dla retencji wód, jak również ze względu na to, że stanowią miejsca bytowania i rozrodu flory i drobnej fauny. Mimo, iż w zdecydowanej większości tereny te nie zostały objęte ochroną prawną, pełnią funkcje użytków ekologicznych i zasługują na objęcie ochroną przez władze gminy. Uznanie za użytki ekologiczne, na podstawie ustawy o ochronie przyrody, następuje uchwałą rady gminy. Terasy zalewowe stanowiące dna dolin i rynien podlegają wyłączeniu z możliwości zabudowy także ze względu na wylewy wód cieków w czasie wysokich stanów wody.

Lasy zajmują 9,4% powierzchni ogólnej gminy. Rozmieszczone są nierównomiernie – występują głównie na obszarach zalegania osadów piaszczysto-żwirowych związanych z akumulacją osadów wodnolodowcowych we wschodniej części gminy. Poza znaczeniem gospodarczym lasy pełnią funkcję krajobrazową, ekologiczną i ochronną. Ze względu na wysokie walory lasów postuluje się o nie uszczuplanie powierzchni leśnej. Część lasów podlega ochronie prawnej - zostały uznane za różne kategorie lasów ochronnych. Na tych obszarach leśnych gospodarka leśna jest całkowicie podporządkowana zachowaniu funkcji ekologicznej lasu. W stosunku do lasów o funkcji gospodarczej, nie podlegających formom ochrony prawnej, postuluje się stosowanie gospodarki leśnej na podstawach ekologicznych, zgodnie z odpowiednimi instrukcjami. Na obszarach leśnych Nadleśnictwa Brodnica obowiązują ustalenia Programu ochrony przyrody, stanowiącego część składową aktualnego Programu urzędzenia lasu.

Część obszaru gminy położona jest w granicach Brodnickiego Parku Krajobrazowego, który stanowi obszar węzłowy w regionalnej sieci ekologicznej. Powierzchnia BPK na terenie gminy Jabłonowo Pomorskie wynosi 1337 ha, co stanowi 10% powierzchni gminy. Reżimy ochronne i zasady gospodarowania na obszarze Parku w sposób ogólny reguluje Rozporządzenie Wojewody Toruńskiego Nr 16/98 z dnia 16 czerwca 1998 r. w sprawie Brodnickiego Parku Krajobrazowego (Dziennik Urzędowy Województwa Toruńskiego Nr 18/98, poz. 107). Na obszarze Parku należy prowadzić racjonalną gospodarkę przy równoczesnej ochronie różnorodności biologicznej, propagować rolnictwo ekologiczne i integrowane, zalesiać grunty nie użytkowane rolniczo, prowadzić racjonalną gospodarkę wodną i rybacką, obejmować ochroną prawną obiekty zasługujące na ochronę.

Szczegółowe zasady funkcjonowania Parku, dopuszczalne formy działalności i sposoby zagospodarowania terenu oraz zakres i metody ochrony i kształtowania środowiska przyrodniczego i kulturowego zawiera Rozporządzenie Wojewody Toruńskiego Nr 18/97 z dnia 30 maja 1997 r. o zatwierdzeniu planu ochrony Brodnickiego Parku Krajobrazowego (Dziennik Urzędowy Województwa Toruńskiego Nr 19/97, poz. 145). Plan ochrony zawiera oprócz tzw. „Wytyczne do miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego”, które szczegółowo zostały scharakteryzowane na etapie analizy uwarunkowań przyrodniczych do „Studium ...”. Szczególną uwagę należy zwrócić na fakt, że plan ochrony wyznacza pewne tereny, na których obowiązuje całkowity zakaz lokalizacji jakiegokolwiek budownictwa lub lokalizacji określonych form zainwestowania np. budownictwa mieszkaniowego czy letniskowego. Jakiegokolwiek nowe zainwestowanie wyklucza się na terenie jednostek elementarnych P-10, P-11, P-12 i P-14. Obszary tych jednostek obejmują przede wszystkim zwarty obszar leśny oraz tereny bagienne i podmokłe. Odstępstwo od ww. zasady może nastąpić wyłącznie w uzasadnionych przypadkach w oparciu o sporządzony na podstawie aktualnych przepisów miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego po uzyskaniu zgody wojewody, reprezentowanego przez Wojewódzkiego Konserwatora Przyrody i Dyrektora Brodnickiego Parku Krajobrazowego. Należy także zwrócić uwagę, że Plan ochrony nie przewiduje modernizacji drogi Górale – Zbicžno.

Zgodnie z przepisami ustawy o ochronie przyrody samorząd gminny ma obowiązek sporządzenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla terenów objętych ochroną na mocy ww. ustawy, a w szczególności ustanowienie planu ochrony zobowiązuje właściwe gminy do sporządzenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla obszaru objętego planem ochrony lub dokonania zmian w obowiązującym planie miej-

scowym, w terminie jednego roku od dnia wejścia w życie aktu ustanawiającego plan ochrony. Koszt sporządzenia lub zmiany planu miejscowego obciąża budżet państwa.

Obszary chronionego krajobrazu „Obszar doliny Osy i Gardęgi” oraz „Obszar doliny Drwęcy” obejmując otoczenie Brodnickiego Parku Krajobrazowego, stanowią swego rodzaju otulinę dla Parku chroniącą jego obszar przed szkodliwym oddziaływaniem czynników zewnętrznych. Obszary chronionego krajobrazu chronią wyróżniające się przyrodniczo i krajobrazowo tereny o różnych typach ekosystemów powiązane przestrzennie m.in. z Brodnickim Parkiem Krajobrazowym i innymi obszarami chronionymi. Na terenie gminy Jabłonowo Pomorskie obszary objęte tą formą ochrony zajmują powierzchnię 3630 ha, co stanowi 27% ogólnej powierzchni gminy. Gospodarowanie na tych obszarach będących ponadlokalnymi ciągami ekologicznymi podlega określonym zasadom, których celem jest zachowanie względnej równowagi ekologicznej systemów przyrodniczych. Należy tu wymienić m.in.:

- zakaz lokalizacji obiektów przemysłowych i rolniczych uciążliwych dla środowiska,
- unikanie lokalizacji obiektów z rozbudowaną infrastrukturą techniczną i komunikacyjną,
- maksymalne ograniczanie przekształceń powierzchni ziemi, zachowanie i pomnażanie zasobów zieleni,
- unikanie zmian użytkowania gruntów z leśnych na nieleśne, łąkowych na orne i zagospodarowywania nieużytków (bagna, mokradła),
- ograniczanie uciążliwości dla środowiska istniejących zakładów przemysłowych i rolnych,
- zachowanie wysokiej estetyki i harmonii z krajobrazem nowo powstających obiektów,
- w zagospodarowaniu turystycznym kierowanie się normatywami chłonności i pojemności turystycznej.

Należy zaznaczyć, że przewidywana lokalizacja zakładu usług komunalnych, w tym zakładu utylizacji odpadów na gruntach wsi Lembarg znajduje się w granicach obszaru chronionego krajobrazu „Obszar doliny Drwęcy”. Zasady gospodarowania na tym obszarze wykluczają lokalizację tego typu obiektu. Należy rozważyć możliwość wystąpienia do Wojewody Kujawsko-Pomorskiego o korektę granic obszaru chronionego krajobrazu w tym rejonie przez wyłączenie z jego granic części terenu użytkowanego rolniczo i nie przedstawiającego większych walorów przyrodniczych i krajobrazowych.

Należy zaznaczyć, że na terenie gminy Jabłonowo Pomorskie nie przewiduje się modyfikacji przestrzennych granic Brodnickiego Parku Krajobrazowego.

Ochrona całego systemu powiązań ekologicznych będzie miała decydujący wpływ na stan środowiska przyrodniczego na obszarze gminy, w szczególności na jakość wód.

Na terenie gminy nie planuje się utworzenia rezerwatów przyrody. Należy jednak zauważyć, że w bezpośrednim sąsiedztwie granic gminy planuje się utworzenie rezerwatu przyrody obejmującego jezioro Mieliwo wraz z otoczeniem. Przedmiotem ochrony stanie się cenny pod względem przyrodniczym i krajobrazowym akwen jeziora Mieliwo z rzadką roślinnością wodną. Możliwe jest, że w obszar rezerwatu wejdzie niewielki fragment brzegu jeziora znajdujący się na terenie gminy Jabłonowo Pomorskie.

Celem ochrony pomników przyrody znajdujących się na terenie gminy jest zachowanie tworów przyrody o szczególnej wartości przyrodniczej, naukowej, kulturowej i historycznej. Obiekty te wyróżniają się indywidualnymi i niepowtarzalnymi cechami. W stosunku do pomnikowych drzew nie przewiduje się żadnego zainwestowania w pobliżu obiektów oraz prowadzenia instalacji infrastrukturalnych, w tym wycinania, niszczenia lub uszkodzenia.

Znajdujące się na obszarze gminy użytki ekologiczne służą zachowaniu śródleśnych bagien i mokradeł ze względu na znaczenie dla funkcjonowania przyrody. Ochrona użytków ekologicznych polega na przestrzeganiu zakazów: zmiany stosunków wodnych, wydobywania minerałów i torfu, użytkowania i zanieczyszczenia obiektów, niszczenia gleby i zmiany sposobu jej użytkowania, ruchu pojazdów. Wszystkie uznane użytki ekologiczne znajdują się na terenie Lasów Państwowych. Niezbędne jest zachowanie użytków na terenach innych form własności, w tym śródpolnych obszarów bagien i mokradeł oraz skupień roślinności mających olbrzymie znaczenie dla retencji wód oraz stanowiących miejsca bytowania gatunków flory i drobnej fauny. Należy tu wymienić w szczególności bagna i mokradła w dnach dolin i rynien polodowcowych, w tym Osy i Lutryny oraz w rejonie Adamowa, Budziszewa, Bukowca, Gorzechówka, Górali, Nowej Wsi Królewskiej i Konojadów.

Należy zauważyć, że zgodnie z przepisami ustawy o ochronie przyrody uznanie za formy ochrony indywidualnej oraz wyznaczenie obszaru chronionego krajobrazu może nastąpić uchwałą Rady Gminy, jeżeli przepisu ochronnego nie wprowadził wojewoda. Dla zespołu przyrodniczo-krajobrazowego i obszaru chronionego krajobrazu uznanych przez Radę Gminy powstaje ustawowy obowiązek opracowania miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego. Należy jednak podkreślić, że zgodnie z przepisami ustawy o

ochronie przyrody, koszt sporządzenia planu zagospodarowania przestrzennego, obejmującego obszar poddany ochronie, ponoszą w równych częściach budżet gminy i budżet państwa.

1.3. Kierunki działań proekologicznych

Obecny wskaźnik lesistości gminy Jabłonowo Pomorskie uznaje się za niewystarczający. Postuluje się zwiększenie odsetka lasów do co najmniej 15% ogólnej powierzchni gminy. Największe możliwości zwiększenia powierzchni leśnej występują na terenie wsi: Adamowo, Buk Pomorski, Buk Góralski, Górale, Konojady, Lembarg, Nowa Wieś Królewska, Płowęż, Szczepanki. Zalesione powinny zostać głównie grunty V i VI klasy bonitacyjnej, których użytkowanie rolnicze jest nieuzasadnione ekonomiczne, a warunki przyrodnicze predysponują teren do zalesienia. Szczególną uwagę należy zwrócić na możliwość powiększania istniejących kompleksów leśnych oraz na tworzenie obszarów leśnych w otoczeniu wód, zwłaszcza jezior oraz w otoczeniu obszarów bagiennych i podmokłych.

Na terenach użytkowanych rolniczo należy prowadzić gospodarkę rolną w sposób nie degradujący walorów środowiska przyrodniczego i krajobrazu. W szczególności należy stosować następujące zasady i kierunki działań:

- zachowanie przepływów we wszystkich ciekach,
- odtworzenie zanikłych zbiorników wodnych,
- odstąpienie od melioracji odwadniających oraz zmiany użytków zielonych i nieużytków na grunty orne,
- ograniczenie wznoszenia inwestycji kubaturowych i ciągów infrastruktury technicznej,
- tworzenie skupień roślinności,
- zadrzewianie zboczy dolin i rynien.

Szczególne zasady gospodarowania należy zachować także na obszarach stref wododziałowych. Tereny te powinny zostać zalesione lub zadrzewione, powinno ograniczyć się tutaj lokalizację zabudowy kubaturowej oraz budowę urządzeń i prowadzenie sieci infrastruktury technicznej i komunikacyjnej. Największej uwagi wymaga dział wodny II rzędu rozdzielający zlewnie Drwęcy i Osy przebiegający przez tereny miejscowości Mileszewy i Konojady.

W strefie krawędziowej doliny Osy i Lutryny oraz na zboczach mniejszych rynien polodowcowych i dolin wód roztopowych występują nasilone procesy erozji na stokach. W celu przeciwdziałania rozwojowi procesów erozyjnych należy ograniczać uprawę ziemi w strefach zboczowych o nachyleniu powyżej 12%, na zboczach prowadzić orkę w poprzek,

a nie wzdłuż stoku, tzn. orka powinna być prowadzona prostopadle do spadku zbocza. Preferować na tych terenach należy zmianę gruntów ornych na trwałe użytki zielone, a na słabszych glebach należy wprowadzać zalesienia i zadrzewienia.

Na terenach o wysokich spadkach wyklucza się zamianę użytków zielonych i nieużytków na grunty orne, ogranicza się także lokalizację inwestycji, w tym budownictwa mieszkaniowego oraz prowadzenia sieci i urządzeń infrastruktury technicznej i komunikacyjnej.

Jednym z największych zagrożeń walorów przyrodniczych na obszarze gminy Jabłonowo Pomorskie jest degradacja zasobów glebowych, w szczególności na skutek nasilonej erozji wietrznej na terenach użytkowanych rolniczo, położonych na wysoczyznach morenowych. Wywiewanie cząstek próchnicznych zostało spowodowane głównie nadmiernymi melioracjami odwadniającymi powodującymi przesuszenie wierzchnich warstw gleby oraz ubóstwem zadrzewień i skupień roślinności trwałej w obrębie gruntów ornych. W celu przeciwdziałania erozji wietrznej należy wprowadzać ciągi szpalerowe drzew na miedzach, wzdłuż dróg i cieków, odstąpić od jednokierunkowych melioracji odwadniających, modernizować wadliwe systemy melioracyjne oraz tworzyć skupienia roślinności śródpolnej i śródłukowej w obniżeniach terenowych.

Jako inne działania wspomagające w zakresie ochrony powierzchni ziemi należy wymienić:

- likwidację wszystkich „dzikich” wyrobisk poeksploatacyjnych oraz ich rekultywację przez przywrócenie do poprzedniego sposobu użytkowania lub tworzenie w ich obrębie skupisk zieleni bez dodatkowych działań w zakresie niwelacji terenu,
- obowiązek pełnej rekultywacji nowych wyrobisk eksploatacyjnych,
- ograniczenie eksploatacji torfów i kredy jeziornej, zalegających w dnach obniżeń rynnowych i wytopiskowych,
- objęcie zorganizowanym systemem gromadzenia, wywozu i utylizacji odpadów ze wszystkich posesji, zakładów i instytucji oraz obiektów turystycznych i rekreacyjnych na obszarze gminy.

Na obszarze gminy wyznaczono tereny predysponowane do rozwoju procesów urbanistycznych, które nie posiadają ograniczeń wynikających z uwarunkowań fizjograficznych i prawnych. Uznano, że pod zainwestowanie powinny zostać przeznaczone przede wszystkim tereny o mało urozmaiconej rzeźbie, o dobrej nośności gruntu, dobrej spoistości, słabej rolniczej przydatności gleb (głównie klasy bonitacyjne V i VI), spadkach nie przekraczających 10% (najlepiej 0-5%), wodzie gruntowej zalegającej ponad 2 m pod

powierzchnią terenu. Nowe tereny przeznaczone pod zabudowę powinny stanowić przestrzenną kontynuację terenów już zainwestowanych. Dodatkowym kryterium wyznaczenia terenów na cele inwestycyjne był przebieg ciągów komunikacyjnych i infrastruktury technicznej.

Największe potrzeby w zakresie rozwoju przestrzennego posiada miasto Jabłonowo Pomorskie. Rozwój ten jest ograniczany przede wszystkim zasobami glebowymi o wysokiej przydatności rolniczej (w kierunku wschodnim i południowym) oraz urozmaiconą rzeźbą terenu (w kierunku zachodnim – dolina Lutryny). Wyznaczone tereny przydatne dla rozwoju osadnictwa mają ścisły związek z układem komunikacyjnym i obejmują obszary sąsiadujące z drogą wojewódzka i drogami powiatowymi. Mogą być przeznaczone pod rozwój zabudowy mieszkaniowej, obejmują także możliwość lokalizacji inwestycji komercyjnych (tereny pod działalność produkcyjną, handlową, usługową).

Z uwagi na walory przyrodnicze i krajobrazowe oraz ze względu na potrzeby ochrony środowiska predysponowane do zagospodarowania turystycznego i rekreacyjnego należy zagospodarować w sposób zgodny z wymogami ochrony środowiska. W szczególności dotyczy to terenów leżących nad jeziorami: Płowęż, Dużym i Wądryńskim. Należy zachować odpowiednią odległość zabudowy od linii brzegowej jezior, zapewnić możliwość swobodnego przejścia wzdłuż linii brzegowej jezior, odpowiednią do lokalnych uwarunkowań wielkość działek budowlanych i rekreacyjnych oraz wystarczający wskaźnik powierzchni aktywnej przyrodniczo.

Dużej uwagi wymaga rozwiązanie ruchu pojazdów na terenie gminy, zwłaszcza w czasie trwania sezonu turystycznego. Konieczne jest uporządkowanie parkowania pojazdów w pobliżu brzegów jezior przez zapewnienie wystarczającej ilości miejsc parkingowych w pobliżu ośrodków rekreacyjnych, plaż i kąpielisk. Ponadto należy

rolnych, będących także źródłami odorów. Należy także ograniczyć uciążliwości powodowane działalnością zakładów przemysłowych, w szczególności fermy tuczu przemysłowego zwierząt w Mileszewach, oraz zakładów rzemieślniczych i ośrodków wypoczynkowych.

Gmina Jabłonowo Pomorskie posiada w części uregulowaną gospodarkę ściekową w oparciu o komunalną miejską oczyszczalnię ścieków. Niezbędne są dalsze działania w tym zakresie, w szczególności dalsza rozbudowa systemu sieci kanalizacyjnej. Za stan docelowy uznaje się likwidację wszystkich punktowych źródeł emisji ścieków nieoczyszczonych. Większe wykorzystanie przepustowości oczyszczalni pozwoli na uzyskanie pełnego efektu ekologicznego. Na terenach o zabudowie rozproszonej należy preferować indywidualne oczyszczalnie przyzagrodowe.

Utylizacja odpadów na terenie gminy odbywa się w oparciu o wywóz odpadów poza teren gminy. Wyznaczone miejsca gromadzenia odpadów powinny mieć zapewnioną wystarczającą ilość właściwej wielkości pojemników. Pożądana jest również selektywna zbiórka odpadów w celu uzyskania surowców do powtórnego przerobu i obniżenia kosztów utylizacji odpadów. Rorważana budowa zakładu utylizacji odpadów na gruntach wsi Lembarg powinna zostać poprzedzona korektą granic obszaru chronionego krajobrazu „Obszar doliny Drwęcy”. Z uwagi na położenie w strefie wododziałowej działu wodnego II rzędu inwestycja powinna być realizowana (na etapie budowy i eksploatacji) ze szczególną troską o zachowanie walorów środowiska przyrodniczego, w tym Brodnickiego Parku Krajobrazowego i doliny rzeki Lutryny.

1.4. Podsumowanie

Głównym celem polityki zagospodarowania przestrzennego w zakresie ochrony i kształtowania środowiska przyrodniczego jest uznanie za wiodący rozwój zrównoważony tj. zgodny z wymogami czynnej ochrony środowiska naturalnego.

Podstawowym zadaniem w zakresie ochrony zasobów przyrodniczych jest ochrona wysokiej jakości zasobów glebowych stanowiących bazę rozwoju funkcji rolniczej. Przy przeznaczaniu terenów rolnych na cele inwestycyjne należy kierować się zasadą przeznaczania terenów o najniższej przydatności rolniczej. Tylko w wyjątkowych wypadkach dopuszcza się przeznaczanie na cele nierolnicze gleb wysokoprodukcyjnych (po uzyskaniu wymaganej zgody).

Dla terenów, na których sporządza się miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego należy określić odsetek powierzchni aktywnej przyrodniczo, która pozwoli na

zachowanie lub przywrócenie równowagi przyrodniczej oraz zapewni prawidłowe warunki życia ludzi.

Obszary użytków rolnych, w szczególności zagrożonych procesami erozyjnymi, należy wzbogacać w różnorodne formy zieleni przez tworzenie: skupień roślinności śródpolnej i śródłąkowej, zieleni przydrożnej i szpalerowej, co pozwoli zapobiegać utracie wartości produkcyjnej gleby.

Na terenie gminy uznaje się za wystarczającą prawną ochronę przyrody i krajobrazu. Należy podjąć działania na rzecz uregulowania sytuacji prawnej w odniesieniu do parku krajobrazowego przez wpisanie ustaleń planu ochrony w miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego.

Jako zadanie priorytetowe w zakresie ochrony wód uznaje się likwidację wszystkich źródeł zanieczyszczeń nie wyposażonych w urządzenia utylizujące ścieki. Należy w pełni zrealizować kompleksowy program gospodarki ściekowej w oparciu dalszą rozbudowę zbiorczych systemów kanalizacji.

Jako podstawowe zadanie w zakresie ochrony powietrza atmosferycznego przed zanieczyszczeniem uznaje się likwidację źródeł emisji, w tym odorów oraz zmianę systemów ogrzewania z tradycyjnych na paliwa czyste ekologicznie.

Działalność gospodarcza na terenie gminy Jabłonowo Pomorskie nie wymaga wyznaczenia obszarów ograniczonego użytkowania w związku ze szkodliwym oddziaływaniem obiektów na środowisko.

Ochronę świata roślinnego i zwierzęcego na terenie gminy zapewnia się przez ochronę terenów leśnych szczególnie cennych dla środowiska przyrodniczego, tworzenie różnorodnych form zieleni wysokiej i niskiej oraz przez wprowadzenie zakazu lokalizacji inwestycji w bezpośrednim sąsiedztwie linii brzegowej jezior oraz na terasie zalewowej rzeki Osy i Lutryny.

2. Ochrona środowiska kulturowego

2.1. Wstęp

Zasoby dziedzictwa kulturowego są trwałym elementem struktury funkcjonalno-przestrzennej oraz krajobrazu, będąc jednocześnie świadectwem historii i kultury danego regionu i jako takie powinny być w szczególny sposób łączone z innymi elementami zagospodarowania przestrzennego.

2.2. Obiekty i tereny prawnie chronione wpisane do rejestru zabytków województwa kujawsko-pomorskiego

Tabela 5 Obiekty wpisane do rejestru zabytków – stan na 2002 r.

Lp.	Miejscowość	Obiekt	Nr rejestru	Data rejestru
1.	Górale	<ul style="list-style-type: none"> kościół parafialny rzymsko-katolicki, p.w. św. Marcina, drewniany, 1723-24 	A/134/57	04.11.1931 r.
2.	Jabłonowo-Zamek	<ul style="list-style-type: none"> grodzisko - wczesne i późne średniowiecze AZP 32-48 243/1 	C/117/61	18.09.1969 r.
		<ul style="list-style-type: none"> kościół parafialny, rzymsko-katolicki, p.w. św. Wojciecha, murowany, XIX w. 	A/52/166	24.09.1970 r.
		<ul style="list-style-type: none"> pałac, 1853 r. 	A/389/127	29.11.1957 r.
3.	Lembarg	<ul style="list-style-type: none"> grodzisko – wczesne średniowiecze AZP 33-49 1/6 	C/109/48	07.11.1969 r.
		<ul style="list-style-type: none"> kościół parafialny, rzymsko-katolicki, p.w. św. Piotra i Pawła murowany, XIV w. 	A/5	24.10.1929 r.
4.	Nowa Wieś Szlachecka	<ul style="list-style-type: none"> dwór- budowa XV/XVI, przebudowa XVII, XVIII w. 	A/325//121	14.12.1955 r.
5.	Płowęż	<ul style="list-style-type: none"> grodzisko - późne średniowiecze AZP 31-49 1/1 	C/115/54	12/11/1969 r.
		<ul style="list-style-type: none"> grodzisko – kultura łużycka – okres halsztacki AZP 31-49 2/2 	C/114/53	12/11/1969 r.
		<ul style="list-style-type: none"> kościół parafialny, rzymsko-katolicki, p.w. św. Małgorzaty murowany z k. XIII w. wraz z urządzeniem wnętrza 	A/8/7	17.10.1929 r.

Źródło: dane uzyskane z dokumentacji Państwowej Służby Ochrony Zabytków Oddział w Toruniu

2.3. Zasady ochrony obiektów i terenów o wartościach kulturowych

Stanowiska archeologiczne

Stanowiska archeologiczne ze względu na warunki ochrony konserwatorskiej dzielą się na dwie grupy:

- posiadające własną formę krajobrazową (eksponowane w terenie), podlegające bezwzględnej ochronie. Obowiązuje zakaz jakiegokolwiek ingerencji w substancję stanowiska.
- nie posiadające ekspozycji w terenie. Ingerencja w ich substancje możliwa jest pod warunkiem uprzedniego przeprowadzenia wyprzedzających realizację inwestycji, archeologicznych badań wykopaliskowych. Wszystkie prowadzone na terenie gminy działania inwestycyjne związane z koniecznością wykonywania prac ziemnych muszą być uzgadniane z Konserwatorem ds. Zabytków Archeologicznych.

Wsie o zachowanym układzie i zabudowie o wartościach kulturowym

Podlegają kompleksowej ochronie konserwatorskiej. Należałoby opracować dla nich plany ogólne lub szczegółowe i studia historyczno-ruralistyczne w celu zapewnienia właściwej integracji przestrzennej nowej zabudowy z istniejącymi elementami zagospodarowania o wartościach kulturowych (dotyczy wsi: Płowęż, Szcepanki, Kamień, Lembarg, Górale i Konojady).

Zespoły pałacowo- i dworsko-parkowe

Podlegają ochronie jako kompleksy o wartości kulturowej i przyrodniczej oraz dużych walorach krajobrazowych. Zmiany własnościowe, użytkowania terenów i obiektów, adaptacje, remonty i modernizacje przeprowadzane na terenie zespołu wymagają opinii Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków, a prace rewaloryzacyjne mogą być wykonane jedynie w oparciu o specjalistyczną dokumentację akceptowaną przez Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków.

Obiekty sakralne

Kościóły i kaplice wraz z zabudową towarzyszącą (plebanie, organistówki, itp.) oraz cmentarze wszystkich wyznań (czynne i zamknięte) podlegają bezwzględnej ochronie. Wszelkie poczynania w obrębie i sąsiedztwie tych obiektów wymagają opinii Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków.

Cmentarze nieczynne wszystkich wyznań podlegają opiece władz samorządowych i winny być chronione przed dewastacją oraz uporządkowane w oparciu o wytyczne Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków. Szczególnej opieki wymagają nieczynne cmentarze mniejszości narodowych i wyznaniowych, których społeczności nie występują obecnie w Polsce.

Obiekty techniki i kultury materialnej

Obiekty techniki i kultury materialnej tj. obiekty kolejnictwa, młyny, kuźnie, młeczarnie i itp. jako obiekty związane z historią techniki i cywilizacji podlegają ochronie konserwatorskiej. Winny być zachowane w dobrym stanie przez właścicieli, bądź użytkowników a wszelkie remonty, modernizacje i adaptacje muszą być opiniowane przez Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków.

Obiekty architektury i budownictwa

Obiekty architektury i budynki, jak budynki szkolne, leśniczówki o wartościach historycznych podlegają ochronie konserwatorskiej. Winny być utrzymywane w dobrym stanie, wszelkie zmiany użytkowania powodujące konieczność przystosowania do nowej funkcji, remonty i modernizacje należy opiniować z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków. Ochronie podlegają również budynki gospodarcze przy szkołach i leśniczówkach, wzniesione w tym samym czasie oraz starodrzew towarzyszący tym obiektom.

Zabudowa mieszkaniowa o cechach tradycyjnych, drewniana i murowana winna być zachowana jako tworząca krajobraz kulturowy charakterystyczny dla miejsca i regionu oraz stanowić inspirację do kształtowania nowej zabudowy. Wymiana zabudowy ze względu na zły stan techniczny jest dopuszczalna pod warunkiem uzyskania opinii Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków. Nowe obiekty swym usytuowaniem, gabarytem, kształtem i rodzajem pokrycia dachu powinny nawiązywać do poprzedniego budynku o wartościach kulturowych. Należy zdecydowanie odstąpić od realizacji na terenach wiejskich budynków z płaskimi dachami i o zunifikowanej formie i detalu architektonicznej. W lokalizacji nowej zabudowy należy uwzględniać sąsiedztwo obiektów o wartościach kulturowych. Nowe budynki nie powinny być sytuowane w sposób degradujący istniejącą zabudowę tradycyjną.

Strefa ochrony krajobrazu kulturowego miasta

W strefie ochrony krajobrazu kulturowego miasta należy:

- zachować historyczną sieć dróg wraz z zadrzewieniem, stanowiącym także chroniony element krajobrazu oraz historyczne linie zabudowy.
- zachować zabudowę mieszkalną o cechach tradycyjnych. Wymiana zabudowy ze względu na zły stan techniczny jest dopuszczalna, lecz nowy obiekt winien być dostosowany gabarytem, formą i pokryciem dachu do poprzedniego budynku.

W kształtowaniu nowej zabudowy należy nawiązywać do:

- historycznych linii zabudowy,
- tradycyjnego usytuowania budynków kalenicą, równoległe do ulic,
- cech tradycyjnej zabudowy miasta.

W lokalizacji nowej zabudowy uwzględniać sąsiedztwo obiektów o wartości zabytkowej tak, by nowe budynki nie były usytuowane w sposób degradujący starą zabudowę.

Odstąpić od realizacji budynków typu „blokowego” degradujących krajobraz miasta. Należy również odstąpić od realizacji budynków jednorodzinnych z płaskimi dachami i o zunifikowanym detalu.

Wyklucza się pokrywanie dachów płytami azbestowo-cementowymi, zarówno ze względów estetycznych jak i zdrowotnych.

3. Rozwój turystyki

3.1. Uwagi ogólne

Turystyka jest działem gospodarki o jeszcze stosunkowo małym znaczeniu, ale jednocześnie masowym zjawiskiem społecznym kształtującym zainteresowania i styl życia znacznej części społeczeństwa. Fakt, że turystyka jest bardziej zjawiskiem społecznym niż gospodarczym wynika m.in. z braku lub niskiej jakości oferowanych usług. Konsekwencją tego stanu rzeczy jest małe znaczenie turystyki dla ekonomii regionu, a może ona, przy odpowiednim zainwestowaniu stać się dziedziną aktywizującą. Zgodnie z przyjętą przez państwo zasada ekorozwoju podporządkowuje się ogólne potrzeby społeczeństwa możliwościom środowiska naturalnego, opartym o granice odnawialności jego zasobów. Zatem kierunki rozwoju sfery usług turystycznych powinny pokrywać się z naturalnymi predyspozycjami obszaru opracowania nie powodując jego degradacji.

3.2. Formy zagospodarowania turystycznego

Potencjał zasobów środowiska zarówno naturalnego jak i antropogenicznego jakimi dysponuje miasto i gmina Jabłonowo predysponują je do zagospodarowania formami związanymi z turystyką kwalifikowaną, krajoznawczą oraz wypoczynkiem pobytowym i świątecznym.

Turystyka kwalifikowana w połączeniu z wypoczynkiem pobytowym to formy rekreacji mogące się rozwijać głównie w rejonie jeziora Płowęż, przy wykorzystaniu walorów rzeki Osy (sporty wodne, wędkarstwo) oraz w rejonie jeziora Duże (wędkarstwo). Problemem jest jednak znaczny stopień zanieczyszczenia tych wód (jezioro Płowęż i rzeka Osa zakwalifikowano do wód o pozaklasowym stopniu czystości – „Raport o stanie śro-

dowiska województwa kujawsko-pomorskiego – 2001 r.”) na którego rozwiązanie potrzeba zarówno czasu jak i pełniejszej kontroli w przestrzeganiu zasad ochrony środowiska.

Rosnącego znaczenia w spędzaniu wolnego czasu nabiera turystyka realizowana w dni wolne od pracy. Nazywa się ją często turystyką świąteczną i weekendową. Największy udział w tego rodzaju turystyce mają mieszkańcy większych miast. Turystyka świąteczna jest jedną z form spędzania wolnego czasu zależną od zainteresowań uczestników. Cele takich wyjazdów mogą być zarówno bierne jak i czynne, a w czasie trwania przeważają wyjazdy jednodniowe, silnie uzależnione od pogody. Miejscami dogodnymi dla realizacji tego typu zainwestowania są: rejon jeziora Płowęż i rejon jeziora Duże. W naszych warunkach klimatycznych wypoczynek tego rodzaju będzie odbywał się przede wszystkim w sezonie letnim, dlatego też teren taki powinien być wyposażony jedynie w proste urządzenia rekreacyjne (bez kosztownych inwestycji - miejsca na ognisko, ławki, boiska do gry itp.). W miejscach tych mogą być realizowane festyny, pikniki, imprezy lokalne.

Ważnym elementem wypoczynku świątecznego są pobyty w domach letniskowych (zabudowie nadającej się do sezonowego zamieszkania). Jest to forma wypoczynku rozwijająca się w ostatnim okresie w szczególnie szybkim tempie, ale nie zawsze zgodnie z obowiązującymi uwarunkowaniami. Prowadzi to w rezultacie do dysharmonii w krajobrazie, zaburzeń w środowisku przyrodniczym oraz znacznie obniża komfort wypoczynku. Tendencja ta zauważalna jest również na terenie gminy Jabłonowo Pomorskie, głównie w rejonie jeziora Wądryńskiego i jeziora Dużego. Prawidłowe gospodarowanie przestrzenią i przestrzeganie zasad ochrony środowiska pozwolą na zmniejszenie dysproporcji w krajobrazie i zachowanie naturalnego bogactwa jakim jest środowisko przyrodnicze. Rejon jeziora Płowęż i jeziora Gorzechówko to obszary równie atrakcyjne, jak już zainwestowane tereny, i możliwe do zagospodarowania zabudową letniskową. Preferuje się przy wprowadzaniu tego rodzaju inwestycji wykorzystywanie opuszczonych siedlisk.

W zrównoważonym rozwoju turystyki duże znaczenie ma aktywizacja ludności miejscowej dla tworzenia gospodarstw agroturystycznych, co może być czynnikiem pobudzającym rozwój gospodarczy regionu.

Formą turystyki krajoznawczej istniejącą już na terenie miasta i gminy jest turystyka piesza. Aby zapewnić uczestnikom ruchu turystycznego optymalne warunki, konieczne jest odpowiednie zagospodarowanie tras turystycznych. Oprócz właściwego przygotowania nawierzchni niezbędne jest prawidłowe ich oznakowanie, zapewnienie dostępu do osobliwości przyrodniczo - kulturowych położonych wzdłuż tras oraz wyposażenie w bazę usługową (miejsca postojowe, punkty informacyjne, baza handlowa itp.). Turystyka tego

typu do tej pory uprawiana była głównie grupowo, a aktualnie ma coraz częściej charakter wypraw indywidualnych. Nie wyznacza się nowych szlaków pieszych, a proponuje się jedynie poprowadzenie ciągu pieszo – rowerowego przez Lembarg, Konojady, Górale, Nową Wieś i Płowęż. Trasa ta mogłaby się łączyć na północy z żółtym szlakiem rowerowym Grudziądz – Łąkorz, a na południu prowadzić w kierunku Brodnicy.

Ośrodkiem obsługi całego ruchu turystycznego powinno zostać miasto Jabłonowo Pomorskie.

3.3. Wnioski

Każdy walor wypoczynkowy ma pewien okres aktywności turystycznej, czyli czas w ciągu roku w jakim może być wykorzystywany przez potencjalnych turystów. Na terenie gminy przeważać będzie okres aktywności letniej. Z ogólnych zasad zrównoważonego rozwoju jakim kieruje się zagospodarowanie przestrzenne wynika, że żaden z elementów biorących udział w rozwoju turystycznym nie powinien ulegać zmniejszeniu, a sposoby zagospodarowania i użytkowania turystycznego miałyby uwzględniać lokalne uwarunkowania. Wielkość i forma planowanych obiektów powinna być dostosowana do otaczającego krajobrazu, a liczba użytkowników nie może przekraczać naturalnej chłonności terenu.

Należy zwrócić uwagę, że obszarem o dużej konkurencyjności, w stosunku do wytypowanych na terenie gminy rejonów turystycznych, jest „serce” Pojezierza Brodnickiego z bogactwem zasobów środowiska przyrodniczego rynny Skarlanki i Strugi Brodnickiej. Chcąc konkurować z tak rozwiniętym i bogatym rejonem turystycznym należy pamiętać o:

- dążeniu do poprawy stanu środowiska przyrodniczego,
- tworzeniu systemu ułatwień i zachęt dla inwestorów i organizatorów usług turystycznych,
- uruchomieniu systemu promocji oferty turystycznej.

4. Rozwój komunikacji

4.1. Gmina Jabłonowo Pomorskie

Ustala się następujące kierunki rozwoju układu komunikacji drogowej w gminie Jabłonowo Pomorskie:

1. Należy dążyć do zapewnienia dogodnych powiązań gminy z terenami zewnętrznymi, przez przebudowę istniejących dróg wojewódzkiej i powiatowych a w szczególności:
  - przebudowa drogi wojewódzkiej nr 543: docelowo uzyskanie normatywnych parametrów technicznych (droga główna),

- budowa nowego odcinka drogi wojewódzkiej o charakterze obwodnicy miasta z wiaduktem nad torami linii kolejowej nr 535 Poznań- Skandawa,
- przebudowa dróg powiatowych: docelowo uzyskanie normatywnych parametrów technicznych (drogi zbiorcze),
- modernizacja linii kolejowej nr 353 (uzyskanie prędkości powyżej 120 km/h,
- modernizacja linii kolejowej nr 208 (uzyskanie prędkości 120 km/h i zelektryfikowanie jej),
- budowa Centralnej Magistrali Kolejowej po 2020 r.

Uwaga: W związku z odległym terminem przewidywanej przez PKP realizacji inwestycji (nie wynika ona z obowiązującej „Koncepcji polityki przestrzennego zagospodarowania kraju” – MP nr 26 z 2001 r. poz. 432, ani z obowiązujących programów resortowych) i bardzo ogólnym schematem jej przebiegu przedstawionym przez PKP Polskie Linie Kolejowe S.A., w Studium oznaczono ten przebieg tylko na planszy infrastruktury technicznej w skali 1 : 10 000 pt. „Komunikacja, Gospodarka wodno-ściekowa, Energetyka”

2. Należy zapewnić dogodne powiązania wewnętrzne przez przebudowę układu dróg gminnych w tym:
  - rozbudowa i przebudowa drogi nr 441533 z poszerzeniem jezdni do 7,0 m i poszerzeniem pasa drogowego w liniach rozgraniczających do 20,0 m. Istotna poprawa parametrów technicznych tego krótkiego odcinka drogi umożliwi odciążenie miejskich odcinków dróg powiatowych z ruchu tranzytowego, zmierzającego do drogi wojewódzkiej i wprowadzi ten ruch na skrzyżowanie stanowiące początek przewidywanej obwodnicy miejskiej,
  - przebudowa dróg gminnych: docelowo uzyskanie parametrów technicznych (drogi lokalne lub dojazdowe),
  - budowę chodników lub ciągów pieszo-rowerowych, zwłaszcza w rejonach nakładania się intensywnego ruchu kołowego i pieszego.
3. Należy zapewnić właściwą obsługę ruchu przez:
  - utworzenie sieci parkingów,
  - utworzenie sieci urządzeń obsługi ruchu kołowego,
4. należy podjąć starania o odpowiednie utrzymanie, zwłaszcza w okresie zimowym, dróg wojewódzkiej i powiatowych, a także stworzyć warunki utrzymania przejezdności lokalnej sieci dróg i ulic.

„Zestawienie dróg publicznych w gminie Jabłonowo Pomorskie – projektowana przebudowa” ilustruje pożądane parametry poszczególnych odcinków dróg.

4.2. Miasto Jabłonowo Pomorskie

Ustala się następujące kierunki rozwoju układu komunikacji drogowej w mieście Jabłonowo Pomorskie

1. Należy dążyć do zapewnienia dogodnych powiązań miasta z terenami zewnętrznymi, przez przebudowę istniejącego układu drogowego, a w szczególności:
  - drogi wojewódzkiej nr 543 (ul. Grudziądzka)- droga główna G,
  - drogi powiatowej nr 44159 (ul. Szczepańska)- droga zbiorcza Z,
  - drogi powiatowej nr 44315 (ul. Kościuszki, Kościelna i Mostowa) - droga zbiorcza Z,
  - drogi powiatowej nr 44341 (ul Główna, Kolejowa i Sikorskiego) - droga zbiorcza Z.
2. Należy zapewnić dogodne powiązania wewnętrzne przez przebudowę układu dróg miejskich lokalnych a w szczególności:
  - drogę miejską lokalną (ul Przemysłowa)- droga zbiorcza Z,
  - drogę miejską lokalną (ul Polna)- droga lokalna L
  - pozostałe drogi miejskie lokalne winny posiadać co najmniej parametry dróg dojazdowych D,
  - skorygowanie skrzyżowań wszędzie tam, gdzie jest to możliwe,
  - budowę chodników i ścieżek rowerowych.
3. Należy zapewnić właściwą obsługę ruchu przez:
  - utworzeniu sieci parkingów,
  - utworzenie sieci urządzeń obsługi ruchu kołowego.
4. Należy podjąć starania o odpowiednie utrzymanie, zwłaszcza w okresie zimowym, wszystkich ulic w mieście Jabłonowo Pomorskie.

Tabela 6 Zestawienie dróg publicznych w mieście i gminie Jabłonowo Pomorskie - projektowana przebudowa

Nr drogi	Odcinek drogi	Długość drogi km	Nawierzchnia twarda				Nawierzchnia gruntowa		Szerokość		
			ulepszona		nieulepszona		Ż	GR	jezdni	korony	
			BM km	BT km	TŁ km	BR km					m
I. DROGA WOJEWÓDZKA – klasa techniczna G											
543	Paparyn- Radzyń Chełmiński-Jabłonowo Pomorskie-Grzybno- Szabda	13,362								6,0-7,0	25,0
	W tym:	11,939								6,0-7,0	25,0
	gmina	1,423								7,0	25,0
	miasto	2,300								7,0	25,0
	Odcinek projektowanej obwodnicy miasta										
	Razem	15,662									
II. DROGI POWIATOWE – klasa techniczna Z											
44159	Rywałd- Bursztynowo- Jabłonowo Pomorskie	2,740	2,740							6,0-7,0	20,0
	W tym:	2,100	2,100							6,0	20,0
	gmina	0,600	0,600							7,0	
	miasto										
44187	Książki- Budziszewo	4,300	4,300							6,0	20,0
44190	Wąbrzeźno- Osieczek- Lemburg	2,200	2,200							6,0-7,0	20,0
44315	Wardegowo- Płoweż- Jabłonowo Pomorskie	9,800	9,800							6,0-7,0	20,0
	W tym:	7,8	7,8							6,0	20,0
	gmina	2,0	2,0							7,0	
	miasto										
44316	Ostrowite- Górale	1,400						1,400		6,0	20,0
44341	Jabłonowo Pomorskie- Górale- Konojady	11,900	11,900							6,0-7,0	20,0
	W tym:	10,500	10,500							6,0	20,0
	gmina	1,400	1,400							7,0	
	miasto										
44342	Piecowo- Buk Góralski- Górale	6,200	6,200							6,0	20,0
44343	Górale- Zbiczno	5,200	2,200					3,000		6,0-7,0	20,0
44344	Jabłonowo Pomorskie- Bukowiec- Lemburg	9,400	9,400							6,0-7,0	20,0
	Razem	53,100	48,700					3,000		1,400	

Nr drogi	Odcinek drogi	Długość drogi				Nawierzchnia twarda				Nawierzchnia gruntowa		Szerokość		
		Długość drogi				ulepszona		nieulepszona		Ż	GR	jezdni	korony	
		km	BT	TŁ	BR	BM	BT	TŁ	BR					km
III. DROGI GMINNE – klasa techniczna D														
441501	Granica gminy(Swiecie n/Osą)- Buk Pomorski	4,658	2,038						2,620				3,0-4,0	10,0
441502	Buk Pomorski, od dr gm. 01 - do dr gm. 04	1,890										1,890	3,0	10,0
441503	Buk Pomorski- Płowężek	1,130									1,130		3,0	10,0
441504	Granica gminy(Swiecie n/Osą)- Szczepanki	3,410										3,410	3,0	10,0
441505	Buk Pomorski-Nowy Młyn	1,340										1,340	3,0	10,0
441506	Buk Pomorski, od dr gm. 04 do dr gm.01	1,220										1,220	3,0	10,0
441507	Nowy Młyn- Buk Pomorski- Szczepanki	4,270									4,270		3,0	10,0
441508	Buk Pomorski do dr gm. 09	0,620										0,620	3,0	10,0
441509	Buk Pomorski- Buk Góralski	5,030									5,030		3,0	10,0
441510	Buk Pomorski- Nowa Wieś	2,295										2,295	3,0	10,0
441511	Karolewo- granica gminy- Nowa Wieś	2,020									2,020		3,0	10,0
441512	Jeziorko Płowęż (Rybakówka)- Płowęż	1,300										1,300	3,0	10,0
441513	Granica gminy (Nowiny)- Płowęż	1,070										1,070	3,0	10,0
441514	Granica gminy (Mierzyn)- Płowęż	1,615										1,615	3,0	10,0
441515	Płowęż- Rywałdzik	1,850	0,640						0,530			0,680	3,0-4,0	10,0
441516	Płowęż do dr gm.18	1,420										1,420	3,0	10,0
441517	PGR Płowęż do dr gm. 18	1,750									1,750		3,0	10,0
441518	Gr. gm.(Kamienny Most)- gr. gm.(Rywałdzik)	2,085										2,085	3,0	10,0
441519	Nowa Wieś od dr gm. 20 do dr gm. 26	3,300											3,0	10,0
441520	Nowa Wieś- Buk Góralski	3,610	0,430								3,300		3,0	10,0
441521	Od dr gm. 10 do dr gm. 20	1,300											4,0-5,0	10,0
441522	Od dr gm. 21- Buk Pomorski	1,318											3,0	10,0
441523	Buk Pomorski od dr gm. 10- Buk Góralski	2,018										1,318	3,0	10,0
441524	Buk Góralski od dr gm. 09 do dr gm. 25	0,552										0,552	3,0	10,0

Nr drogi	Odcinek drogi	Długość drogi	Nawierzchnia twarda				Nawierzchnia gruntowa		Szerokość	
			ulepszona		nieulepszona		Ż	GR	jezdni	korony
			BM	BT	TŁ	BR	km	km	m	m
441525	Buk Góralski- Gorzechówko	1,616						1,616	3,0	10,0
441526	Buk Góralski od dr pow. 44342 do dr pow. 44316	3,190						3,190	3,0	10,0
441527	Buk Góralski- Buk Góralski	1,015						1,015	3,0	10,0
441528	Buk Góralski- Górale	1,815						1,815	3,0-3,5	10,0
441529	Górale- gr gm. (Wronka)	1,950					1,950		3,0-3,5	10,0
441530	Smolniki Góralskie- gr gm.(Mieliwo)	3,610						3,610	3,0	10,0
441531	Granica gminy(Kitówko)- Jablonowo Zamek	2,110					0,620	1,490	3,0	10,0
441532	Granica gminy- Białobłoty- Jablonowo Zamek	1,276						1,276	3,0	10,0
441533	Od drogi wojewódzkiej 543- Piecewo	0,704	0,704						7,0	20,0
441534	Piecewo- Kamień	1,920						1,920	3,0	10,0
441535	Kamień- Górale	3,820							4,0	10,0
441536	Kamień- Konojady	2,700						2,320	3,0	10,0
441537	Górale- Góraliki	1,440						2,700	3,0	10,0
441538	Od drogi gminnej 35- Góraliki	1,790						1,440	3,0	10,0
441539	Góraliki- Konojady	1,720						1,790	3,0	10,0
441540	Konojady- Smolniki Góralskie	5,096	1,600					1,720	3,0	10,0
441541	Smolniki Góralskie- gr. gm. (Grodziszka)	1,810						0,896	3,0-5,0	10,0
441542	Konojady od dr pow. 44341 do dr gm. 43	1,910						1,810	3,0	10,0
441543	Granica gminy(Grodziszka)- Konojady	3,385						3,385	3,0	10,0
441544	Konojady- gr. gm.(Tomki)	2,250	2,250						3,0-3,5	10,0
441545	Od drogi wojewódzkiej 543- gr. gm.(Tomki)	0,830						0,830	3,0	10,0
441546	Jablonowo Zamek- Budziszewo	2,300						2,300	3,0	10,0
441547	Jagiszewice do drogi wojewódzkiej 543	0,906	0,906						4,0	10,0
441548	Jablonowo Zamek- Lemberg	4,270						4,270	3,0	10,0
441549	Budziszewo- Bukowiec	1,620						1,620	3,0	10,0
441550	Od dr pow. 44344 do dr gm. 49	0,970						0,970	3,0	10,0

Nr drogi	Odcinek drogi	Długość drogi	Nawierzchnia twarda			Nawierzchnia gruntowa		Szerokość	
			ulepszona		nieulepszona	Ż	GR	jezdni	korony
		km	BM	BT	TŁ	BR	km	m	m
441551	Od dr gm. 52 do dr pow. 44344	0,910					0,910	3,0	10,0
441552	Od dr gm. 49- Bukowiec	1,890					1,890	3,0	10,0
441553	Budziszewo- gr. gm.(Brudzawki)	3,800					3,800	3,0	10,0
441554	Bukowiec do dr gm. 53	1,360					1,360	3,0	10,0
441555	Bukowiec- Lemburg	4,390		0,640	0,180		3,570	4,0	10,0
441556	Bukowiec- gr. gm.(Kruszyny)	3,530					2,700	3,0	10,0
441557	Od dr gm. 56- gr. gm.(Brudzawki)	1,154					1,154	3,0	10,0
441558	Od dr pow. 44344-Lemburg	2,000					2,000	3,0	10,0
441559	Lemburg- gr. gm.(Wądryn)	2,885					2,885	3,0	10,0
441560	Mileszewy- gr. gm.(Kruszyny)	2,290					2,290	3,0	10,0
441561	Od dr wojewódzkiej 543 do dr gm. 60	0,450					0,450	3,0	10,0
441562	Od dr gm. 60 do dr gm. 59	0,705					0,705	3,0	10,0
441563	Od dr gm. 59- gr. gm.(Wądryn)	1,870					1,870	3,0	10,0
441566	Płowężek- Płowęż	2,375					2,375	3,0	10,0
441567	Buk Pomorski- Płowężek	3,360					3,360	3,0-3,5	10,0
441568	Buk Pomorski- Płowężek	1,950					1,950	3,0	10,0
441569	Gorzechówko- tory kolejowe	1,050					1,050	3,0	10,0
441570	PGR Mileszewo do dr gm. 45	3,100					3,100	3,0-3,5	10,0
	Razem	146,163	8,568		3,820	6,410	62,092	65,273	

OZNACZENIA:

BM – nawierzchnia bitumiczna

BT – nawierzchnia betonowa

TŁ – nawierzchnia tłuczniowa

BR – nawierzchnia brukowcowa

Ż - nawierzchnia żużlowa lub szlakowa
GR - nawierzchnia gruntowa

Klasy funkcjonalne i techniczne dróg przyjęto zgodnie z Dziennikiem Ustaw Nr 43 z dnia 14 maja 1999r poz. 430 (minimalna szerokość jezdni i korony)

5. Rozwój sieci i urządzeń infrastruktury technicznej

5.1. Gospodarka wodno-ściekowa i odpadami

5.1.1. Miasto Jabłonowo Pomorskie

5.1.1.1. Zaopatrzenie w wodę

W zakresie zaopatrzenia miasta w wodę użytkową nie przewiduje się większych zamierzeń inwestycyjnych. Planuje się utrzymanie dostawy wody do miasta z istniejącego ujęcia i stacji uzdatniania wody we wsi Szczepanki gm. Jabłonowo Pom. oraz awaryjnie z ujęcia wody po byłym Zakładzie Produkcyjnym we wsi Piecewo. Z większych zamierzeń w zakresie zwodociągowania miasta jest budowa magistrali wodociągowej w ulicy Kolejowej od ulicy Hallera w kierunku stacji PKP.

Stan zwodociągowania miasta i potrzeby w tym zakresie pokazano na załączniku graficznym nr ...

5.1.1.2. Gospodarka ściekowa

Gospodarka ściekowa w mieście opiera się na kanalizacji ogólnospławnej. W mieście docelowo planuje się kanalizację w systemie rozdzielczym, tj. kanalizację sanitarną i kanalizację deszczową z odpływem na istniejącą miejską oczyszczalnię ścieków, przystosowaną do odbioru zwiększonej ilości ścieków z kanalizacji deszczowej.

Dotychczas istniejąca kanalizacja ogólnospławna pełnić będzie rolę kanalizacji deszczowej.

Aktualny stan skanalizowania miasta w zakresie kanalizacji sanitarnej i potrzeby w tym zakresie przedstawiono na załączniku graficznym nr ....

W zakresie kanalizacji deszczowej ukształtowanie terenu narzuca podział miasta na dwie zlewnie: południową o pow. 74,8 ha i zlewnię północną o pow. 23,1 ha. Dla każdej zlewni projektuje się oddzielny wylot, zakończony przelewem burzowym i zbiornikiem retencyjnym typu P.F.Z. Odbiornikiem zwiększonej ilości ścieków deszczowych, burzowych z przelewów będzie rzeka Lutryna.

Zbiorniki retencyjne spełniać będą funkcje osadników dla ścieków deszczowych.

Aktualny stan kanalizacji ogólnospławnej adaptowanej na kanalizację deszczową oraz planowane potrzeby w tym zakresie przedstawiono na załączniku graficznym nr ....

Zachodzi potrzeba opracowania koncepcji programowej gospodarki wodno-ściekowej dla miasta Jabłonowo Pom.

5.1.1.3. Gospodarka odpadami

Rozwiązanie gospodarki odpadami w mieście Jabłonowo Pom. można uznać za prawidłowe.

Aktualnie prowadzi się w mieście selektywną gospodarkę odpadami, niemniej należy ją dostosować do wymogów użytkownika składowiska odpadów w Jabłonowie Pom., tj. Przedsiębiorstwa Wielobranżowego „ENTER” oraz wysypisk w gminach Dębowa Łąka i Łąkorz.

Szczególnej selekcji na terenie gminy wymagają odpady toksyczne, które należy wyselekcjonować gdyż nie mogą być składowane w zakładzie segregacji odpadów i na wysypiskach komunalnych. Odpady toksyczne winny być skierowane do specjalistycznych zakładów unieszkodliwiania.

5.1.2. Gmina Jabłonowo Pomorskie

5.1.2.1. Zaopatrzenie w wodę

Gmina Jabłonowo Pom. posiada wystarczające zasoby wód podziemnych. Nie przewiduje się budowy nowych ujęć wód podziemnych. Planuje się utrzymanie istniejących ujęć we wsiach: Szczepanki, Górale, Mileszewy i Jabłonowo Zamek oraz ujęć po byłych PGR w miejscowości Jaguszewice, Piecewo, Płowęż. Przewiduje się jedynie ich modernizację i rozbudowę w miarę potrzeb, za wyjątkiem ujęcia wody we wsi Szczepanki. W ramach porządkowania zaopatrzenia gminy w wodę użytkową widzi się potrzebę opracowania docelowej „Koncepcji programowej zaopatrzenia gminy w wodę”.

Z pilnych potrzeb w tym zakresie to:

- połączenie sieci wodociągowej wsi Konojady z siecią wodociagową wsi Mileszewy,
- połączenie sieci wodociągowej m. Jabłonowo Pom. z siecią wodociagową wsi Gorzechówko (lub Piecewo) z wodociagiem wsi Górale,
- połączenie sieci wodociągowej wsi Jabłonowo Zamek z wodociagiem miasta Jabłonowo Pom.

5.1.2.2. Gospodarka ściekowa

W gminie Jabłonowo Pom. newralgicznym elementem ochrony środowiska jest sfera gospodarki ściekowej. Potrzeba i kolejność rozwiązywania problematyki gospodarki ściekowej wynika z hierarchii rozwoju jednostek osadniczych produkujących ścieki gospodarcze.

Biorąc pod uwagę uwarunkowania terenowe i prawne w zakresie możliwości odprowadzania ścieków sanitarnych z obszaru gminy należy stwierdzić, że ich tłoczenie systemami kanalizacyjnymi do istniejącej oczyszczalni miejskiej w Jabłonowie Pom. powinno być dominujące w stosunku do prób rozwiązywania odprowadzenia ścieków w systemie lokalnych oczyszczalni z uwagi na zakaz wprowadzania jakichkolwiek ścieków do jezior i cieków otwartych i przepływowych oraz wysokie koszty ich eksploatacji i utrzymania.

Rozwiązaniem prawidłowej gospodarki ściekami sanitarnymi w gminie winno być opracowanie docelowej „Koncepcji programowej odprowadzania ścieków sanitarnych z gminy Jabłonowo Pom.” celem określenia potrzeb w tym zakresie i wyboru odpowiedniego wariantu kanalizacji.

W ramach porządkowania gospodarki ściekowej na terenie gminy widzi się potrzebę objęcia zbiorową kanalizacją sanitarną następujące jednostki osadnicze w trzech podstawowych grupach i tak:

- do istniejącej kanalizacji sanitarnej we wsi Mileszewy widzi się potrzebę włączenia wsi Konojady w systemie kanalizacji tłocznej i grawitacyjnej,
- do istniejącej kanalizacji sanitarnej we wsi Piecewo widzi się potrzebę włączenia wsi Gorzechówko i Górale w systemie kanalizacji tłocznej i grawitacyjnej względnie wariantowo wsie Buk Góralski i Górale,
- do planowanej miejskiej kanalizacji sanitarnej w Jabłonowie Pom. od strony północnej widzi się potrzebę włączenia wsi Buk Pomorski, istniejącą diecezjalną oczyszczalnię ścieków we wsi Nowa Wieś oraz wieś Płowęż i były Zakład Produkcyjny we wsi Płowęż w systemie kanalizacji tłocznej i grawitacyjnej.

Podstawowym odbiorcą ścieków z terenu gminy Jabłonowo Pom. będzie miejska oczyszczalnia ścieków w Jabłonowie Pom. W zakresie rozwiązywania problemów gospodarki ściekowej należy kierować się ogólnymi przepisami terenowo-prawnymi oraz ekonomicznymi. Realizacja powyższych proponowanych zamierzeń uzależniona jest od inicjatywy i możliwości gminy w oparciu o opracowaną koncepcję programową. Ich pełna realizacja może przyczynić się do zahamowania degradacji środowiska oraz poprawy warunków życia mieszkańców i rozwoju gminy Jabłonowo Pom.

W gminie dużym problemem jest rozwiązanie gospodarki ściekowej w jednostkach osadniczych o zabudowie rozproszonej oddalonych od głównych traktów komunikacyjnych. W tych przypadkach proponuje się budowę przyzagrodowych oczyszczalni ścieków względnie gromadzenie ścieków w szczelnych zbiornikach wybieralnych i ich dowóz do miejskiej oczyszczalni ścieków w Jabłonowie Pom.

5.1.2.3. Melioracje użytków rolnych

W latach 1965-75 projektami melioracji gruntów ornych i użytków zielonych objęto cały teren gminy Jabłonowo Pom. Znaczna część obszaru gminy została zmeliorowana. Z uwagi na protesty rolników część użytków została wyłączona z melioracji. Melioracji wymagają grunty wsi Bukowiec w części nie zmeliorowanej, o którą wnioskuje rolnicy tej wsi.

Odbudowy bądź przebudowy będą wymagały istniejące urządzenia melioracyjne z okresu przedwojennego. Potrzeby w tym zakresie winny wyjść od samych zainteresowanych właścicieli gruntów. Pilną potrzebą na terenie gminy w zakresie uregulowania stoków wodnych jest odbudowa i konserwacja rzeki Lutryny oraz kanałów Duża Bacha i Mała Bacha. Dla poprawy stanu urządzeń melioracyjnych wskazane jest uaktywnienie słabych Spółek Wodnych a tam gdzie ich nie ma powołanie nowych Spółek Wodnych.

5.1.2.4. Mała retencja wód powierzchniowych

W gminie Jabłonowo Pom. bardzo ważnym zadaniem w sferze ekologicznej winna być troska o stabilizację i zwiększenie zasobów wód powierzchniowych. Na omawianym terenie daje się zauważyć niekorzystny klimatyczny bilans wodny z różnicy pomiędzy opadami atmosferycznymi a parowaniem z przewagą parowania, co ma niewątpliwy wpływ na produkcję rolną. Taki stan rzeczy wskazuje wyraźnie na potrzebę oszczędnego gospodarowania zasobami wodnymi i szukanie dróg poprawy tego niekorzystnego bilansu.

Najskuteczniejszym sposobem w tym zakresie może być retencjonowanie wód powierzchniowych poprzez naturalną małą retencję polegającą na gromadzeniu wód powierzchniowych nawet w małych ilościach w większej liczbie zbiorników.

Wobec powyższego widzi się potrzebę realizacji „Programu rozbudowy obiektów małej retencji na terenie gminy Jabłonowo Pom.” Program wskazuje na działania jakie należy podjąć aby złagodzić niekorzystny bilans zasobów wód powierzchniowych w gminie.

Naturalne warunki terenowe stwarzają szansę na zmagazynowanie na jej obszarze znacznej ilości wody powierzchniowej. Stabilizacja poziomu wód i opóźnienie jej odpływu złagodzi występowanie niżówek w ciekach.

Dla osiągnięcia zamierzonego celu tj. gromadzenia największej ilości wody w naturalnych zbiornikach wodnych proponuje się wykonanie następujących prac:

- modernizację urządzeń i odbudowę dawnego młyna w Płowężu na rowie szczegółowym. Przewidywana retencja $V = 5 \text{ tys.m}^3$.
- budowę przepustozastawki pod drogą Płowęż – Partęczyny celem stabilizacji wody w Jez. Papówko wieś Płowęż. Przewidywana retencja $V = 10 \text{ tys.m}^3$. Poziom piętrzenia 63,00 m. n.p.m.
- budowę przepustozastawki na rowie odpływowym z Jez. Dużego we wsi Nowa Wieś do Jez. Żeleń. Przewidywana retencja $V = 40 \text{ tys.m}^3$. Poziom piętrzenia 79,40 m. n.p.m.
- budowę przepustozastawki z piętrzeniem na rowie szczegółowym łączącym Jez. Pobocznik we wsi Nowa Wieś z Jez. Dużym. Przewidywana retencja $V = 10 \text{ tys.m}^3$. Poziom piętrzenia 80,00 m. n.p.m.
- budowę przepustozastawki na rowie szczegółowym w pobliżu torów kolejowych Jabłonowo Pom. – Iława wypływający z Jez. Żeleń wieś Nowa Wieś. Przewidywana retencja $V = 65 \text{ tys.m}^3$. Poziom piętrzenia 77,80 m. n.p.m.
- budowę przepustu z piętrzeniem pod drogą lokalną na rowie wypływającym z Jez. Gorzechówko we wsi Gorzechówko. Przewidywana retencja $V = 30 \text{ tys.m}^3$.
- odbudowa młyna w Szembarku na rzece Lutrynie z pogłębieniem i dostosowaniem do pełnej funkcji zbiornika wyrównawczego młynówki. Przewidywana retencja $V = 15 \text{ tys.m}^3$. Wykorzystanie naturalnych warunków topograficznych na terenie gminy pozwoli zgromadzić około $V = 385 \text{ tys.m}^3$ wody.

Niezależnie od efektów gospodarczych inwestycje pomogą w części odtworzyć dawne układy wodne zbiorników dolin i zlewni. Niemniej są to działania proekologiczne wzbogacające krajobraz.

5.1.2.5. Gospodarka odpadami

Obecne rozwiązanie gospodarki odpadami wq gm. Jabłonowo Pom. można uznać za prawidłowe. Na obecnym etapie zbiórka odpadów i ich wywóz poza teren gminy jest mniej kłopotliwa niż utrzymanie wysypiska odpadów na własnym terenie.

Nie mniej pozostaje kwestia selektywnej gospodarki odpadami wynikająca z ustawy o gospodarce odpadami. Aktualnie prowadzi się w gminie selektywną gospodarkę odpadami, niemniej należy ją dostosować do wymogów uzgodnionych z właścicielem i użytkownikiem składowiska odpadów w Jabłonowie Pom. oraz wysypisk w gminach Dębowa Łąka i Łąkorz.

Szczególnej selekcji na terenie gminy wymagają odpady toksyczne, które należy wyselekcjonować, gdyż nie mogą być składowane w zakładzie segregacji odpadów i na wysypiskach komunalnych. Winny one być skierowane do specjalistycznych zakładów unieszkodliwiania.

5.2. Elektroenergetyka

Realizując cele rozwoju gminy należy uwzględnić wzrost zapotrzebowania na energię elektryczną. Związane to jest z rozwojem urbanistycznym miasta, usług, przetwórstwa rolno-spożywczego nowoczesnego rolnictwa, bazy turystycznej. W związku z przewidywanym wzrostem zapotrzebowania na energię elektryczną jak również w celu poprawy jakości dostarczanej energii (zabezpieczenie normatywnego spadku napięcia oraz zmniejszenia awaryjności sieci). Zakład Energetyczny w Toruniu opracował tzw. program modernizacji sieci elektroenergetycznej SN i NN obejmujący okres do 2005 roku dla wszystkich gmin obsługiwanych przez ten zakład w tym również miasta i gminy Jabłonowo Pomorskie. W ramach tego programu zakłada się budowę nowych i modernizację istniejących stacji transformatorowych 15 kV/0,4 kV w ilości 38 szt. zlokalizowanych w mieście oraz wsiach Jabłonowo Zamek, Lembark, Buk Pomorski oraz inne. Wraz z montażem tych stacji rozbudowie podlegać będzie sieć średniego i niskiego napięcia. Są to duże zamierzenia, których realizacja uzależniona jest od stanu gospodarki i kondycji finansowej Zakładu Energetycznego w Toruniu.

Rozwój lokalnych sieci elektroenergetycznych nie należy do zadań własnych gminy zatem wpływ polityki samorządu na rozwój tych systemów jest ograniczony. W polityce Zarządu Gminy należy jednak uwzględnić ustalenia Ustawy – Prawo Energetyczne (Dz. U. 54/97 z późniejszymi zmianami), które stanowi, że przedsiębiorstwa energetyczne zajmujące się przesyłaniem i dystrybucją między innymi energii elektrycznej mają obowiązek finansowania budowy i rozbudowy sieci pod warunkiem, że sieci te przewidywane są w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego. Realizacja i finansowanie rozbudowy sieci, których nie przewidziano w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego są przedmiotem umowy zainteresowanych stron i wówczas może zaistnieć konieczność partycypacji w kosztach rozbudowy ze strony gminy. Do obowiązków Zarządu Gminy zgodnie z art. 19 Ustawy – Prawo Energetyczne należy konieczność opracowania Projektu założeń do planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i gaz.

5.3. Gazownictwo

Miasto i gmina Jabłonowo Pomorskie po wybudowaniu gazociągu relacji Brodnica - Jabłonowo będzie miała korzystne położenie w stosunku do gazociągu źródłowego. Należy dążyć do gazyfikacji przewodowej mając na uwadze, że postępowi gospodarczemu, technologicznemu i cywilizacyjnemu towarzyszy szereg niekorzystnych zjawisk ekologicznych takich jak postępująca degradacja środowiska w postaci zanieczyszczenia wód, gleby i powietrza. W związku z coraz wyższymi wymogami dotyczącymi ochrony środowiska w centrum uwagi znalazły się więc takie rodzaje paliw, które są najbardziej przyjazne dla otoczenia. Paliwem najmniej szkodliwym dla środowiska w stosunku do innych konwencjonalnych (węgiel, olej opałowy) jest gaz ziemny. Paliwo to nie posiada praktycznie siarki a spalany gaz ziemny emituje 1,5 do 2-krotnie mniej tlenków azotu w porównaniu z olejem opałowym oraz 2,5-krotnie mniej niż węgiel. Poza tym przy spalaniu gazu ziemnego emisja pyłów do atmosfery jest praktycznie znikoma. dodatkowym argumentem przemawiającym za stosowaniem gazu jest brak lub małe zanieczyszczenie metalami ciężkimi takimi jak :arsen, kadm, kobalt, chrom, ołów i rtęć. Preferowanym kierunkiem zużycia powinien być sektor komunalny ze względu na wysoką efektywność użytkowania, komfort i ochronę środowiska.

Zgodnie z opracowaną koncepcją przez Biuro CEWOK z Warszawy źródłem zasilania obszaru miasta i gminy Jabłonowo Pomorskie będzie stacja redukcyjno-pomiarowa gazu I stopnia zlokalizowana na obszarze gminy we wsi Piecewo. Powyższa stacja będzie zasilana gazociągiem wysokiego ciśnienia o średnicy D_n 150 mm jako odgałęzienie od gazociągu wysokiego ciśnienia D_n 200 mm relacji Brodnica – Jabłonowo Pomorskie – Łasin.

Na obszarze gminy zlokalizowano również gazociąg wysokiego ciśnienia D_n 150 mm zasilający gminę Biskupiec jako odgałęzienie od gazociągu magistralnego D_n 200 mm.

Dla gazociągów wysokiego ciśnienia obowiązują strefy ochronne, których wielkość zależy od rodzaju lokalizowanych obiektów i musi być zgodna z Rozporządzeniem Ministra Przemysłu i Handlu z dnia 14.11.1995 r. (Dz. U. nr 139 poz. 686) oraz Ministra Gospodarki z dnia 30.07.2001 r. w sprawie warunków technicznych jakim powinny odpowiadać sieci gazowe (Dz. U. 97 poz. 1055). Również w przypadku sieci gazowniczych należy mieć na uwadze Ustawę – Prawo Energetyczne cytowane w części dotyczącej elektroenergetyki.

VII. Tereny przewidziane do realizacji ponadlokalnych i lokalnych zadań publicznych

1. Tereny przewidziane do realizacji ponadlokalnych zadań publicznych ujęte są w wyciągu z ustaleń projektu Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Kujawsko-Pomorskiego i znajdują się w odrębnym opracowaniu (zeszycie) stanowiącym integralną część „Studium ...”.
2. Tereny przewidziane do realizacji lokalnych zadań publicznych:
  - drogi wojewódzkie, powiatowe i gminne o parametrach w liniach rozgraniczających odpowiadających przepisom zgodnie z normatywem technicznym projektowania dróg, z uwzględnieniem ścieżek rowerowych i ciągów pieszych jako rozwiązań docelowych,
  - tereny przewidziane w „Studium ...” do zalesienia, po przeprowadzeniu przewidzianej właściwymi przepisami procedury (projekt „granicy rolno-leśnej”, zwłaszcza w strefie polityki przestrzennej B i C, wymaga ponownej analizy pod kątem rozbieżności z polityką dotyczącą zalesień wyrażoną w „Studium ...”),
  - tereny przewidziane do realizacji systemu kanalizacji sanitarnej (grawitacyjnej i tłocznej wraz z przepompowniami).

VIII. Obszary objęte obowiązkiem lub zaleceniem sporządzenia miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego

W „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy i miasta Jabłonowo Pomorskie” ustala się obowiązek sporządzenia miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego dla następujących obszarów i zamierzeń inwestycyjnych, a także wyznaczonych terenów o symbolu **M** i **P**:

1. Na podstawie art. 13 Ustawy o zagospodarowaniu przestrzennym obowiązek ten występuje w następujących przypadkach:
  - jeżeli przepisy szczególne tak stanowią,
  - dla obszarów, na których przewiduje się realizację wojewódzkich i rządowych programów służących realizacji ponadlokalnych i regionalnych celów publicznych,
  - dla obszarów, na których przewiduje się zadania dla realizacji lokalnych celów publicznych, z wyjątkiem zadań związanych z budową urządzeń infrastruktury technicznej w granicach pasa drogowego,
  - dla obszarów, które mogą być przeznaczone pod zabudowę mieszkaniową wspólnoty samorządowej,

- dla obszarów, dla których sporządzenie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego jest obowiązkowe na podstawie przepisów szczególnych lub ze względu na istniejące uwarunkowania,
  - dla obszarów przewidywanych do realizacji zadań i programów wynikających z polityki zawartej w „Strategii rozwoju województwa” i w „Planie zagospodarowania przestrzennego województwa”.
2. Ustala się – w oparciu o priorytety rozwoju społeczno-gospodarczego gminy i miasta – że sporządzenia miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego wymagają następujące tereny wskazane w „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy i miasta”:
- tereny zabudowy mieszkaniowo- usługowej z dopuszczeniem uzupełnień, przekształceń i rehabilitacji wraz z terenami predysponowanymi do rozwoju tych funkcji (oznaczone w załączniku graficznym nr 2 literą M) na gruntach wsi: Piecewo, Szczepanki, Kamień, Konojady, Lembarg, Mileszewy, Płowęż, Górale oraz miasta Jabłonowo,
  - tereny predysponowane do rozwoju działalności gospodarczej (oznaczone w załączniku graficznym nr 2 literą P),
  - tereny oznaczone na rysunku studium w skali 1 : 10.000 jako: „Dawne zespoły dworsko – parkowe, z zaleceniem zachowania założenia urbanistycznego”
  - tereny, gdzie obowiązek sporządzania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego wynika z przepisów szczególnych; obowiązek ten dotyczy także terenów służących realizacji ponadlokalnych i lokalnych zadań publicznych, o których mowa w rozdziale VII.
3. Zaleca się opracowanie planów miejscowych zagospodarowania przestrzennego dla:
- terenów zabudowy mieszkaniowo-usługowej z dopuszczeniem uzupełnień, przekształceń i rehabilitacji wraz z terenami predysponowanymi do rozwoju tych funkcji (oznaczone w załączniku graficznym nr 2 literą M) na gruntach wsi pozostałych – nie wymienionych w pkt. 2,,
  - tereny predysponowane do funkcji rekreacyjno-wypoczynkowej położone nad jeziorami – Wądryńskim, Dużym i Płowęż.
4. Dla poszczególnych terenów i obszaru, o których mowa wyżej w podpunktach 1, 2 i 3 lub dla ich części, wyznaczonych w terenie w sposób utrwalony przestrzennie (np. kwartał zabudowy, ciek wodny, ulica lub droga, granica lasu lub zwartych zadrzewień,

zdecydowane elementy rzeźby terenu itp.) mogą być sporządzane odrębne plany miejscowe.

Powyższe ustalenia nie stanowią przeszkody w sporządzaniu przez Burmistrza Gminy i Miasta miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego dla innych terenów w gminie, w miarę występujących bieżących potrzeb i uzasadnień.

IX. Wnioski do planu zagospodarowania województwa

W wyniku prac nad „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy i miasta Jabłonowo Pomorskie” nasuwają się następujące wnioski do planu zagospodarowania przestrzennego województwa kujawsko-pomorskiego:

- ująć w planie województwa projekt południowej obwodnicy miasta Jabłonowa w ciągu drogi wojewódzkiej nr 543,
- zwrócić uwagę na brak konsekwencji na poziomie ponadlokalnym w sprawie problemu budowy CMK i rezerwacji terenu dla tej inwestycji przewidywanej przez PKP po roku 2020.

X. Proponowane instrumenty realizacji polityki przestrzennej

Warunkiem osiągnięcia założonego powyżej stanu rozwoju gminy i standardu życia jego mieszkańców będzie aktywna i wszechstronna działalność władz samorządowych, ukierunkowana na realizację przyjętych w „Studium ...” ustaleń.

Polityka realizacji studium nie może ograniczać się jedynie do płaszczyzny planistycznej, lecz powinna objąć jak najszerszy zakres działań pozostających w kompetencji władz gminy i mieszczących się w ich możliwościach finansowych. Obok działań realizowanych bezpośrednio przez samorząd i podległe mu (lub opłacane przez niego) instytucje, bardzo ważnym aspektem polityki realizacji koncepcji zawartej w „Studium ...” będzie odpowiednie stymulowanie aktywności podmiotów niezależnych od władz gminy – mieszkańców, organów samorządu powiatowego i administracji rządowej, podmiotów gospodarczych, organizacji pozarządowych, organów sąsiednich samorządów gmin itp.

1. Planowanie przestrzenne

Podstawowym narzędziem realizacji studium będzie niewątpliwie planowanie przestrzenne. Plan przestrzenny jest naturalnym rozwinięciem i uszczegółowieniem studium, zatem przynajmniej obszary zidentyfikowane w „Studium ...” jako szczególnie istotne dla gminy i jej rozwoju powinny być objęte miejscowymi planami zagospodarowania prze-

strzennego, sporządzonymi w skalach stosownych do zakresu problematyki i stopnia istniejącej lub pożądanej intensywności zagospodarowania poszczególnych fragmentów przestrzeni zurbanizowanej gminy.

W celu realizacji najważniejszych założeń studium, plany miejscowe – uwzględniające wszystkie właściwe przestrzennie i przedmiotowo rozstrzygnięcia studium – powinny objąć przede wszystkim obszary wymienione w rozdziale VIII.

2. Gospodarka nieruchomościami i mieniem komunalnym

Istotnym narzędziem realizacji studium powinna być aktywna gospodarka nieruchomościami. Władze gminy powinny określić zasady nabywania i zbywania nieruchomości komunalnych, a także mechanizmy wspierania pożądanych przekształceń własnościowych na terenach należących do podmiotów niezależnych od gminy. Za szczególnie ważne przedsięwzięcia, dla właściwego kształtowania przestrzeni gminnej w tej dziedzinie należałoby uznać:

- tworzenie zasobów gruntów dla zapewnienia możliwości realizacji inwestycji publicznych lub innych inwestycji ważnych dla rozwoju gminy i warunków życia mieszkańców,
- określenie zasad zbywania nieruchomości mienia gminy w zależności od ich lokalizacji, atrakcyjności inwestycyjnej i zamierzeń potencjalnych nabywców,
- prowadzenie scalania i podziałów nieruchomości dla umożliwienia racjonalnego wykorzystania gruntów zgodnie z ich funkcją ustaloną w studium, a następnie w planie miejscowym – przede wszystkim na potrzeby zorganizowanej działalności inwestycyjnej.
- wymiana gruntów komunalnych położonych poza obszarami przewidzianymi do aktywnego rozwoju, na grunty będące we władaniu AWRSP a położone w pobliżu miasta (np. Piecewo, Kamień) oraz w sołectwie Lembarg przy granicy gminy.

3. Polityka inwestycyjna

Najbardziej aktywnym narzędziem kształtowania obrazu gminy, warunków życia mieszkańców i warunków prowadzenia działalności gospodarczej jest realizowanie własnych inwestycji przez samorząd. Inwestycje gminne o charakterze publicznym – dotyczące w szczególności infrastruktury komunalnej oraz innych obiektów o charakterze publicznym – warunkują często powstawanie lub przynajmniej określają warunki ekonomiczne inwestycji realizowanych przez inne podmioty. Z uwagi na stale ograniczone, w stosunku do potrzeb, możliwości inwestycyjne gminy, niezbędne jest określenie możliwie precyzyjnej hierarchii przedsięwzięć zamierzonych do wykonania przez gminę. Proponuje się za-

tem następującą hierarchię przedmiotową inwestycji gminnych w poszczególnych częściach gminy i miasta:

- problemy komunikacyjne – w mieście – podniesienie klasy technicznej drogi łączącej układ dróg powiatowych z drogą wojewódzką po północnej stronie toru kolejowego oraz z Piecewa na południe drogi wojewódzkiej ,
- infrastruktura techniczna:
  - budowa systemu kanalizacyjnego gminy,
  - reelektryfikacja części obszaru gminy,
- infrastruktura społeczna:
  - budowa obiektów sportowych,
  - dalsze podnoszenie standardu bazy oświatowej,
  - rozwijanie systemu robót interwencyjnych,
- turystyka i wypoczynek:
  - sukcesywna renowacja obiektów zabytkowych stanowiących mienie komunalne gminy, wpisanych do ewidencji zabytków,
  - tworzenie bazy dla rozwoju turystyki krajoznawczej,
  - tworzenie warunków dla rozwoju agroturystyki.

4. Polityka rozwoju systemów komunikacji

Istotnym problemem mieszczącym się w sferze polityki komunikacyjnej jest zdefiniowanie podziału potrzeb inwestycyjnych na „lokalne” i „ponadlokalne” oraz poszukiwanie źródeł finansowania tych potrzeb. Ustawodawstwo związane z reformą administracji państwa powinno przybliżyć rozwiązanie tego typu problemów.

Oprócz problemów długofalowych, związanych z rozwojem systemu niezbędne jest funkcjonowanie stosownych służb, których zadaniem byłoby rozpoznawanie i rozwiązywanie bieżących problemów komunikacyjnych.

Przy opracowywaniu planów (zagospodarowania przestrzennego, realizacyjnych) należy bezwzględnie utrzymywać właściwe parametry techniczne, zgodnie z obowiązującymi przepisami w tej dziedzinie. Przede wszystkim ważna jest odpowiednia szerokość pasa drogowego (szerokość w liniach rozgraniczających), uwzględniająca potrzeby ruchu pieszego, ruchu rowerowego, zieleni oraz umieszczenia uzbrojenia inżynierskiego.

Oprócz istniejących szlaków rowerowych należy przewidywać ścieżki rowerowe w liniach rozgraniczających podstawowego układu dróg gminnych.

Szczególnym problemem miasta Jabłonowo jest przebieg drogi wojewódzkiej przez obszar miasta. W „Studium ...” proponuje się wprowadzenie południowej obwodnicy miasta w ciągu drogi wojewódzkiej nr 543.

5. Polityka rozwoju systemów infrastruktury

5.1. Polityka inwestycyjna oraz warunki realizacji programu rozwoju gospodarki wodno-ściekowej

Politykę ekologiczną w zakresie gospodarki zasobami wód na obszarze województwa prowadzi Państwo poprzez instytucję reprezentującą terenową administrację rządową, tj. Wydział Ochrony Środowiska Urzędu Wojewódzkiego oraz wspomagające go instytucje administracji specjalnej szczebla wojewódzkiego mające w swoich statutowych zakresach kompetencje działania na rzecz ochrony środowiska (Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska, Wojewódzka Stacja Sanitarно-Epidemiologiczna, Okręgowa Dyrekcja Gospodarki Wodnej). Adresatami realizującymi ten program mogą być wszystkie jednostki gospodarcze i ludność działające na obszarze objętym opracowaniem studium, na których spoczywać będą obowiązki racjonalnego gospodarowania zasobami wód i ochrony ich stanu czystości.

Warunkiem koniecznym dla zabezpieczenia planowanego rozwoju systemu kanalizacji sanitarnej będzie zarezerwowanie w budżecie gminy odpowiednich środków. Istnieje także możliwość uzyskania pewnych środków z Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska lub Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, tym bardziej że pewna część obszaru gminy objęta systemem kanalizacji, obsługiwany przez oczyszczalnię w Jabłonowie Pomorskim, położona jest w granicach wymagającego szczególnej ochrony Obszaru Chronionego Krajobrazu. Sieci planowane do realizacji w osiedlach mogą być finansowane z udziałem środków własnych mieszkańców i innych inwestorów.

5.2. Polityka rozwoju i warunki realizacji programu rozwoju gazownictwa

Politykę rozwoju gazownictwa na szczeblu krajowym prowadzi Polskie Górnictwo Naftowe i Gazownictwo S.A. w Warszawie, które ustala kierunki i kryteria dla rozwoju krajowego systemu dystrybucji gazu ziemnego.

Warunkiem niezbędnym dla realizacji polityki budowy systemu gazowniczego w gminie jest posiadanie aktualniejszej koncepcji dla rozwoju tego systemu, bazującej na planie zagospodarowania przestrzennego gminy i kierunkach rozwoju wynikających ze „Studium ...”.

Podmiotami realizującymi program rozwoju gazyfikacji gminy mogą być wszystkie jednostki gospodarcze, a także ludność. Pomocna może być w realizacji programu polityka ekologiczna prowadzona przez instytucje reprezentujące terenową administrację rządową i samorządową oraz wspomagające je instytucje administracji specjalnej działające na rzecz ochrony środowiska.

Realizacja programu uwarunkowana jest koniecznością zabezpieczenia odpowiednich środków w budżecie gminy. Podobnie jak w przypadku systemów gospodarki wodno-ściekowej do realizacji programu mogą być wykorzystane środki z Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska lub Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej. Sieci planowane do realizacji w osiedlach mogą być finansowane z udziałem środków własnych mieszkańców i innych inwestorów oraz funduszy pomocowych, w tym przedakcesyjnych środków z Unii Europejskiej.

6. Instrumenty wspierające politykę przestrzenną

Lokalna polityka przestrzenna, czyli zasady wykorzystania przestrzeni gminy i warunki przestrzennego kształtowania aktywności społeczno-gospodarczej, mogą być realizowane w ramach bez mała wszystkich dziedzin aktywności samorządu gminnego. Poniżej zawarte są propozycje lub sugestie kilku instrumentów polityki przestrzennej i miejsc, gdzie powinny one zostać zastosowane.

6.1. Instrumenty finansowe

Gmina dysponuje szeregiem instrumentów finansowych (w tym podatkowych), mogących wpływać na kierunki, sposoby, szybkość i kolejność przekształceń struktury przestrzennej gminy. Zwłaszcza powiązanie tych instrumentów z innymi działaniami powinno korzystnie wpłynąć na ich efektywność. Wśród instrumentów finansowych można w szczególności wskazać:

- różnicowanie wysokości podatku od nieruchomości w zależności od lokalizacji, funkcji i znaczenia poszczególnych terenów i obiektów dla rozwoju i wizerunku gminy,
- określenie zasad wspomagania finansowego inwestycji realizowanych przez innych inwestorów podejmujących ważne dla rozwoju gminy przedsięwzięcia związane z tworzeniem nowych miejsc pracy. Wsparcie powinno dotyczyć przede wszystkim elementów infrastruktury technicznej,

- sformułowanie zasad zróżnicowania wysokości opłat adiacenckich i opłaty „planistycznej” dla zróżnicowania finansowych warunków zagospodarowywania poszczególnych części gminy (np. wg zaproponowanych w „Studium ...” stref polityki przestrzennej),
- określenie zasad finansowania poszczególnych inwestycji, w szczególności zaś poszukiwanie zewnętrznych źródeł finansowania inwestycji szczególnie ważnych i pilnych, których realizacja (wyłącznie) z budżetu gminy jest niemożliwa,
- wprowadzenie dodatkowej polityki taryfowej („uregulowanie” opłat) poprzez pobieranie opłat eksploatacyjnych za korzystanie z gminnych zasobów mieszkaniowych i z mediów komunalnych w wysokości w pełni pokrywającej koszty. Jednocześnie proponuje się wprowadzenie różnych odstępstw od tej zasady nie tylko ze względów społecznych, ale także w powiązaniu z celami polityki przestrzennej.

6.2. Instrumenty prawne

Samorząd dysponuje, poza stanowiącym prawo miejscowe planem zagospodarowania przestrzennego, także innymi (bezpośrednimi lub pośrednimi) instrumentami o charakterze prawnym, które mogą wpływać na kierunki i sposoby przekształceń przestrzeni wiejskiej. Należą do nich w szczególności:

- tworzenie obszarów chronionych pozwalających na zahamowanie degradacji szczególnie cennych przyrodniczo fragmentów gminy i ich wykorzystanie jako np. publicznych obszarów rekreacyjnych;
- wnioskowanie do Państwowej Służby Ochrony Zabytków o objęcie poszczególnych obiektów lub obszarów ochroną konserwatorską,
- wydawanie aktów administracyjnych dotyczących zagospodarowania terenu i przygotowanie ich projektów dla obszarów, których właściwe zagospodarowanie jest szczególnie ważne dla warunków życia mieszkańców i wizerunku gminy. W szczególności należy plan urządzenia lasu dla terenów przewidzianych do zalesienia.

6.3. Promocja

Warunkiem pożądanym przekształceń przestrzeni jest w znacznym stopniu odpowiednie ukształtowanie świadomości wszystkich podmiotów mających lub mogących mieć wpływ na kształt przestrzeni wiejskiej. Cel ten powinien zostać osiągnięty przede wszystkim poprzez stworzenie systemu informacji, wzorców i sugestii wskazujących preferencje władz samorządowych co do kierunków i sposobów rozwoju gminy. System ten powinien także pozwalać na komunikowanie wszystkim potencjalnym zainteresowanym o możli-

wych sposobach wspierania przez samorząd tych działań podmiotów zewnętrznych, które będą zgodne z tymi oczekiwaniami władz gminy. W szczególności proponuje się:

- opracowanie „statutu” określającego pożądane mechanizmy działalności inwestycyjnej i zasady ich wspierania na terenach wskazanych w „Studium ...” jako:
  - tereny predysponowane do aktywizacji gospodarczej,
  - tereny zabudowy produkcyjno-usługowej z dopuszczeniem uzupełnień funkcjami wzajemnie nie kolidującymi,
  - tereny zabudowy mieszkaniowo-usługowej z dopuszczeniem uzupełnień, przekształceń i rehabilitacji.

Sugerowany „statut” mający formę uchwały Rady Gminy powinien określać zasady:

- udzielania zwolnień i ulg w podatkach lokalnych,
  - partycypacji gminy w kosztach dotyczących obiektów zabytkowych,
  - określania priorytetów dla budowy i modernizacji infrastruktury komunalnej,
  - podejmowania wspólnych inwestycji przez gminę i inne podmioty,
  - przyznawania nagród za przyczynienie się do odtworzenia walorów zabytkowych, rozwoju agroturystyki, przetwórstwa rolno-spożywczego itp.,
- opracowanie i rozpowszechnienie wśród mieszkańców „poradnika dla inwestorów” – informatora zawierającego podstawowe rozstrzygnięcia „Studium ...” i ustalenia planów miejscowych, a także informacje o innych, uznanych przez władze gminy za pożądane.

6.4. Kontrola i nadzór

Wymienione powyżej instrumenty kształtowania charakteru przestrzeni wiejskiej wiążą się w naturalny sposób z wprowadzaniem ograniczeń i zakazów dla szeregu – mających przestrzenny charakter lub skutki – działań mieszkańców gminy i miasta Jabłonowo Pomorskie i podmiotów gospodarczych działających w gminie i w mieście. Właściwa realizacja polityki przestrzennej wymaga nie tylko sformułowania, ale również odpowiedniego egzekwowania przyjętych przez władze gminy, zasad.

6.5. Monitoring

Kształtowanie polityki przestrzennej jest procesem ciągłym, realizowanym przy pomocy całego szeregu dostępnych samorządowi instrumentów. Ocena skuteczności podjętych działań oraz ich efektów pozwoli na stałe dostosowywanie zarówno przyjętych kierunków polityki przestrzennej, jak i stosowanych narzędzi, do zmieniających się uwarunkowań i potrzeb. Zatem niezbędne jest ustanowienie systemu stałego lub przynajmniej

cyklicznego monitoringu (obserwacji i oceny) zachodzących zmian w kształcie przestrzennym gminy, strukturze jej problemów i potencjałów oraz zmieniających się zależności pomiędzy poszczególnymi elementami systemu przestrzeni urbanistycznej gminy Łubianka.

Sposobem prowadzenia monitoringu może być:

- wprowadzanie zmian do bazy danych o gminie,
- dokonywanie cyklicznych specjalistycznych ocen zmian w zagospodarowaniu przestrzennym gminy.

